

ХРИСТИАНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЙ ЦЕНТР

3/2011 www.slovoedukativu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

МАСКА
ОБМАН ЗАРАДИ БОГА?
СЕКРЕТИ ВІДМІННИКА
КАЗОЧКИ БАБУСІ ЯСОЧКИ

ПРО ПРАВДУ ТА КРИВДУ

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 3(17)/2011	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Филіпчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Коректор	Оксана Сірооченко
Менеджер з розповсюдження	Артем Приступа
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Юрія Тивончука.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 2000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Заповіді Божі святі, вірні, чисті, істинні, величні, збагачують мудрістю, упокорюють, втішають, веселять серце, вони солодкі наче мед, зберігають життя. Про все це говорили святі Старо-го й Нового завітів, автори Писання. Захоплений премудрими словами завітних повелінь, псалмоспівець вигукує: «Прилі-пився я до Заповідей Твоїх» і ще: «Дорогою Заповідей Твоїх по-лину», а потім: «Я люблю заповіді більше від золота й щирого золота», «прагну, бо чую жадобу до Твоїх заповідей». На жаль, не так багато тих, хто носить ім'я Христа, можуть щось подібне сказати про себе, висловлюючи своє захоплення Божим до-сконалим Законом. Воно і не дивно, адже більшість людей на запитання про Божі заповіді найчастіше відповідає: «Не вбив; не вкрав...», нібито інших вісім і не існує.

Насправді ж, порушуючи перші чотири заповіді, ми кра-демо у Бога, крадемо Його славу, посягаючи на Його велич і честь, крадемо час, який Він виділив у нашому житті для по-клоніння і спілкування з Ним, крадемо авторитет і силу Боже-ственного Імені.

Порушуючи ж інші заповіді, ми те ж саме робимо з ближ-німи. Ми крадемо в них життя, тобто вбиваємо, можливо, і не відразу, а поступово, в розстрочку, різними способами повста-ємо на життя свого ближнього. Так діти діють проти батьків, демонструючи непокору, неповагу й зухвалість, відбираючи у них і сон, і спокій, і здоров'я, і дні та роки. Так що, яку б заповідь ми не порушували, ми винні проти всього Закону, проти всіх заповідей, ми винні проти Самого Законодавця, проти Вічного Бога-Творця, Який створив нас у Своїй Любові, створив для Ві-чної Своєї Слави.

Заповіді — це дзеркало, що допомагає зазирнути дуже гли-боко, у власну душу. Це дзеркало не з кімнати жахів чи кімна-ти сміху. Воно віддзеркалює реальність. Так, її бачити прикро. Ця реальність сувора, гірка, неприємна, вона пригнічує, але не тільки. Вона веде до Спасителя. Вона ніби вихователь для дітей, про що писав апостол Павло: «Тому-то Закон виховником був до Христа, щоб нам виправдатися вірою» (Гал. 3:24). Це і є по-каяння. Дзеркало Божого Закону викриває невігойну гріховну рану людського серця, яке потребує Того, Хто є Джерелом ці-лющої води, Джерелом очищення, прощення, спасіння і життя.

Нехай милосердний Господь просвітить усіх нас Своєю правдою і дорогою Своїх Заповідей приведе до цього вічного Джерела, вода з якого здатна здолати будь-яку кривду, запо-діяну гріхом. Провадьмо на цю дорогу своїх друзів, учнів, ді-тей, щоб мати відвагу разом з апостолом Павлом сказати: «Та тільки забуваючи те, що позаду, і спішачи до того, що попереду, я женусь до мети за нагородою висо-кого поклику Божого в Христі Ісусі» (Фил. 3:13–14)!

**Тарас Приступа,
головний редактор**

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
О. Бондарчук. Правда і віра — найголовніші цінності в житті (інтерв'ю з Володимиром Гранцевим)	

	АКТУАЛЬНА ТЕМА	6
М. Дубовик. Не кради А. Приступа. Відблиск Бога Р. і Є. Сверлови. Неправда у світлі Біблії Н. Доля. Обман заради Бога? Архімандрит Рафаїл. Що гірше: жарт чи лайка		

16	СТУДІЇ БІБЛІЇ
Ю. Ліщинський. Маска	

	ЗНАЙОМСТВО	18
Р. Доля. Бог обрав для нас Литву (інтерв'ю з Гарреттом Гіллілендом)		

22	НАУКА І ХРИСТІАНСТВО
О. Прокопович. Віра і наука (ч. 12)	

	МЕТОДИКА І ДОСВІД	27
О. Дорофєєва. Чого вчать у школі? О. В'ялов. Секрети відмінника І. Кіндрат. Не кради! Пошана чужої і своєї власності (урок для 3 класу) А. Мельничук. Не свідчи неправдиво на ближнього твого (урок для 8 класу) О. Новікова. Не кради (урок для 8 класу) Дидактичний матеріал Н. Доля. Християнські принципи в комп'ютерній етиці		

44	ХРИСТІАНСТВО І МИСТЕЦТВО
О. Блощук. Ведель — історія надіраного нерва...	

	ХРИСТІАНСТВО І МИСТЕЦТВО	47
О. Новікова. Її Величність Плітка		

48	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я
Н. Дубовик. Озброєний і вкрай небезпечний...	

	СПРАВИ СІМЕЙНІ	50
Н. Доля. Хатинка чесності		

54	РОЗДУМИ ДУШІ
В. Грек. Казочки бабусі Ясочки А. Чудовець. Король Добре Серце Ф. Кривин. Напівправда	

Правда і віра — найголовніші цінності в житті

Інтерв'ю з Володимиром Гранцевим — старшим науковим співробітником Інституту ядерних досліджень Національної академії наук України, християнином і активним громадським діячем

Володимир Іванович Гранцев, 1943 р. н., закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка, аспірантуру в Інституті фізики АН УРСР. Кандидат фізико-математичних наук, тема дисертаційної роботи «Експериментальна фізика ядерних реакцій на прискорювачах».

Магістр богослов'я, засновник громадської організації Інститут проблем походження і розвитку Всесвіту і життя.

Одружений. Має двох синів і двох онуків.

— Шановний Володимире Івановичу, дякуємо Вам за згоду дати інтерв'ю для часопису «Слово вчителю». Переконані, що значна частина наших читачів знайома з Вашими лекціями на захист теорії креаціонізму. Тобто, Ви вірите у те, що наш світ створений Богом?

— Однозначно. До пізнання Бога-Христа прийшов у 1997 р. після довгого пошуку істини у філософських науках і в східних релігіях. Щоб краще розуміти християнську науку, п'ять років навчався в біблійній семінарії. 2005 р. ми втріох, разом з Богданом Рудим¹ і Валентином Черновим, створили громадську організацію Інститут проблем походження і розвитку Всесвіту і життя (якщо коротко, то Розумного Задуму). Своїм спільним коштом проводимо семінари, конференції, публікуємо доповіді.

— Що надихнуло чи наштовхнуло на заснування Інституту? Які його здобутки за час існування?

— Щоб про це розповісти — потрібно написати книгу або потрібні години розмови. Запрошуйте мене до себе на якусь офіційну науково-просвітницьку або церковну подію на вихідний день, тоді все і розповім.

¹ Інтерв'ю з виконавчим директором Інституту проблем походження і розвитку Всесвіту і життя (м. Київ) Богданом Рудим «У пошуках Першоджерела Всесвіту» читайте у «Слово вчителю» № 1/2010.

— Для тих, хто захоче скористатися Вашою пропозицією, можна дати Ваші контактні дані?

— Будь ласка. Мій телефон: 097-21-82-617, адреса електронної пошти: v_grantsev@voliacable.com.

— Кілька слів про Вашу науково-практичну діяльність.

— З 1965 р. я працюю в Інституті ядерних досліджень НАНУ старшим науковим співробітником у галузі експериментальної ядерної фізики. 11 років працював як головний інженер циклотрону, потім ще й завідувачем лабораторії, коли використовували прискорювач для народного господарства. Тоді ми розробили окрему технологію, за допомогою якої медики лікували онкохворих, обробляючи пухлини пучками нейтронів. Пролікували понад 500 пацієнтів онкоінституту. Але це все теж окрема, велика розмова...

Кілька років працював заввідділу Державного підприємства «Техноцентр» Міністерства України в справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, два роки у Верховній Раді України.

— Фізичне здоров'я і життя людини дуже цінне, однак тимчасове, тому дуже важливо вчасно подбати про вічну участь безсмертної душі людини, чи не так? Як Ви ставитеся до впровадження предмета християнської етики в навчальних закладах України?

— Як увесь світ потроху має схильність (і необхідність) до покращення розуміння правди, так і суспільство має схильність до християнського світогляду. Однак викладання християнської етики в школах бачу лише міжконфесійним і тільки факультативним. А ще краще з додатком прикладів з інших релігій.

— Володимире Івановичу, в останніх випусках часопису ми одна за одною розглядаємо Десять Божих заповідей? Як Ви ставитеся до Декалогу?

— Якщо людина не приймає заповідей і не бажає їх дотримуватись, то це означає вищу ступінь егоїзму, зневаги до людей і до природи.

— Як Ви прокоментуєте такий біблійний уривок: «Я сказав був у поспіху: Кожна людина говорить неправду» (Пс. 115:2)?

— Як факт, що повна істина тільки в Бога, людина грішна й майже завжди дотримується власного інтересу, а навіть коли й хоче бути в істині, то не може через свої обмеження перескочити через постійні природні помилки. Помилки завжди притаманні кожній людині.

— Що є реальністю для цього світу: правда чи неправда?

— Для світу реальна тільки правда, тільки правда дає поштовхи для розвитку світу в потрібному напрямку. Неправда руйнує світ. Більшість людей усе ж прагне правди, хоча для себе персонально дозволяє відхилення.

— Як часто Ви особисто стикаєтеся з неправдою? Як реагуєте?

— Неправда постійно перебуває в суспільстві, і в нашому інституті НАНУ теж. Але це більше на рівні керівників. Серед тих, хто дійсно працює й отримує результати, неправди не багато. Щоб мені особисто легше жилося, я не вхожу до керівництва і більше намагаюся спілкуватись з християнами! Лише в Господа — абсолютна істина. Без Бога, без віри буде або суцільна неправда, або повне розчарування.

— Що б Ви порадили християнам, яких теж іноді долають сумніви, чи можна у цьому світі прожити правдою?

— Так, так, так — можна!!! Але дуже бідно...

На 50–80% цю планку досягають прості люди. Але ця планка недосяжна для політиків і влади. А взагалі, поради працюють тільки в особистому спілкуванні, від людини до людини! Папери і записи — тільки для тиражування і заробляння грошей.

Ось це і є завданням учителя християнської етики: навчити, що правда і віра — найголовніші цінності в житті.

— Чи вважаєте себе щасливою людиною? Чому?

— Так, тому що потроху пізнаю істину.

— Ваші побажання українським освітянам — читачам часопису «Слово вчителю».

— Любити дітей, а краще ще і їхніх батьків, як це Ісус нам заповів. І шукати правду й істину, що теж заповідав Ісус Христос.

Розмовляв **Олександр Бондарчук**

Ми не дволикі

Ми не дволикі, ми — тисячоликі,
Життя — театр, а ми актори в нім.
І ролі граємо значні і невеликі,
У шатах ходимо, а потім — у рванні.

Вдягаєм маски, маєм грим, перуки,
Міняєм голос, погляд і взуття.
Тоді в молитві піднімаєм руки
І просим за своє земне життя.

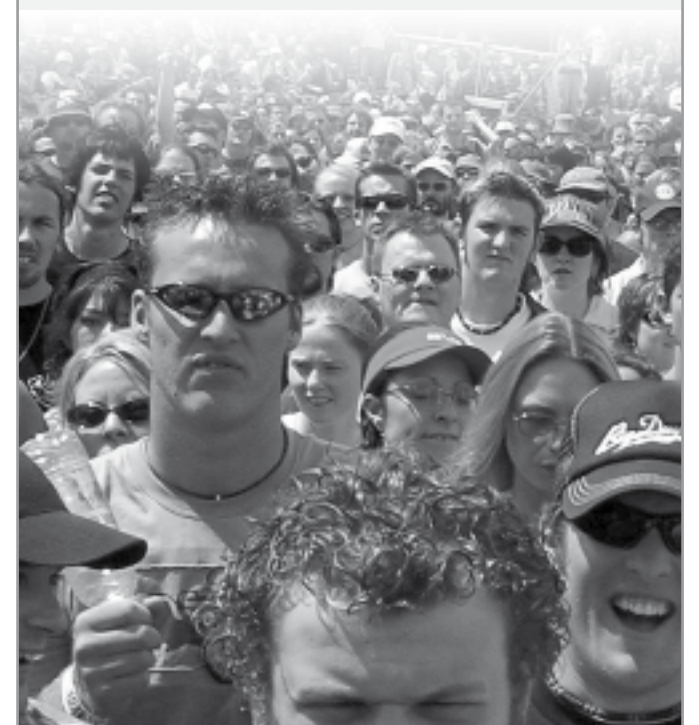
Благаєм миру, а самі не в мирі.
Караєм гріх, самі ж бо у гріхах.
Удавано святі, а попросту нещирі,
І присмак полину й неправди на вустах.

Слова — олива, а думки — гріховні.
Одні — на ділі, інші — на словах.
Ми ж під склепіння ідемо церковні,
Щоби відвагу мати в молитвах.

Не треба Богу наші маскаради.
Він серце бачить, знає Він думки.
Буть лицеміром — особиста зрада,
І не спасіння буде — навпаки.

В нас почуттів нещирих повна гама.
Дай бути, Боже, щирими завжди,
Щоб не наслідувати жінку Ровоама:
Убрання не врятує від біди.

Володимир Сад

Не кради

Цю історію мені розповіли очевидці. Вона відбулася в одному з харківських трамваїв. На одній зупинці зайшов гурт веселих студентів, які направлялися на святкування дня народження своєї однокурсниці. Це було зрозуміло з їхніх розмов. У руках одного з них був торт. І ось раптом хтось із них помітив, що поряд з ними, трішки попереду, сиділа бабуся, і в неї теж був торт, але це був «Київський» торт, а в них — звичайний. Недовго думаючи, студенти вирішили зробити обмінну операцію, поміняти звичайний торт на «Київський». До того ж, бабуся свій торт чомусь поставила на підлозі біля себе. Обмін відбувся елементарно, торт змінили, і щасливі студенти вискочили на наступній зупинці. Десь через дві зупинки захвилювалася бабуся, вона почала шукати свою коробку. Коли пасажирки почали її заспокоювати, що торт же є, вона пояснила: «Проблема не в тому, який торт, просто вчора помер мій котик, і я везла його на дачу, щоб поховати, а хтось переплутав і забрав у мене цю коробку, а мені залишили торт». Цікаво, що подумала однокурсниця...

Злодій — це людина з менталітетом раба

У нашому житті трапляється чимало ситуацій, пов'язаних з порушенням однієї з Божих заповідей — заповіді «не кради», яку багато наших сучасників легкоковажно трактують як «не попадись».

Розглянемо буквально й духовне значення цієї заповіді і її практичне застосування.

Буквальне значення

Цю заповідь Господь давав народів, який щойно вийшов з рабства. Як відомо, раби майже завжди крадуть у своїх панів, і взагалі, злодій — це людина з менталітетом раба. Раби вважали себе ображеними, прини-

женими (так і було насправді) і намагалися таким чином відновити справедливість. Вони крали у своїх панів. А потім крали один в одного. Часто багатші оббирали бідніших. Це проблема гріховного стану людини.

Восьма заповідь захищає право кожної людини на власність

Коли Бог створив людину, Він створив її для завітних стосунків з Собою, і в завіті завжди були обов'язкові умови. Від Себе Господь обіцяв дві речі: землю, тобто місце, де людям потрібно було жити, і спадщину, дітей, яких Господь давав. «І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: “Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі!”» (Бут. 1:28). Слово «оволодівайте», в контексті заповіді, яку ми розглядаємо, вказує на те, що Господь дає кожній людині право на власність. Є люди, які сьогодні активно ратують за депопуляцію населення Землі, переконуючи себе й інших, що місця для всіх замало, що їжі не вистачить. Але Господь сказав, що землі достатньо — для всіх вистачить місця, вистачить їжі, всього вистачить, тому що Господь потурбувався про все.

Восьма заповідь захищає право кожної людини на власність.

Крадіжка — це привласнення собі того, що тобі не належить. Сьогодні порушують цю заповідь у різний спосіб. Наприклад, коли крадуть у людини просто з кишені, з дому, з городу чи саду. Бо ж навіть бабі Дарині стільки бурчків? Несправедливо, що в неї стільки виросло, а в нас мало. Поділимося.

Зараз дуже розповсюджена така форма порушення цієї заповіді як *невиплата грошей*, які заробив працівник. Звичайно, злочинці це роблять

тисячами, мільйонами, але й пересічні громадяни можуть знайти собі гарне виправдання: «Я так довго збирав, по копійці відкладав, а їм за два дні роботи віддати?» (і це після того, як про ціну було домовлено й робота виконана).

З нашого сьогоднішнього можна навести безліч прикладів *шахрайства*. Якось один чоловік написав у газеті оголошення: «Навчу, як заробити мільйон, якщо ви перерахуєте мені долар». Через дуже короткий термін він написав наступне оголошення: «Я не знаю більш швидкого способу збагачення, ніж дати оголошення, яке я дав». Це значить, мільйон людей прислали йому по долару, і він дуже швидко заробив мільйон. Можна було б посміятися, якби не хотілося плакати...

Є інша форма (ну, звичайно, чесні українці не вважають це порушенням заповіді), коли ми беремо в держави. Якось мені тато розповів, що коли він працював на заводі, то в них був один чоловік, який посперечався з директором заводу, що винесе через прохідну ковадло. Він повісив собі на шию ковадло, на нього накинули дві куфайки, і він прийшов до чергового на прохідну весь червоний, бо ж на ньому такий тягар висів. Сказав, що дуже погано себе почуває, що температура 40, що зараз швидко приїде. І його пропустили. От він телефонує до директора й каже: «Приходь, забирай ковадло, бо я його назад не понесу». Таких історій чимало. Але люди не вважають це порушенням Божої заповіді. Кажуть, що «не вкрадеш — не проживеш», це ж усе державне, а «вони он скільки у нас крадуть!». Таким чином українські Робін Гуді *відновлюють справедливість*.

Духовне значення

Але це неправда, що неможливо прожити, щоб не вкрасти, неправда що Бог доручив усім нам «відновлювати» справедливість. Той, Хто створив цей світ, є Творцем і Законодавцем, Він безмежно багатий і самодостатній, у самій природі Бога немає

місця для гріха. Коли ми крадемо, то не можемо сказати, що Бог теж краде. Бог створив людину за образом Своїм і забезпечив усім необхідним. Адамові та Єві спочатку й на думку не спадало щось красти, у них не було такої потреби, вони навіть не знали, що таке можна зробити. Але був той, хто знав. Той, хто намагався вкрасти в Бога право бути Богом. Це був диавол. Він злодій за своєю сутністю. І щоразу, коли людина робить цей учинок, коли вона краде, вона слухає диавола. Господь так і сказав: «...Пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім» (Ів. 8:44).

Гріх народжується в серці людини, коли вона відмовляється слухати Бога, коли вона бунтує проти Нього

Крадіжка — це гріх серця. Ісус Христос сказав: «Що з людини виходить, — те людину опоганює. Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душолюбства, перелюби, здириства, лукавства, підступ, безстидства, завидюче око, богозневага, гордощі, безум» (Мк. 7:20–23). Ми здатні на будь-який гріх. І як що ми не вбили когось, не вкрали і цим дуже пишаємось, то це лише тому, що Бог нас зберіг. Не тому що ми такі правильні й інтелегентні. Гріх народжується в серці людини, коли вона відмовляється слухати Бога, коли вона бунтує проти Нього. Блаженний Августин у своїй «Сповіді» описує історію, як він у дитинстві ходив із друзями красти груші. Проблема була не в тому, що в них не було груш. Були, і навіть ще кращі, але хотілося відчути цього адреналіну, коли ти береш чужі груші, перелазивши через паркан і, відкусивши, відкидаєш геть. Це бунт. Не потрібні ті груші, треба довести, що «Я зможу! Я винесу ковадло...»

Крадіжка — це гріх серця, незадоволеного в Богові. Коли Бог створив цей світ, Він визначив, що кожна людина, кожний чоловік і жінка, кожен хлопчик і дівчинка, кожна бабуся і дідусь зі своїми потребами завжди будуть приходити до Нього й у Нього, Благого Бога, отримуватимуть усе необхідне. І Богові приносить радість наділяти нас добром. Але незалежно,

бунтівне серце побажало самостійно здобувати добро.

Яким же чином воно це робить? Привласнюючи те, що належить Богові. Всього матеріальний світ належить Богові: «Твоя, Господи, могутність і сила, і велич, і вічність, і слава, і все на небесах та на землі! Твої, Господи, царства, і Ти піднесений над усім за Голову! І багатство та слава від Тебе, і Ти пануєш над усім, і в руці Твоїй сила та хоробрість, і в руці Твоїй побільшити та зміцнити все» (1 Хр. 29:11–12). Коли ми все те, над чим Бог поставив нас розпорядниками, використовуємо не за призначенням, тобто для себе використовуємо, для своєї егоїстичних мотивів, коли стаємо жадібними, коли нам здається всього мало, ми все під себе гребемо, ми таким чином крадемо, порушуючи Божу заповідь.

Крім того, люди все життя порушують цю заповідь, привласнюючи славу, яка належить Богу. «Я — Господь, оце Ймення Моє, і іншому слави Своєї не дам, ні хвали Своєї божкам» (Іс. 42:8). Якщо належний Богові час сьомого дня ми забираємо для себе, навіть з дуже благовидними й благочестивими мотивами, то ми порушуємо цю заповідь. Нам ніхто не давав права перепризначувати цей час на щось інше.

Це неправда, що неможливо прожити, щоб не вкрасти

Є ще така проблема як десятина. Колись пророк Малахія звертався до людей і сказав такі слова: «“Від устав Моїх ви відступили з днів ваших батьків, і їх не стерегли. Верніться ж до Мене, і вернусь Я до вас!” — промовляє Господь Саваот. Та говорите ви: “У чому повернемось?” Чи Бога людина обманить? Мене ж ви обманюєте, ще й говорите: “Чим ми Тебе обманули?” Десятиною та приносами! Проклят-

тям ви прокляті, а Мене обманули, о люду ти ввесь! Принесіть же ви всю десятину до дому скарбниці, щоб страва була в Моїм храмі, і тим Мене випробуйте, — промовляє Господь Саваот, — чи небесних отворів вам не відчиню, та не виллю вам благословення аж надмір? І ради вас насварю Я все те, що жере, і воно не понищить вам земного плоду, і не заб'є винограду вам на полі”, — говорить Господь Саваот» (Мал. 3:7–11). Проблема навіть не в самій десятині, а в тому, що людина насмілюється порушувати Божі заповіді. Можливо, хтось із нас думає, що якщо я віддам десятину, як же я проживу. А ми ж не за десятину живемо! Ми живемо самим Господом, Який завжди від Себе, як джерело, наповнює нас Своїм життям.

Богові приносить радість наділяти нас добром

Практичне застосування

Виконання восьмої заповіді починається із виконання першої заповіді. Все починається з нашого шанування Господа. «Я — Господь, Бог твій, нехай не буде в тебе інших богів». Господь закликає нас до того, щоб ми поклонялися Йому і любили Його. «Усе, що потрібне для життя та побожності, подала нам Його Божа сила пізнанням Того, Хто покликав нас славою та чеснотою. Через них даровані нам цінні та великі обітниця, щоб ними ви стали учасниками Божої Істоти, утікаючи від пожадливого світового тління» (2 Петр. 1:3–4). Це Божий план для нас. Наш Бог багатий на милосердя, наш Бог багатий на любов, наш Бог сповнений багатством. У нас немає потреби нічого красти, у нас все необхідне є. Це те підґрунтя, спираючись на яке ми можемо виконувати цю заповідь і жити з нашим Господом.

Михайло Дубовик народився 1967 р. в Харкові. Закінчив місіонерське відділення Донецького біблійного коледжу, понад два роки був місіонером у Калмикії. Закінчив Українську біблійну семінарію, магістр богослов'я.

Одружений. Батько трьох дітей.

Пропоную вісім практичних кроків, які допоможуть виконувати восьму Божу заповідь.

1. Будьте вдячними. Помічайте всі ті блага, які дає нам Бог, зауважуйте ті дари, якими Він нас щедро благословляє. «Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

2. Будьте задоволеними. Ми не знаємо голоду, живемо в мирний час, однак звідусіль чуємо бурчання, нарікання, невдоволення. Бог же вчить нас бути задоволеними: «А як маємо поживу та одяг, то ми задоволені будьмо з того» (1 Тим. 6:8).

3. Живіть просто, без великих забавок і вимог, бо «ті, хто хоче багатіти, упадають у спокуси та в сітку, та в численні нерозумні й шкідливі похитливості, що втручають людей на загибель. Бо корень усього лихого то грошолобство, якому віддавшись, деякі відбилися від віри й поклали на себе великі страждання» (1 Тим. 6:9–10). Зараз чимало людей потрапили в кредитну яму, вони день і ніч працюють, щоб хоч трішки борги повіддавати. А все через те, що в якийсь момент захотіли жити краще, ніж дозволяли їхні статки.

4. Не довіряйте рекламі. Часто реклама — брехливе євангеліє світу — підштовхує християн не бути задоволеними, не жити просто, а потім ми не знаємо, що з цими речами, придбаними за знижками чи акціями, робити.

5. Не лінуйтеся. Лінь — це те, що приводить людину до зубожіння, а потім людина каже: «Не можу поіншому прожити, мушу красти. Немає що їсти». Колись Соломон описав цю ситуацію таким чином: «Я проходив край поля людини лінивої, та край виноградника недоумкуватого, — і ось все воно позаростало терням, будьяками покрита поверхня його, камінний же мур його був поруйнований. І бачив я те, і увагу звернув, і взяв я поуку собі: “Ще трохи поспати, подрімати ще трохи, руки трохи зложити, щоб полежати, і приходять, немов мандрівник, незможність твоя, і нужда твоя, як озброєний муж!”» (Пр. 24:30–34).

6. Працюйте своїми руками. Не чекайте, що вам хтось щось має дати. «І місця дияволу не давайте! Хто крав, нехай більше не краде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро, щоб мати подати нужденному» (Еф. 4:27–28).

7. Будьте жертвними. Коли Ісус учив народ, Він розказав таке повчання: «Коли ти справляєш обід чи вечерю, не клич друзів своїх, ні братів своїх, ані своїх родичів, ні сусідів багатих, щоб так само й вони коли не запросили тебе, і буде взаємна відплата тобі. Але, як справляєш гостину, клич убогих, калік, кривих та сліпих, і будеш блаженний, бо не мають вони чим віддати тобі, віддасться ж тобі за воскресіння праведних!» (Лк. 14:12–14). Чи ви вже відчували в своєму житті щастя, коли ви робили

добро тому, хто не міг вам нічим відплатити? Це велике задоволення і щастя. Спробуйте запросити на свій день народження тих людей, яких ви ще ніколи не запрошували і які точно вас до себе не запросять і не мають можливості вам якось віддячити. Ви переконаєтеся, що ваше серце буде переповнене щастям. А крім того Господь ще й обіцяє відплатити нам на небесному бенкеті.

8. Довіряйте Богові. Цього Господь учив людей у Нагірній проповіді: «Отож, не журіться, кажучи: “Що ми будемо їсти?”, чи “Що будемо пити?”, або: “У що ми зодягнемось?” Бо ж усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперше Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мт. 6:31–33). Сказавши «не кради», Господь тим самим сказав: «Я попільюся про тебе і забезпечу тебе всім необхідним». «Двох речей я від Тебе просив, не відмов мені, поки помру: віддали Ти від мене марноту та слово брехливе, убогства й багатства мені не давай! Годуй мене хлібом, для мене призначеним, щоб я не переситився та й не відрікся, і не сказав: “Хто Господь?” і щоб я не збіднів і не крав, і не зневажив Ім'я мого Бога» (Пр 30:7–9). Як земний батько і мама піклуються про своїх дітей, так і наш Небесний Батько потурбується про нас!

Михайло Дубовик

Садовий гриб

Невже у мене виросли гриби,
Адже я їх ніколи не садила?
Чи то їх птахи занесли сюди,
Чи ще яка прибила вітром сила?

А що за вид — ніяк не добуру,
Хоча гриби в лісах я змалечку збирала.
Беру один, до агронома йду,
Либонь наука ця гриби вивчала.

Під абрикосою, під сливою росте
Їстівний гриб. Садовим він зоветься.
Його міцелій в кісточці живе,
Ось звідкіля у мене ця грибниця.

Нема ножа на них, нехай іще ростуть.
Дасть Бог, чанахи з них я завтра приготую.
Якраз і фотографію зроблю —
Таку красу домашнім презентую.

Та не вдалось врожай мені зібрати,
І фотокамеру даремно я носила.
Чиясь рука чуже посміла взяти,
Чиєсь сумління злочин допустило.

Коли в людському розумі пітьма,
Коли для Бога там немає місця,
Сумління також морок поглина,
Своїм майном стає чуже обійстя.

Тому так темно в нашому краю,
Тому так легко злочин виникає.
Тому дітей я Заповідям вчу,
І добрий розум в них щодня плекаю.

Алла Кириченко

Відблиск Бога

«Не кради!»

...лише два слова, але як багато в них Бога!

Восьма заповідь, як й інші, — це не лише благословення й заборони Господа для Його народу, витесані на камінних скрижалях. Але й відображення скрижалей серця Бога, Його характеру й внутрішньої сутності.

Такого Бога знали й любили перші люди. Такий Бог вдихнув у них життя, і вони отримали не тільки подих часу, але і вічності буття. З тим подихом увійшла в них і праведність Господня — солодка, істинна й жива. Нічого іншого вони не знали й душі їхні не бажали, бо Бог — то їхнє життя.

Але відтоді, як ті наші предки в гріх упали, ми ні на йоту кращими не стали. Тепер закон — то наша справа, то наше щастя й сенс життя. Адже Бог той самий — не змінився, сьогодні каже нам: «Зажди. Не їж плодів, що в центрі раю, бо смертю вмире ти назавжди».

«Не кради!» — Це значить: Бог — абсолютний Володар і Цар над усім.

Лише Той, Хто має повну владу, скаже так. У Його руках усе, що є на небі й землі. Йому належить усе, бо Він — Творець, бо Він — Владика. Він каже сонцю: «Вийди», — і воно вмиє сяє, — дощу: «Зійди», — і той з небес всю землю поливає. Він каже до зорі: «Світи», — і та не може не світити. Він каже до зими: «Прийди», — і все біліє навкруги. Він дав людині дихання життя. Людина й дихає, допоки Він їй дозволяє.

Бог нам не красти не пропонує, не просить, не питає й не жартує. Його це воля безупинна, для нас ця заповідь незмінна.

«Не кради!» — Це значить: Бог — невимовно Святий.

Лише Той, Хто сам Святий, говорить так. «Свят, свят, свят!», Йому хвала. Від днів предвічних до кінця вся вічність у святості Творця! Вогненні ангели співають, крильми обличчя закривають від променів святих Отця. Його те сяйво міцно сяє, що навіть сонце замовкає. Усі сліпі — відкрийте очі! Усі нечисті — встаньте чисті! Його ж бо святості нема кінця. Його ж бо святість не дозволить Йому нас обманути, покритивити й на гріх штовхнути.

Не красти значить бути чесним — не посягати на чуже. Ось так можливо нам Христа відображати, бо Він ніколи руку не підняв, щоб щось чуже узяти. Не красти — бути невимовно чистим і неприємним до гріха.

«Не кради!» — Це значить: Бог — неймовірно Добрий.

Лиш Той, Хто сам насправді Добрий, бажає й людям всім добра. Він світить сонцем і ллє дощ, дарує хліб щоденний, воду для злого й доброго народу, Він все дарує для життя. Але найбільше — Він дав Сина. А як із Ним не дасть всього? — Ні, ні! Не все, що ми б хотіли! А те, що буде на добро.

Коли Він каже: «Не кради!» — Він сповнений безмежно доброти. Піклується Господь про нашу власність. Він створює умови для безпечного буття, коли ніхто не може взяти того, що дане нам для прожиття.

«Не кради!» — Це значить: Бог — неосязно Справедливий.

Лише Той, Хто по правді Справедливий, такий є з усіма. Що люди сіють, те вони і жнуть. Так було від самого початку. Було всім сказано: «Не їж плодів.., бо смертю вмире ти» — то так воно й буде. Це справедливе покарання за гріх той вчинений проти Царя. Він знає всі дрібниці. Терези справедливості в Його руках. Тому-то й постраждав Ісус навіки, щоб стати адвокатом для безсилового раба гріха.

Не кради, бо красти несправедливо. Не кради, бо так відбудеться з тобою, що візьмуть у тебе все твоє.

«Не кради!» — Це значить: Бог — невичерпно Щедрий.

Лише Той, Хто цілий має океан, кому вклоняються всі зорі, лиш Він один той Щедрий Пан, що ллє щедро-тами доволі. Господь такий не через те, що збагатів шалено (Йому належить усе), але тому, що щедрий серцем, бо це блаженно. Це навіть важко уявити. Він з трону встав і в світ, забруднений гріхом, прийшов слугою бути. Безмежний Бог вмістив Себе в людське тіло! Він жив святий серед людей. Він був терплячим і смиренним, Він хрест Свій взяв і на смерть пішов. Він біль терпів і муку невимовну — ніхто з людей такого не пройшов!

Не красти — Богу бути щедрим. Бо маємо не тільки, щоб сьогодні день прожити, але в безпеці, щоб і завтрашній пройти.

«Не кради!» — Це значить: Бог — надзвичайно Милостивий.

Лише Той, Хто Милостивий у серці, не носить кривди у собі. Цей Бог не знищив нас на місці, коли зірвали плід ми на очах Його. Цей Бог прощав нас тисячі разів. Він «забував» вину гріхів і закидав за спину весь той бруд провин тілесних. Він іде на зустріч тим, хто повернувся спиною. Він ладен стати другом ворогів.

Сім заповідей з десяти — то заборони. Чи не тому Він каже: «Не кради!», що знає схильності гріховної природи? Хіба не милість це до нас, щоб ми це знали й чужого більш не брали?

«Не кради!» — Це значить: Бог — незмінно Вірний.

Лише Той, Хто Слово Вірний, може заборону таку дати. Він просто так нічого не говорить. Усе, що вийшло з уст Його, не повертається даремно. Його слова — не пташка, що без сліду полетіла. Його Слова на меч двосічний схожі, як молот, що руйнує стіни, як той вогонь, що палить сіно. Вони завжди і всюди «так» і не інакше.

«Не кради!» — Це значить: будь таким завжди.

Артем Приступа

Артем Приступа,
1991 р.н. — студент
факультету
журналістики
Міжнародного економіко-
гуманітарного
університету в м. Рівне.

Неправда у світлі Біблії

Що таке неправда

1. Термінологія Старого і Нового Завітів

У Старому Завіті найчастіше використовуються два слова в значенні «неправда» та «обман»:

- єврейський іменник «неправда» (*sheqer*), який використовується у Старому Завіті: «*Не будеш ти жити, бо ложне говориш Господнім Ім'ям!*» (Зах. 13:36);

- єврейське дієслово «обманювати» (*kazabh*): «*Чи буду неправду казати за право своє?*» (Йов. 34:6a); «*Коли б чоловік... брехню набрехав, говорячи: Буду тобі проповідувати про вино та про напій п'яний, то був би він любим про роком оцього народові*» (Мих. 2:11).

У Новому Завіті найчастіше в цьому значенні використовується грецьке слово «*pseudos*» — «говорити неправдиво», «видумувати (фабрикувати)», «робити неправдиві твердження». «*Як говорить неправду, то говорить за свого, бо він неправдомовець і батько неправди*» (Ів. 8:44).

2. Що є неправдою?

Неправда — це навмисне викривлення істини. Однак потрібно зауважити, що неправда не обмежується одними лише словами.

- Неправдою може бути все життя, прожите в догданні неправдивим принципам або лицемірно.
- Поклоніння ідолу також є неправдою.
- Неправдива система цінностей та побудоване на ній світобачення також є неправдивими.
- Самообман та прикидання є розповсюдженою неправдою.
- Неправдою також є оманливі надії та очікування.
- Лицемірство, лестощі, лукавство та подвійне життя також є прикладами неправди.

- Заперечення божественності Ісуса Христа є неправдою: «*Хто неправдомовець, як не той, хто відкидає, що Ісус є Христос? Це антихрист, що відрікається Отця й Сина!*» (1 Ів. 2:22).

3. Походження неправди

Неправда є протилежністю істини й ніколи не походить від істини:

«*Я не писав вам, немов ви не знаєте правди, але що знаєте її, і що всяка лжа не від правди*» (1 Ів. 2:21). Якщо неправда не походить від Бога, Який є Істина, то звідки взялась неправда?

Витоки неправди безпосередньо пов'язані з особою сатани, якого Слово Боже називає неправдомовцем та батьком неправди: «*Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить за свого, бо він неправдомовець і батько неправди*» (Ів. 8:44); «*І промовив Петро: Ананію, чого сатана твоє серце наповнив, щоб ти Духу Святому неправду сказав та присвоїв із заплати за землю?*» (Дії 5:3)).

Ставлення Бога до неправди

1. Неправда — універсальний гріх

Неправда — це гріх, у якому винне все людство: «*Від лоня це матернього вже віддалені несправедливі, з утроби ще матерньої заблудилися неправдомовці...*» (Пс. 57:4).

Людина обманює у дитинстві, у молодому та зрілому віці і в старості. Людина обманює з якихось причин і просто так. Людина каже неправду навмисно й спонтанно. Кожен із нас знає, що обманювати — недобре, проте слова неправди періодично злітають із наших вуст. Можливо, ви дуже рідко говорите неправду і, можливо, вам не подобається обманювати інших, та це не робить вас невинними в неправді. Це є частина нашої старої природи Адама, від якої віруючий у Ісуса Христа повинен звільнитися: «*Тепер же відкиньте і ви все оте: гнів, лютість, злобу, богозневагу, безсоромні слова з ваших вуст. Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину стародавню з її вчинками, та зодягнулися в нову, що відновлюється для пізнання за образом Створителя її...*» (Кол. 3:8–10).

2. Боже ставлення до цього гріха

Боже ставлення до цього гріха достатньо чітко викладене як у Старому, так і в Новому Завітах.

А. Господь ненавидить неправду

«*Оцих шість ненавидить Господь, а ці сім — то гідота душі Його: очі пиші, брехливий язик, і руки, що кров неповинну лють, серце, що плекає злочинні думки, ноги, що сквапно біжать на лихе, свідок брехливий, що брехні роздмухує, і хто розсіває сварки між братів!*» (Пр. 6:16–19). «*Уста брехливі — огида у Господа, а чинячі правду — Його уподоба*» (Пр. 12:22).

Б. Праведні покликані...

- ненавидіти неправду: «*Ненавидить праведний слово брехливе, безбожний же чинить лихе, і себе засоромлює*» (Пр. 13:5);

- уникати неправди й відкидати її: «*Останок Ізраїлів кривди не буде робити, і не будуть казати неправди, і облудний язик в їхніх устах не знайдеться, бо пастися будуть вони та вилежуватись, і не буде такого, хто б їх настрашив*» (Соф. 3:13), «*Тому-то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для одного*» (Еф. 4:25);

- не виявляти поваги неправдомовцям і не шукати їхньої прихильності: «*Блаженна людина, що Бога вчинила своєю твердиною, і не зверталась до пишних та тих, що вони до неправди схилиються!*» (Пс. 39:5); «*Обманець не сяде в середині дому мого, і міцно не стане навпроти очей моїх неправдомовець!*» (Пс. 100:7);

- молитися про вибавлення від цього гріха: «*Дорогу неправди від мене відсунь, і дай мені з ласки Своєї Закона!*» (Пс. 118:29), «*Господи, визволь же душу мою від губи неправдивої, від язика зрадливого!*» (Пс. 119:2).

В. Нечестиві, згідно з Божим Словом...

- люблять неправду: «*...Ти зло полюбив над добро, а неправду — більш, як правду казати*» (Пс. 51:5);

- звертаються по її допомогу: «*Вони тільки й думають, як би зіпхнути її з висоти, вони полюбili неправду: благословляють своїми устами, в своєму ж нутрі проклинають!*» (Пс. 61:5);

- шукають її: «*...Доки будете марне любити, шукати неправду?*» (Пс. 4:3);

- прислухаються до неї: «*Лиходій слухається уст безбожних, слухає неправдомов язика лиходійного*» (Пр. 17:4).

3. Покарання за неправду

Неправда є гріхом. А за кожен гріх є покарання. За неправду Господь карає дуже суворо: «*Людина нікчемна, чоловік злочинний, він ходить з лукавими устами, він моргає очима своїми, шургає своїми ногами, знаки подає пальцями своїми, в його серці лукавство виорює зло кожночасно, сварки розсіває, — тому нагло приходить погибіль його, буде раптом побитий — і ліку нема!*» (Пр. 6:12–15).

Крім того, Біблія попереджає всіх неправдомовців про те, що...

- неправдомовці не спадкують Царства Божого: «*І не ввійде до нього [в Небесний Єрусалим] ніщо нечисте, ані той, хто чинить гідоту й неправду, але тільки ті, хто записаний у книзі життя Агнца*» (Об. 21:27); «*Блаженні, хто випере шати свої, щоб мати право на дерево життя, і ввійти брамами в місто! А поза ним будуть пси, і чарівники, і розпусники, і душогуби, і ідоляни, і кожен, хто любить та чинить неправду*» (Об. 22:14–15);

- вони будуть укинуті в озеро огненне: «*А лякливим, і невірним, і мерзким, і душогубам, і розпусникам, і чарівникам, і ідолянам, і всім неправдомовцям, — їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою, а це — друга смерть!*» (Об. 21:8);

- на них чекає загибель: «*Погубиш Ти неправдомовців, кровожерну й підступну людину обридить Господь*» (Пс. 5:7). І ця загибель прийде від Господа;

- їм не буде помилювання: «*Свідок брехливий не буде без кари, а хто брехні говорить, не буде врятований*» (Пр. 19:5);

- їм закритий доступ до спілкування з Господом: «*Хто зійде на гору Господню, і хто буде стояти на місці святому Його? — У кого чисті руки та щире серце, і хто не нахилив на марноту своєї душі, і хто не присягав на обману, — нехай носить він благословення від Господа, а праведність — від Бога спасіння свого!*» (Пс. 23:3–5).

У теорії так усе просто й зрозуміло: не кажи неправди. Та на практиці все набагато складніше. Що ж нам робити? Ми пропонуємо вам намагатися створювати для себе такі життєві умови, в яких вам би не доводилось обманювати. Неправда є початком і кінцем гріховного ланцюжка. Неправда або прикриває вже скоєні нами гріхи, або є першим кроком до скоєння наступного гріха. Намагайтеся не робити того, за що вам буде соромно перед Господом Богом, людьми та й самим собою, і тоді ви не будете потрапляти в ситуації, вихід з яких можливий лише за допомогою неправди. Намагайтеся не грішити і не робити таких учинків, які б вам довелося прикривати брехнею.

Біблійні терміни, пов'язані з неправдою та неправдивими свідченнями

На сторінках Святого Письма часто зустрічаються слова з часткою «лже».

1. Лжесвідки (*pseudomartus*)

Лжесвідки — люди, що неправдиво дають клятву та неправдиві свідчення.

«*А первосвященники та весь синедріон шукали на Ісуса неправдивого свідчення, щоб смерть заподіяти Йому, і не знаходили, хоч кривосвідків багато підходило. Аж ось накінець з'явилися двоє...*» (Мт. 26:59–60). «*Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!*» (Вих. 20:16).

2. Лжепророки (*pseudoprophetes*)

Лжепророки — люди, які неправдиво пророкують від імені Господа Бога.

«*Стережіться фальшивих пророків, що приходять до вас у одежі овечій, а всередині — хижі вовки*» (Мт. 7:15). «*Так говорить Господь Саваот: Не слухайте слів цих пророків, що вам пророкують, — вони роблять безглузди вас, висловлюють привиди серця свого, а не слово з уст Господніх... Як довго це буде у серці пророків, які пророкують неправду, та пророкують оману свого серця?*» (Єр. 23:16, 26).

3. Лжевчителі (*pseudodidaskalos*)

Лжевчителі — учителі, які навчають неправдивим, небіблійним доктринами.

«*А між людом були й неправдиві пророки, як і будуть між вас учителі неправдиві, що впровадять згубні єресь, відречуться від Владики, що викупив їх, і стягнуть на себе самі скору погибіль. І багато хто підуть за пожадливістю їхньою, а через них дорога правдива зневажиться*» (2 Петр. 2:1–2).

4. Лжебрати (*pseudadelphos*)

Лжебрати — нечестиві люди, що вкралися в оточення віруючих і видають себе за братів та сестер у Господі.

«*...у мандрівках я часто бував, бував у небезпеках на річках, у небезпеках розбійничих... у небезпеках між братами фальшивими...*» (2 Кор. 11:26). «*А щодо прибулих фальшивих братів, що прийшли підглядати нашу вільність, яку маємо в Христі Ісусі, щоб нас поневолити, то ми їх не послухали ані на хвилю, і не піддалися були, щоб тривала в вас правда Євангелії*» (Гал. 2:4–5).

5. Лжеапостоли (*pseudapostolos*)

Лжеапостоли — це люди, які видають себе за посланців Божих, у той час як є лжебратами, лжевчителями та лжепророками.

«*Такі-бо фальшиві апостоли, лукаві робітники, що підроблюються на Христових апостолів*» (2 Кор. 11:13).

6. Лжехристи (*pseudochristoi*)

Лжехристи — це нечестиві, які проголошують себе Христом — Месією, обіцямим Богом народу Божому. Лжехристи — це люди, які видають себе за посередників між Богом і людиною.

«*Бо постануть христиправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити великі ознаки та чуда, що звели б, коли б можна, і вибраних*» (Мт. 24:24). «*Бо повстануть христиправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити ознаки та чуда, щоб спокусити, як можна, і вибраних*» (Мк. 13:22).

Роман і Євгенія Сверлови

Із сайту Біблійного дискусійного клубу (<http://cogmtl.net>)
Переклад з російської **Альони Югової**

Обман заради Бога?

«Брехня во спасіння» або «свята брехня» — так традиційно називають неправду, яку люди вважають допустимою й виправданою, бо вона, нібито, йде на благо тому, кого обманюють або заради кого обманюють. Побутує думка, що таку брехню дозволяє і благословляє Біблія. Насправді, ця крилата фраза зобов'язана своїм народженням некоректному використанню біблійного тексту. У старослов'янському перекладі вірш Пс. 32:17 звучить таким чином: «*Ложь конь во спасение, во множество же силы своя не спасется*». Пропустивши слово «конь», отримаємо «ложь... во спасение». Український переклад цього тексту наступний: «...для спасіння той кінь ненадійний, і великістю сили своєї він не збереже». Таким чином, у цьому тексті взагалі не говориться про брехню, а про те, що спасти людину може лише один Бог, бо навіть на коні людині не втекти від того, що запланував Господь.

Найнебезпечніша брехня – злегка перекручена істина.
Георгій Кристіоф Лихтенберг

Біблія не дозволяє і, тим більше, не заохочує до неправди. Навпаки, біблійні тексти на зразок: «Усяка неправда — то гріх» (1 Ів. 5:17), «Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!» (Вих. 20:16), «...всім неправдомовцям, — їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою...» (Об. 21:8) тощо — мали б раз і назавжди поставити крапку в цьому питанні. Але справа ускладнюється тим, що випадки такої неправди нерідко зустрічаються в нашому житті й здаються просто неминучими й необхідними (наприклад, переховування євреїв у роки війни, нелегальне розповсюдження Біблії у країнах, де вона заборонена, підбавлення смертельно хворих людей або тих, хто перебуває в глибокій депресії, чи навіть у побуті, коли, щоб не образити людину, ми хвалимо приготовлену нею страву чи придбаний одяг, хоча насправді вони нам зовсім не подобаються). До того ж і в житті біблійних героїв така неправда практикувалася й не засуджувалася Богом.

Ось кілька біблійних прикладів.

Баби-повитухи в Єгипті. «І звелів був єгипетський цар єврейським бабам-сповитухам, що одній ім'я Шіфра, а ім'я другій — Пуа, і говорив: «Як будете бабувати єврейок, то дивіться на порід: коли буде син, то вбийте його, а коли це дочка, то нехай живе». Але баби-сповитухи боялися Бога, і не робили того, як казав їм єгипетський цар. І вони лишали хлопчиків при житті. І покликав єгипетський цар баб-сповитух, та й сказав їм: «Нащо ви робите цю річ, та лишаєте дітей при житті?» І сказали баби-сповитухи до фараона: «Бо єврейки не такі, як єгипетські жінки, бо вони самі баби-сповитухи: поки прийде до них баба-сповитуха, то вони вже й народять». І Бог чинив добро бабам-сповитухам, а народ розмножувався, і сильно міцнів» (Вих. 1:15–20).

Мелхола — дружина Давида. «І послав Саул посланців до Давидового дому, щоб стерегли його й щоб убили його вранці. І розповіла Давидові його жінка Мелхола, говорячи: «Якщо ти не врятуєш свого життя цієї ночі, то завтра ти будеш забитий». І Мелхола спустила Давида через вікно, і він пішов і втік, і врятувався. І взяла Мелхола домашнього божка, і поклала до ліжка, а подушку з козячого волосу поклала в головах його, та й прикрила плащем. І послав Саул посланців, щоб узяти Давида, а вона сказала: «Він хворий!» І послав Саул тих посланців побачити Давида, говорячи: «Принесіть його в ліжку до мене, щоб забити його!» І ввійшли ті посланці, аж ось у ліжку домашній божок, а в головах його — подушка з козячого волосу! І сказав Саул до Мелхоли: «Нащо ти так обманула мене, і відпустила мого ворога, і він урятувався?» А Мелхола відказала Саулові: «Він сказав мені: Відпусти мене, бо інакше вб'ють тебе!» (1 Сам. 19:11–17).

Давид. «І встав Давид, і втікав того дня перед Саулом, і прибув до Ахіша, царя гатського. І сказали до нього Ахішеві раби: «Чи ж не цей Давид цар Краю? Хіба ж не про нього співають у танцях, говорячи: «Саул повбивав свої тисячі, а Давид десятками тисяч своїй». І заховав Давид ті слова в своєму серці, і сильно боявся Ахіша, царя гатського. І змінив він свій розум на їхніх очах, і шалів при них, і бив по дверях брами, і пускав слину свою на свою бороду. І сказав Ахіш до своїх рабів: «Ось бачите чоловіка, що сходить із розуму. Нащо привели його до мене?»» (1 Сам. 21:11–15).

Блудниця Рахав. «І послав єрихонський цар до Рахави, говорячи: «Виведи тих людей, що до тебе прийшли, що ввійшли до твого дому, бо вони прийшли, щоб вивідати весь цей Край». А та жінка взяла двох тих людей, та й сховала їх. І сказала: «Так, приходили були до мене ті люди, та я не знала, звідки вони. А коли замикалася брама за смерком, то ті люди вийшли. Не знаю, куди ті люди пішли. Швидко женіться за ними, то ви доженете їх». А вона відвела їх на дах, та й сховала їх у жмутах льону, що були зложені в неї на даху» (Іс. Нав. 2:3–6).

Отже, людина може, а іноді й вимушена використувати неправду для досягнення благої мети? Тобто, мета виправдовує засоби?

Варто пригадати, що неправда, як і будь-яке зло й будь-який гріх, не володіє самодостатньою сутністю, а є відхиленням від Божого задуму й божественного добра. Неправда — це фактично те, чого немає. Це зла вигадка, фантазія, обман, жарт, наклеп. І батько всякої неправди — диявол. «Він був душолюб споко́нвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить за свого, — бо він неправдомовець і батько неправди» (Ів. 8:44). Тому будь-яка — велика і маленька, жорстока і

Неправда приносить душі й тілу нескінченні муки.
Шота Руставелі

жартівлива, корислива і безневинна, явна для всіх і ніким не помічена — неправда має одну й ту ж саму природу. І при цьому жодній людині на землі не під силу уникнути або позбутися гріха неправди. Лише наш Господь Ісус Христос за все Своє страдницьке життя жодного разу навіть не злукавив, хоча сатана багато разів намагався схилити Боголюдину до неправди, виправданої «благою» метою. Але Христос довів, що можна жити правдою, не йдучи навіть на мінімальні компроміси з неправдою, як і з будь-яким іншим злом і гріхом. Син Божий, з'єднавшись з людською природою, тим самим обнови і освятив її.

Неправда викриває слабку душу,
безпомічний розум, порочний
характер.
Бекон

Відтоді всі заповіді, дані людству Богом, стали в принципі можливими для виконання духовно відродженими людьми. У Христі ми можемо, споглядаючи живу Правду (Ів. 14:6), сповненні Духа Святого й Божої благодаті, і самі жити правдою і відкидати неправду. Саме так і жили перші християни, натхнені прикладом Божественного Учителя. Під час гонін на християн серед язичників були такі, які пропонували християнам лише на словах зректися християнства, залишаючись вірними йому в душі. Але християни, розуміючи, що пропозиція обманом зберегти свою віру походить від лукавого, рішуче відхиляли такий шлях.

І все ж, як ставитися до вимушеної неправди, що використовується для порятунку чийогось життя чи для суспільної користі?

У цьому випадку ми стаємо свідками недосконалості людської доброчинності. Тому що хоча в Христі людина й усиновлена Богом, але в земному житті приречена доживати свій вік у тілі смерті. Тому до кожного нашого доброго діла примішується гріховна нечистота. Але саме те, що Ісус Христос, будучи такою ж людиною, як і ми, не зробив жодного гріха (1 Петр. 2:22), не дає нам права захищати нашу недосконалу доброчинність і тим більше підносити недосконалість доброчинства до рівня морального закону.

Лише євангельське вчення Ісуса Христа є незмінним духовним законом християн, а вимушену неправду жодним чином не можна вважати такою, яку виправдовує Євангеліє і християнське сумління.

«Іноді трапляється необхідність дещо приховати, і якщо хтось не приховає трохи, то справа обернеться великою смутою і скорботою. Коли трапляється така крайність, і хтось бачить себе в такій нужді, то може тому змінити слово, щоб не трапилося більшої смуги і скорботи або образи. Але коли трапляється така велика необхідність відхилитися від слова правди, то і тоді людина не повинна залишатися без смутку, а каятися і плакати перед Богом, і вважати цей випадок часом спокуси... І на таке відхилення наважуватися не часто, а хіба що один раз із багатьох випадків» (авва Дорофей). Тобто, якщо й допустила людина вимушену неправду, то краще не виправдовуватися, не вигороджувати себе, не вдаватися у складні пояснення, а в упокоренні перед Богом гірко каятися.

Адже будь-яка неправда приносить свої плоди в духовному житті християнина. «Неправда зачинає двері для молитви. Неправда виганяє віру з серця людини. Господь віддаляється від людини, яка чинить неправду» (Феофан Самітник).

Навіть «найкраща» неправда — для чийогось спасіння — не може бути богонатхненною, у кращому випадку вона є плодом людської душевності, але не духовності. Подібні випадки викликають серед людей розуміння, схвалення і навіть поклоніння, і це справедливо, тому що здійснюються вони заради людей, а не заради Бога. Тому що заради Бога можна говорити лише істину, не можна обманювати заради Бога.

Який же висновок можна зробити? На жаль (чи на щастя, бо життя — це не вистава театру ляльок), не існує затвердженої інструкції з переліком усіх можливих життєвих ситуацій і рекомендацій щодо дій у цих ситуаціях. Кожен випадок потрібно розглядати індивідуально й обов'язково в його конкретному контексті, стоячи на підґрунті Божого Слова, споглядаючи приклад життя Ісуса Христа й прислухаючись до голосу Святого Духа.

Коли говоримо про заповідь «Не свідкуй неправди», люди, як правило, впадають у дві крайності: або піднімають глобальні питання всесвітнього зла, або заціклюються на окремих, погодьтеся, досить нечестивих випадках, які ми згадували вище, але при цьому самі не можуть утриматися від дрібної неправди в повсякденному житті. «Побутова» неправда настільки вкоренилася в наше життя, що ми її просто не помічаємо й не хочемо помічати.

Якщо кожен із нас уважно стежитиме за собою, то помітить, що впродовж лише одного дня в нього неодноразово виникає спокуса злукавити (тобто згрішити!), до того ж, з найнезначніших причин. А все велике складається з малого, і неправда теж. На практиці виявляється, що для того щоб протистояти щоденній «дрібній» неправді, потрібний не менший подвиг, ніж при відстоюванні догматичних істин християнства. І немає в цьому нічого дивного, бо ж духовна боротьба відбувається найперше в душі кожного християнина. І від результату цієї невидимої війни залежить вічна участь кожного. Тому приєднаймося до молитви псалмспівця Давида: «Устань же, о Господи... душу мою збережи від безбожного... А я в правді побачу обличчя Твоє, і, збудившись, насичусь Твоєю подобою!» (Пс. 16:13, 15).

Надія Доля

Джерела:

1. Словарь крылатых слов и выражений. — Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingwords/1371.
2. Филиппов В. Истина и ложь в свете христианской нравственности. — Режим доступу: <http://ortodoxn.narod.ru/nn9.html>.
3. Авва Дорофей. Душеполезные поучения. — Режим доступу: <http://lib.eparhia-saratov.ru/books/05d/dorofey/lessons/13.html>.

Надія Доля народилася 1964 р. у Львові. Закінчила Львівський державний університет ім. І. Франка, факультет прикладної математики і механіки. Понад десять років працювала в інформаційному відділі МГО «Надія — людям» у м. Рівне. З 2007 р. — відповідальний редактор ХДПЧ «Слово вчителю».

Заміжня. Має трьох дітей.

Що гірше: жарт чи лайка

Два гріхи, зовні начебто протилежні, — непристойні жарти і лихослів'я — мають багато спільного. Іван Златоуст порівнював язик блазня і лихослова, коли вони стають на молитву, з рукою, вимазаною гноївкою, якою людина хоче торкнутися Господнього хітона.

Жарт і лихослів'я — це карикатура на людину. У кожному жарті — насмішка над людською особистістю, її припущення, освячення людини, прагнення замінити її обличчя потворною пікою, як у кривих дзеркалах, які показували в балаганах. У лихому жарті зникає повага до людини як образу Божого. А разом із повагою зникає і любов. Якщо під час плачу серце людини пом'якшується, то під час жартів воно стає твердим, як камінь.

Під час непристойних жартів і пустого сміху розум людини затьмарюється, вона не може думати про щось високе й святе, вона шукає в інших потворності. Насмішка — це радість від того, що людина, образ Божий, одягнула одяг навиворіт. Першим жартуном був Хам, який насміявся зі свого батька, а ще раніше — демон, що посміявся з довірливості перших людей. Недарма демона називають блазнем і часто зображають як скомороха.

Жарт — це короткий напад істерики, коли людина звільняється від якоїсь енергії, що накопичилася в її душі. Вона наче викидає її з себе в обличчя іншій людині, як плювок. Цей викид енергії, пов'язаний із затьмаренням свідомості, приносить видиме полегшення, але фактично це полегшення тієї ж природи, що й лихослів'я, тобто за рахунок припущення іншого в людини виникає ілюзія своєї особистої переваги.

Кажуть, що жарти покращують настрої. Це неправда. Після тривалого сміху людина відчуває спустошення. Відомо, що карикатуристи й клоуни в особистому житті відзначалися похмурим і дратівливим характером, а нерідко й нападами чорної меланхолії, неначе жарти й сміх — це темні провалля душі, у яких згасає світло розуму й зникають духовні сили. Якщо людина, вислухавши десяток анекдотів і вдосталь насміявшись, стане на молитву, то вона вочевидь побачить усю бридкість своєї душі.

Існує психічний комплекс жартівника, який завжди й усюди шукає невідповідності й потворності; для нього все життя — постійний парадокс. Якщо він не жартує впродовж години, то відчуває внутрішній дискомфорт, як п'яничка, позбавлений алкоголю, або наркоман, що залишився без наркотика, наче якісь сили зсередини розпирають його душу. Йому стає погано. Він починає жартувати з такою жадобою, як голодний накидається на їжу. Людина настільки зникає жартувати, що робить це майже машинально. У її підсвідомості відбувається постійний пошук і обробка жартів. Вона жартує навіть несподівано для себе самої. Коли така людина починає молитися, молитва в неї іноді перетворюється на блюзнірство. Звичка змушує її шукати потворні асоціативні образи, як якийсь передражнювання молитовних слів. Найстрашніший наслідок гріха в тому, що він віддаляє від душі благодать Святого Духа...

Диявол — любитель і поціновувач жартів. Це невидимий режисер тієї клоунади, яка відбувається в розумі людини. Трагедія світової історії для демона є світовою

комедією. Штовхаючи людей на гріхи та злочини, він пізніше насміхається над їхньою легковірністю і безумством. Для демона історія — це постійне обдурювання людей. Помічено, що тирані й революційні вожді — великі жартильники.

Іноді язичницькі правителі наймали скоморохів і артистів, щоб ті показували пародії й осміювали муки християн під час страти. Підлість завжди намагається велике перетворити на смішне. Господь сказав: «Горе вам, що тепер потішаєтеся...» (Лк. 6:25). Горе, тому що вони виганяють Духа Святого зі своєї душі; горе, тому що вони насміхаються над людиною — образом і подобою Божою, а через творіння — над Творцем; горе, тому що вони втрачають дорогоцінний час життя; горе, тому що вони позбавляють себе глибини покаєння і чистоти молитви...

Є слова, які містять у собі невидимий, можна сказати, метафізичний бруд, — це міазми лихослів'я, які осідають на стінах квартир, в'їдаються в речі, просякають своїм смородом одяг. Лихослів'я — це відмова від Бога й молитва до сатани. Розглянемо містичне значення кількох лайливих слів і побачимо, що вони не такі безневинні, як здається.

Візьмемо слово «сволота». Воно означає сміття, яке збирають, згрібають на купу, а потім викидають із дому. Для християнина духовний дім — це храм, а вічні оселі — Царство Небесне. Тому це слово є побажанням, щоб людина не отримала спасіння, була позбавлена свого дому, викинута з вічних осель як сміття чи непотріб, подібно до того, як у євангельській притчі господар наказав своїм рабам викинути негідного гостя за поріг дому в зовнішню темряву.

Часто ми чуємо слово «мерзотник». Воно означає: замерзлий, холодний, неживий. Святі отці казали, що Бог — це вогонь, що зігріває серце, а сатана — вічний холод, що сковує душу. «Мерзотник» — людина, у якій немає Бога, яка втратила любов. Тут міститься побажання, щоб людина відкинула Божу любов і стала схожою на демона, холодного, безжалісного, жорстокого.

Слово «стерва» означає падаль, гниль. Християнство — це вчення про воскресіння мертвих. А це слово означає: «залишайся гниллю, не воскресни».

Слово «негідник» означає непридатний, невідповідний своєму призначенню, зіпсутий. Призначення людини — вічне життя. Вживаючи це слово, бажають, щоб людина не досягнула мети свого життя, щоб вона була неспроможною сприйняти те, для чого була створена, — Божу благодать.

Слово «дурень» означає буйний, неспокійний. Слово «мир» було привітанням Старого і Нового Завітів. «Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю!» (Ів. 14:27), — говорить Господь. Присутність Бога приносить душі мир. Демон — бунтівливий дух, який перебуває у постійному неспокої й сум'ятті. Як дух зла, він не має спокою ні на мить. Тому це слово є побажанням бути позбавленим миру і в цьому житті, і в майбутньому.

Слово «падлюка» означає низький, той, хто повзає, хто під ногами; це образ демона, який перебуває в пеклі, під усіма, і образ змія, який «підліз» до наших прабатьків. Це — містичне звертання до диявола й прокляття: «будь схожим на змія, будь під ногами в демона, упади в глибину пекла».

Слово «паршивий» означає людину, яка має хворобу, від якої випадає волосся і на тілі з'являються струпи. Паршиву вівцю відокремлювали від інших, щоб вона не заражала їх. Парша — це гріх, який, як заразу, легко розповсюджує навколо себе розбещена й безсовісна людина. Паршиву вівцю неможливо вилікувати, м'ясо її противно їсти, її просто виганяють палкою з отари. А Господь Своєю отарою або чередою назвав християн: «Не лякайся, черідко мала, бо сподобалося Отцю вашому дати вам Царство» (Лк. 12:32) ... Тому це слово означає побажання, щоб людина була покинута друзями, відлучена від рідних, а головне — померла нерозкаяною в гріхах і була вигнана навіки з отари Христа.

Таким чином лихослов закликає демона старанно губити його братів, тобто стає одним духом із сатаною.

З лайливого лексикону ми вибрали лише найбільш «лагідні» слова, які не дуже різьють слух, а для декого стали вже абсолютно звичними. Але вони, ці слова, є прихованим звертанням до сатани. Тому й відчуває лихослов після лайки якесь облеґшення. Це теж приманка сатани, який шепоче грішнику на вухо: «Вилайся ще раз і отримаєш силу від моєї сили, і ковтнеш напою з тієї чаші, що я тримаю у своїх руках».

Ми не торкалися найбрудніших слів — їхній демонічний характер очевидний. У сатанинських оргіях богохульство і вишукане лихослів'я входять до ритуалу: щоб диявол з'явився до своїх шанувальників, їм необхідно осквернити місце, де вони зібрані, поряд з іншими гріхами, які вони чинять, також і лихослів'ям. Лихослов схожий на одержимого: здається, що в такої людини пряма кишка, втративши свій напрямок, підведена до самого горла з усіма наслідками, що з цього випливають. Напади лайливості, які лихослов абсолютно не може стримати, схожі на напади словесної дизентерії...

Слова не зникають безслідно, тому квартира, де постійно лунає лайка та лихослів'я, у духовному розумінні стає схожою на громадську вбиральню, де ніколи не прибирають. Але найстрашніше те, що адаптація до смороду робить свою справу, і для лихослова лайка звучить як бадьора музика.

Архимандрит Рафаїл
Переклад з російської **Надії Долі**

Архимандрит Рафаїл. Тайна спасения. — Краматорск: Тираж-51, 2004. — С. 154–161.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАТЬКІВСЬКИЙ ФОРУМ

13 травня 2011 р. у Києві за підтримки Національної академії педагогічних наук і профспілки працівників освіти та науки України відбувся 1-й Всеукраїнський батьківський форум, організований всеукраїнською громадською організацією «Батьківський Комітет України». У форумі брали участь педагоги, учені, юристи, психологи, журналісти — усі були просто батьками, яких об'єднує турбота за майбутнє дітей.

На форумі обговорювали питання захисту дітей від сучасних негативних тенденцій, протистояння впровадженню антисімейних соціальних технологій, надання допомоги навчальним закладам у виховній та просвітницькій роботі, відродження традиційних сімейних, моральних і духовних цінностей.

Особливий резонанс викликали виступи щодо спроб впровадження в Україні ювенальної юстиції та використання в школах деяких сучасних програм статевого виховання.

Виявляється, однією з головних цілей Євросоюзу й однією з восьми цілей тисячоліття ООН є встановлення гендерної рівності. Під гендерною рівністю розуміють рівність п'яти (!) статей: жіночої, чоловічої, бісексуальної, гомосексуальної і транссексуальної... Спеціалісти зазначають, що колишній термін «стать» (sex) в ООН і ЄС уже замінили на «гендер». Практично в усіх країнах ЄС легалізували гомосексуальні шлюби... Політики з ЄС звинувачують Україну в «дикості»: «нецивілізованій» забороні на усиновлення дітей у одностатеві «сім'ї» тощо. У дитсадках ЄС впроваджується рекомендована програма, у якій передбачається читати малюкам казки про двох закоханих принців. У деяких школах діти бавляться не в дитячі ігри, а в гомосексуалістів.

Очевидно, що такий досвід нам не варто запозичувати, а навпаки — слід активно протистояти впровадженню подібних ідей.

А щодо ювенальної юстиції, то в законопроекті, що подається на розгляд Верховної Ради України, передбачено створити державний орган, що має надзвичайні повноваження для позбавлення батьківських прав, здійснення соціального нагляду над сім'ями, суворого державного контролю не лише над вихованням дітей у школі, але й над діями батьків у сім'ї. Покликана здійснювати захист прав дитини, ювенальна юстиція фактично позбавляє батьків права застосовувати будь-які дисциплінарні заходи стосовно дитини й таким чином дозволяє дітям залишатися безкарними, а тому некеріваними. Однак досвід тих країн, де відомство ювенальної юстиції вже працює на повну силу, показує, що воно не сприяє ані зниженню дитячої злочинності, ані зниженню рівня соціальних пороків.

Насправді батьківська влада ґрунтується не на юридичному праві, а на Божому задумі про людину. Батьки зобов'язані, найперше, покікуватися про душу дитини, налаштувати дитину на те, що вона повинна виконати своє духовне призначення, а не лише прагнути матеріального успіху. Не потрібно боятися говорити з дитиною про Бога, адже попереду на неї чекає вічне життя.

За матеріалами <http://rodkom.org/>

Маска

«Коли Він говорив, то один фарисей став благувати Його пообідати в нього. Він же прийшов та й сів при столі. Фарисей же, побачивши це, здивувався, що перед обідом Він перш не обмився. Господь же промовив до нього: «Тепер ви, фарисеї, он чистите зовнішність кухля та миски, а ваше нутро повне зди́рства та кривди! Нерозумні, — чи ж Той, Хто створив оте зовнішнє, не створив Він і внутрішнє? Тож милостиню подавайте з внутрішнього, — і ось все буде вам чисте. Горе вам, фарисеям, — бо ви десятину даєте з м'яти та рути й усякого зілля, але обминаєте суд та Божу любов; це треба робити, і того не лишати! Горе вам, фарисеям, що любите перші лавки в синагогах та привіти на ринках! Горе вам, — бо ви як гроби непомітні, — люди ж ходять по них і не знають того». Озвався ж один із законників, і каже йому: «Учителю, кажучи це, Ти і нас ображаєш!» А Він відказав: «Горе й вам, законникам, бо ви на людей тягарі накладаєте, які важко носити, а самі й одним пальцем своїм не доторкуєтесь тягарів! Горе вам, бо надгробки пророкам ви ставите, — ваші ж батьки були їх повбивали... Так, — визнаєте ви й хвалите вчинки батьків своїх: бо вони їх повбивали, а ви їм надгробки будуйте! Через те й мудрість Божя сказала: «Я пошлю їм пророків й апостолів, — вони ж декого з них повбивають, а декого виженуть, щоб на роді оцім відомстилася кров усіх пророків, що пролита від створення світу, від крові Авеля аж до крові Захарія, що загинув між жертівником і храмом!» Так, кажу вам, — відомститься це все на цім роді! Горе вам, законникам, бо взяли ви ключа розуміння: самі не ввійшли, і тим, хто хотів увійти, боронили!» А коли Він виходив із відти, стали книжники та фарисеї сильно тиснути та від Нього допитуватись про багато речей, вони чатували на Нього, щоб зловити що з уст Його (і щоб оскаржити Його). Того часу, як зібралися десятитисячні натовпи народу, — аж топтали вони один одного, — Він почав промовляти перш до учнів Своїх: «Стережіться розчини фарисейської, що є лицемірство! Бо немає нічого захованого, що не відкриється, ні таємного, що не виявиться» (Лк. 11:37–12:2).

Слово «лицемір» означає «актор у масці». Коментуючи слова Христа, один із наших сучасників влучно зауважив, що в церковних колах і сьогодні часто можна спостерігати щось схоже на гру на сцені: сценарій, костюми, гра й овації глядачів. Лицемірство Своїх сучасників Господь описав як «розчину фарисейську». Цим Він указав на фарисеїв і їхню здатність поширювати свої лицемірні погляди на тих, хто поруч. Як у процесі бродіння все тісто заквашується від невеликої розчини, так і людина, яка не вберегла себе від впливу лицемірів, звикає носити маску. Щоб краще збагнути це застереження, докладно розглянемо вищезгаданий біблійний уривок з Євангелія від Луки — промову Христа в домі фарисея, приводом до якої було порушення припису мити руки перед їдою. Схоже, що Христос єдиний, Хто не зробив цього. Це здивувало фарисея. І Христос у приватній бесіді за столом говорить те, що незабаром скаже в публічній проповіді в храмі (див. Мт. 23).

А й справді, чому пророк, людина великої святості, яка є взірцем благочестивої поведінки, не виконує релігійного припису, який підкреслює прагнення до чистоти і святості? Хіба це зашкодить? З подальшої промови зрозуміло, що Христос зробив це навмисне. Цим учинком Він показав, що не варто робити релігійним обов'язком те, чого Бог не велів. Хоча обрядовою складовою Закону Мойсея і були різні омовіння, припису мити руки перед їжею там не було. Навіть «з люб'язності» Христос не захотів цього робити й здивував людей, для яких це стало повсякденним обов'язком. Більше того, Ісус викриває лицемірство фарисеїв і цим учить нас не підлещуватися до тих, хто чинить зло, навіть якщо це наші друзі.

Проблема в тому, що фарисеї зосередили свої релігійні обов'язки на зовнішньому, на тому, що помічають люди, і відкладали, а то й зовсім відкидали те, що бачить тільки Бог. Звісно, були й винятки, і, мабуть, несправедливо було б ототожнювати фарисейство з лицемірством. Таке ототожнення неточне, тому що навіть Павло не посоромився фарисейства (Дії 23:6), та самого Христа спершу теж асоціювали, якщо не безпосередньо з фарисеями, то з їхніми прибічниками. Але от Він викриває те, що стало нормою в їхньому середовищі. Безглуздя — мити руки й забути про очищення серця від лукавості, зди́рства й кривди. Як ми подивимося на того, хто поміє посуд лише із зовнішнього боку? А духовний настрій при виконанні церковного служіння — це і є внутрішня частина чаші. Ця нечистота занецижує все. Тому лукавий дух, хай при ньому ми навіть утримуємось від грубих переступів, прирівнюється до посуду, що зовні ідеально чистий, але всередині повний гидких павуків і павутиння. Саме зди́рство та кривда — частіше притаманні тим, хто очистив себе від більш помітних гріхів — скажімо, пияцтва та розпусти. «Нерозумні, чи ж Той, Хто створив оте зовнішнє, не створив Він і внутрішнє?» Та й хіба не для того були дані приписи про зовнішнє, щоб допомогти у внутрішньому? Як мало вони значать, коли серце нечисте! (див. Іс. 1). Отже, Бог, який створив і тіло, і душу, справедливо очікує, що ми подбаємо про те, що стосується й одного, й іншого.

Далі, доповнюючи сказане, Христос учить, як саме можна очистити земні блага: «Тож милостиню подавайте з внутрішнього, і ось все буде вам чисте» (Лк. 11:41). Інший варіант перекладу: «Очистіть внутрішнє, подаючи милостиню» (New Living Translation). У будь-якому випадку є натяк на Закон Мойсея, який передбачає, що частина прибутку від землі буде віддаватися левитові, приходькові, сироті та вдові. Наша власність належить нам тільки після того, як ми віддали належне Богові. Щедрістю до бідних ми набуваємо право вільно користуватися нашими матеріальними благами.

Христос викриває фарисеїв за те, що вони більшого значення надали другорядному в Законі й знехтували головним. Можливо, через виконання приписів про десятину вони здобували репутацію людей, які ретельно виконують Закон, бо давали навіть «з м'яти та рути й усякого зілля». Також, таким чином вони могли здобути прихильність священників, яка завжди згодиться. Зрештою, Христос засуджує не цю скрупульозність, а нехтування важливішими обов'язками. Закони, які стосувалися сутності релігії, нівелювались: «... але обминаєте суд та Божу любов; це треба робити, і того не лишати!».

Також Господь викривав гордість і марнославство, що виражалось у прагненні до першості й похвали від людей: «Горе вам, фарисеям, що любите перші лавки в синагогах та привіти на ринках!» (Лк. 11:43). І знову зауважимо, що Він засуджує не засідання, на які вони збирались, а любов до почесі. Він викриває нечестя, яке прикривається благовидними претензіями: «Горе вам, бо ви як гроби непомітні, люди ж ходять по них і не знають того...» (Лк. 11:44).

Далі текст містить критику на законників, щасливчиків, які щодня торкались до Закону, вивчали його і навчали народ. Один із книжників утрутився в розмову, висловивши образу. Але у відповідь почув викриття подвійних стандартів: «Горе й вам, законникам, бо ви на людей тягарі накладаєте, які важко носити, а самі й одним пальцем своїм не доторкуєтесь тягарів!» (Лк. 11:46). Лицемірне ж ставлення до віри по-особливому проявилось в шануванні пам'яті пророків, яке йшло поруч і ніяк не в'язалося із ненавистю до самих пророків... Промова закінчується викриттям зловживань, які ці люди чинили з правом тлумачити Писання: «Горе вам, законникам, бо взяли ви ключа розуміння: самі не ввійшли, і тим, хто хотів увійти, боронили» (Лк. 11:52). Урешті-решт, вона не залишила байдужими тих, на кого була спрямована, але й збільшила тиск, який чинили на Христа.

Поки Христос обідав у фарисея, величезний натовп народу прийшов до Христа. Незважаючи на те, що вранці Христос суворо викривав їх, називаючи родом лукавим, що шукає знаків (Лк. 11:29), вони все ж зібралися до Нього. Народ, на відміну від фарисеїв, сприймав критику на себе. І Христос починає давати настанови Своїм учням у присутності тих, хто зібрався. Ось тут і лунає застереження про лицемірство. Якщо таке попередження було потрібне для перших учнів Христа, значить ще більш актуальне для нас сьогодні. Так само, як тісто піднімається в процесі бродіння, так людські серця легко підносяться від гордості через власну набожність чи заражаються прагненням вислужитися перед людьми. Порівнявши поширення лицемірства з дією розчини в тісті, Христос застерігає не просто від небажаних учинків, а від духу, атмосфери, у якій людське серце погоджується обманювати, лицемірити. Яким же витонченим стає зло, коли його прикривають набожністю!

Прикладом життя неліцемерної людини є Махатма Ганді. Ще до початку своєї діяльності в Індії він жив у Південній Африці, в невеличкому селищі, населення якого складали індійці. Ганді займав пост голови цього селища і для людей був як батько, до якого діти приходять із різни-

ми проблемами. У цьому селищі жила вдова, у якій були труднощі з виховання сина-підлітка. Через відсутність батьківського авторитету хлопець відмовлявся від будь-якої здорової їжі, насолоджуючись тільки солодощами. Удова знала, що коли Ганді поговорить із хлопцем, то син прислухається до його слів. Отже, вона привела його до Ганді й попросила поговорити з сином, щоб він припинив їсти лише солодощі. Ганді помовчав і сказав: «Приведіть хлопця до мене через тиждень». Час минув, і вдова знову прийшла й просила: «Поговоріть із сином, щоб їв не тільки солодощі». «Пробачте, — відповів голова, — а не могли б ви прийти ще через тиждень?» Минув ще тиждень, і розгублена жінка знову прийшла до Ганді з тим самим проханням. Цього разу він пояснив хлопцеві суть проблеми й порадив припинити витівки. Коли Ганді закінчив, жінка відкликала його, подякувала і спитала: «Чому ви відкладали розмову двічі?» Ганді відповів: «Бо я не усвідомлював собі, що то таке залишитись без солодкого». Цілісність цієї людини заважала йому давати поради, хай навіть дитині, яких він сам не готовий був дотримуватися. Ми ж, навпаки, дуже часто готові наставляти інших у тому, чого самі не робимо.

Лицемірити — марна справа, бо рано чи пізно правда відкриється. «Уста правдиві стоятимуть вічно, а брехливий язик — лиш на хвилину» (Пр. 12:19). Беззаконня, яке прикривається набожністю, може відкритись уже в цьому світі, як то сталось з Юдою і Симоном (Мк. 14:10; Дії 8:18–24). Або ж це трапиться в судний день, коли відкриються таємниці всіх сердець. Якщо ж релігія не спрямована на те, щоб перемагати і викорінити зло в людському серці, то не завжди вона зможе і його прикривати. Настане день, коли з лицемірів зірвуть їхні маски. Сказане Ісусом указує на те, що Він знає глибини людського падіння й ігор, у які грають «пристойні» люди. Тому застерігає: «Бо немає нічого захованого, що не відкриється, ні таємного, що не виявиться. Тому все, що казали ви потемки, — при світлі почується, що ж шептали на вухо в коморах, — на дахах проповідане буде» (Лк. 12:2–3). Христос не засуджує людську здатність помилятися. Усі ми помиляємось. Проте прагнення до того, щоб здаватися кращими, ніж ми є, — це лицемірство. Жити в Божому Царстві — значить бути прощеним і улюбленим, а такій людині не треба ховатись і прикидатися.

Уклав **Юрій Ліщинський**
(на основі коментарів до Біблії Метью Генрі)

Джерела:

1. Ерл Крейг. Театральне християнство. — Режим доступу: <http://altrea.narod.ru/dict/a-theatre.html>.
2. Метью Генрі. Тлумачення на книги Нового Заповіту. — Т. 2. — Режим доступу: <http://www.reformed.org.ua/2/368/Henry>.
3. Матеріали лекцій професора Брайна Вітбіна. Ізраїль, ВЕСНК, весна 2007.
4. The New NET Bible Study Environment. — Режим доступу: <http://net.bible.org>.
5. Africa Bible Comentary: a one-volume commentary / Tokunboh Adeyemo. — World Alive publishers, Zondervan, 2006, p. 1228.

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне.

Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін.

Одружений. Батько трьох дітей.

Бог обрав для нас Литву

Інтерв'ю з Гарреттом Гіллілендом — американським місіонером, професором Литовського християнського університету, викладачем соціології і культурної антропології

— Пане Гарретте, студенти люблять і шанують Вас як людину з неординарним стилем поведінки й викладання. Як Ви, американець, опинилися в Литовському християнському університеті?

— Скажу коротко. Я і дружина вирішили бути відкритими для можливості місіонерства. Бог обрав для нас Литву. Раніше ми навіть ніколи не чули про цю країну. Працюючи викладачем в університеті м. Азуза, США (Azusa Pacific University), я дізнався про LCC і вирішив поїхати туди волонтером на рік. Протягом цього року ми познайомилися і допомагали клейпедській помісній церкві. Наше серце загорілося любов'ю до цієї країни та її народу, тому ми повернулися ще на п'ять років.

Подружжя Гарретта і Софі Гілліленд

— Хто або що вплинуло на ваш вибір стати місіонером?

— Коли мені було п'ятнадцять, мої тітка та дядько (мої «духовні» батьки) сказали мені, що я буду служителем, на що я відразу розсміявся. Приблизно у вісімнадцять я відчув це покликання у своєму серці. Це був Божий поклик. А стосовно людей, то молодіжний пастор церкви, яку я на той час відвідував, Рон Вессел, мав величезний вплив на мене й саме він багато наставляв мене в сфері служіння, сім'ї та життя.

— Ким Ви мріяли стати?

— У ранньому дитинстві — гравцем американського футболу або баскетболістом. Навчаючись у старших класах, хотів бути рок-зіркою (гітаристом). Як я вже казав, у вісімнадцять Господь покликав мене до служіння і я не зміг проігнорувати це покликання.

— То ким Ви стали?

— За останні дев'ятнадцять років я мав багато робіт: молодіжний пастор (для підлітків 12–18 років), учитель старших класів з проблемною молоддю, пастор у коледжі (для 18–25 річних), професор в університеті (соціологія), місіонер у Литві (професор в університеті та старійшина церкви).

— Ваша освіта?

— Бакалавр соціології, бакалавр теології, магістр соціології і майже закінчив магістерську програму з богослов'я.

— Яка у Вас сім'я?

— У нас із Софі четверо дітей: Боаз — 16 років, Езра — 12, Саншайн — 8 та Хевенлі — 6. Власних дітей у нас уже не буде, та, можливо, ми всиновимо дітей, або приймемо, або просто зможемо замінити батьків іншим дітям, яких додому приводять наші діти.

— А як Ви познайомились зі своєю майбутньою дружиною?

— Я зустрів Софі в Тихоокеанському університеті м. Азуза. Ми довго не зустрічались (близько 5 місяців, і з них ми не бачились через літні канікули). І вона, і я мали бачення на служіння і вдома, і поза рідним містом. Багато з того, чого ми бажали, вже здійснилося... Може, прозвучить не надто романтично, але вона насправді мій найкращий друг на землі, а також мій партнер у служінні.

— Як Ви виховуєте своїх дітей, з якими труднощами Вам доводиться зустрічатися?

— Більшу частину, якщо можна так сказати, життєвого досвіду людина переймає, а не вивчає. Тобто, я можу говорити до посиніння, володіючи прекрасною інформацією, та коли я не буду показувати приклад (віри, переконань, застосування сказаного тощо), діти не сприйматимуть сказаного. Легше морочити голову дорослим, ніж дітям. Ми повинні не просто вчити, але жити так, як учимо. Наші діти постійно спостерігають за Софі і мною: що ми говоримо і що робимо, чи відповідають наші вчинки і спосіб життя нашим словам. Тому, найперше, ми виховуємо власним прикладом.

Труднощів чимало. Зазвичай вони пов'язані з «дай» і «взьми». Я занадто м'який, Софі занадто строга. Ми вчимося збалансовувати одне одного.

— Яке місце займає Біблія у Вашій сім'ї?

— Велике. Ми читаємо Писання і разом з дітьми вивчаємо напам'ять біблійні уривки, потім обговорюємо під час прогулянок, вечері тощо. Часто розповідаємо дітям різні історії і виводимо з них біблійні принципи. Моя порада: використовуйте Біблію для того, щоби підбадьорювати дітей, а не тільки постійно виправляти... Це кислий смак християнства.

Ми молимося і спілкуємося з ними, кажемо, що хотіли б, щоб наші цінності стали і їхніми цінностями, але вони повинні самостійно зробити цей вибір.

Поки діти маленькі, ми вчимо й заохочуємо їх робити те чи інше, бо це біблійна заповідь і соціальна норма.

— Цього року кожний випуск часопису «Слово вчителю» присвячений одній-двом заповідям Декалогу. Чи можете Ви поділитися власним досвідом чи роздумами щодо заповідей «Не кради» і «Не свідкуй неправдиво»?

— Розповім один приклад, яким я мало пишаюся, але розповідаю його своїм дітям, бо хочу, щоб вони слухалися Бога і їм не довелося проходити через ті ж самі падіння, через які одного разу проходив я.

У дитинстві я, як і багато американських хлопців, збирав бейсбольні картки. Разом зі своїми друзями я часто їздив на велосипеді в місцеву крамничку і тратив усі свої кишенькові гроші на пачки з бейсбольними картками. Зазвичай можна було отримати від 25 до 30 карток разом із жуйкою. У мене була подвійна мета: по-перше, зібрати найкращі картки, щоб можна було показувати їх і обмінювати, на які хочеться. По-друге, зібрати всі картки, які випустили того року (приблизно 800 шт.). Це вважалося дуже «круто»! До 12–13 років я був уже з головою в цьому хобі. (У мене досі вдома в батьків лежать 7 повних серій.) Далі це захоплення стало нагадувати одержимість. Я почав підробляти на випадкових роботах, щоб купувати чимраз дорожчі картки. Одного разу я віддав близько 40 доларів за картку з молодим спортсменом Джоні Бенчем. Але мені потрібно було отримати бажану картку й тоді, коли я не міг за неї заплатити. Вихід

У Гарретта і Софі Гілліленд четверо дітей: сини — Боаз і Езра, доньки — Саншайн і Хевенлі

Гарретт Гілліленд із колегами з LCC

був один — красти. Я знав, що це було неправильно, але, як і багато молодих людей, щоразу програвав битву між тим, що правильно, і сильним бажанням бути прийнятим у своєму колі, бути популярним.

Я вкрав три картки, а потім мене упіймали. Брати одного з моїх друзів, який допомагав мені, а я йому, у крадіжках, донесли на нас. Можете уявити стан моєї мами. Після того, як вона поговорила зі мною, я у всьому зізнався і заплакав. Я відчував вину, сором та різноманітні емоції, з якими я, тринадцятирічний хлопець, не знав як упоратися, але разом з тим і велике полегшення. Моя мама наказала мені піти в магазин, зізнатися власникам у крадіжці й повернути вкрадені картки. Батьки мене покарали (домашній арешт на два тижні влітку) і заборонили мені навіть заходити до тієї крамнички.

Багато часу знадобилося, доки я зрозумів, що Бог дбає про найкраще для мене, а не про те, щоб позбавити мене задоволення у житті! Провина, сором та інші жахливі по-

Навчання позаду, у руках – диплом

чуття, які я мав, не є тим, чого Він бажає для нас. Він приготував для нас плід Духа (любов, радість, мир...), і саме цього прагнуть, за цим женуться люди, але поза Богом цього досягнути неможливо.

— Наскільки мені відомо, студентів, які щойно приїжджають у LCC, шокують деякі правила. Наприклад, жодних підказок, списувань, запозичення з чужих робіт, що часто зустрічається у вузах тих країн, звідки приїждять студенти. Що Ви можете сказати з цього приводу?

— З вашого дозволу я не відповідатиму на це запитання, але надам слово нашим студентам, які обговорювали цю тему на шпальтах студентської газети.

Під час мого першого семестру в Литовському християнському університеті я була дуже здивована вимогливою політикою проти списування й будь-якого крутіїства. Теоретично вона існує також і в країні, у якій я живу. Однак тут усе по-іншому. Це говорить не просто для того, аби «залякати» студентів, але насправді запроваджено в життя і виконується. Це норма!

Після закінчення першого семестру я приїхала додому на канікули, де проводила певний час із друзями, які навчалися в місцевих університетах. Мене здивувала фраза моєї подруги: «У наш час серед студентів не виникає питання, списувати чи ні. Вони просто питають: “Де спитати?”» Тоді всі засміялися, а я ще довго думала над цією фразою.

Чи можемо ми це списати на «культуру»? Чи можемо просто сказати, що це прийнято в певній частині світу чи в якійсь країні? Багато з нас — громадяни країн з дуже високим рівнем корупції. Те, як держава обманює, служить поганим прикладом для наслідування та слабким стимулом чинити по-іншому. Та я не вважаю це за культурну проблему.

Наші батьки ходили до шкіл, де політика щодо честності була досить суворою, й особисто мене батьки ніколи не заохочували до обману (списування)...

...Думаю, як студенти-християни маємо моральний обов'язок пливати проти течії, як би важко це не було зробити. Своїми власними вчинками ми можемо почати ламати цю огидну традицію.

Аїна Йонуцай, Албанія

У LCC викладачі й студенти стають справжніми друзями

Приїхавши до LCC уперше, студенти повинні пройти тренінг. Це важливий час, коли студенти мають змогу дізнатись більше про навчальний заклад, де вони здобуватимуть освіту найближчі 4 роки. Правила написання робіт для деякого можуть бути досить шокуючими. У нашому університеті правила щодо списування й плагіату дуже суворі. Наприклад, якщо студент отримав завдання написати есе, то воно має бути написаним лише власними стараннями, а не за допомогою інших студентів, книг чи інтернет-ресурсів. Якщо ж є потреба у використанні додаткової інформації, то важливо не просто вказати джерело й автора, а й чітко слідувати за виконанням потрібного формату роботи. У випадку, якщо студент цього не зробив або зробив не так як слід, то йому дають перше попередження за плагіат. Дуже схожі правила стосуються використання робіт інших студентів, інших джерел інформації. Також заборонено використовувати свою роботу, попередньо написану для будь-якого іншого предмета. Згідно з правилами LCC, студента, у якого три плагіати, списування, — виключають з університету. І головне, що це не просто правила, а реальність.

Для студентів, які приїхали з України, така практика часто здається дивною й надто суворою. Проте саме завдяки таким правилам, які спершу здаються дуже радикальними, ми вчимося висловлювати свої думки й плідно працювати, щоб отримати оцінку, яку заслуговуємо ми, а не хтось інший.

Ангеліна Родіонова, Україна

— Що для вас важливіше — робота чи сім'я?

— Сім'я, а потім робота. Але так було не завжди. Одного разу Бог дав мені зрозуміти, що моя сім'я, виховання моїх чотирьох дітей є для мене найважливішою роботою у світі. Навіть якщо здається, що мене використовує Господь (маю на увазі, якщо люди приходять до пізнання Бога через ту роботу, яку я роблю), але в той час я нехтую своїми дітьми, то це недобре. Я відкинув свою кар'єру, в розумінні «американської мрії»¹, приїхавши до Литви. Однак завдяки цьому рішення тепер у мене кращі стосунки з моєю дружиною, моїми дітьми та моїм Господом.

— Що Ви можете сказати про рівень освіти сучасної молоді, її цінності, поведінку?

— Дехто каже, що світ стає гіршим. Особисто я з цим не згідний. Мені здається, що він не дуже відрізняється від рівня двадцяти років тому, коли я був молодим, люди просто отримують набагато більше інформації, ніж у попередні роки. Рівень освіти, думаю, чудовий, але тільки якщо людина пропустить її через серце, а не просто запасеться сухими знаннями. У будь-якій справі важливо доторкнути-ся до чийогось серця, а не просто поінформувати розум.

— Чи бачите Ви якусь відмінність від віруючими та невіруючими студентами?

— Іноді. Частково це залежить від особистих переконань людини. Багато людей лише заявляють, що вони —

¹ «Американська мрія» — ідеали свободи і відкритих можливостей для всіх, оснований на вірі в безмежні можливості США і їхнє особливе місце у світі, якими керувалися, згідно з офіційною американською політичною міфологією, «батьки-засновники» Сполучених Штатів Америки. У широкому розумінні: американські цінності, від найвищих до простої мрії американця про власний будинок. Концепцію «американської мрії» піддавали критиці багато філософів і письменників, але для багатьох вона, як і раніше, зберігає свою привабливість.

LCC Міжнародний університет — вищий навчальний заклад, що надає акредитовану ступінь бакалавра з трьох академічних програм: управління бізнесом, англійська мова та література, теологія. Університет засновано 1991 р. Близько 600 студентів із 21 країни світу отримують тут освіту широкого профілю, яка готує не лише до заробляння грошей на життя, але й до самого життя. Інтерактивні заняття, які проводять англійською мовою висококваліфіковані професори з Європи та Північної Америки, допомагають студентам оволодівати навичками, необхідними для майбутньої кар'єри. Зі свого боку, студенти особливо цінують посвячення викладачів своїй справі, їхнє дружельне ставлення до студентів і повну відсутність корупції в усьому навчальному процесі.

В основі LCC Міжнародного університету лежать християнські цінності, що створює атмосферу поваги й толерантності. Студентів зараховують до університету незалежно від їхніх релігійних переконань. Однак LCC надає можливість християнської практики для всіх бажаючих. Університет сприяє тому, щоб кожний студент сформував свою точку зору й ставлення до релігії.

Навчання триває чотири роки. Упродовж першого року студенти вивчають загальні предмети (літературу, історію, психологію тощо), які забезпечують їх міцною освітньою базою. Отримавши знання з різних галузей науки, студенти наприкінці першого року навчання можуть прийняти усвідомлене рішення стосовно вибору академічної програми.

Усі програми складені таким чином, щоб дати студентам глибоке розуміння глобального і місцевого контекстів і одночасно розвивати особисті навички, необхідні для того, щоб використовувати здобуті знання в подальшому навчанні та професійній кар'єрі.

Завдяки отриманій освіті випускники LCC Міжнародного університету працюють у різних країнах світу, однак більшість з них (81 %) місцем роботи вибирають свою батьківщину. При співбесідах роботодавці відзначають, що крім професійних знань випускники університету володіють хорошими аналітичними здібностями і критичним мисленням, навичками роботи в команді й комунікабельністю, етичністю в роботі і стійкими моральними засадами, умінням висловлювати свої думки і запроваджувати нове, міжкультурним досвідом і чудовою англійською. 25 % випускників уже отримали або здобувають ступінь магістра.

християни. Стосовно студентів, які серйозно ставляться до своєї віри... то так, я бачу відмінність в їхній цілісності, чесності, відкритості, чого й усім бажаю.

Розмовляв **Роман Доля**
Переклад з англійської **Альони Югової**

Роман Доля, 1989 р. н. — студент 4-го курсу LCC Міжнародного університету.

Віра і наука

Частина 12

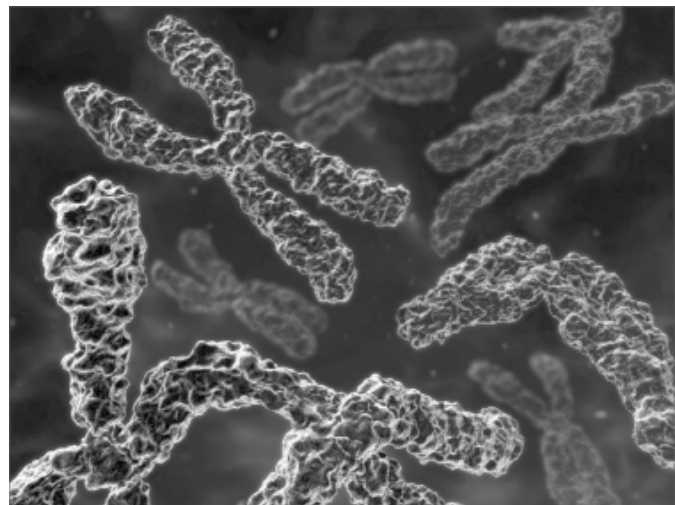
Продовження, початок див. №№ 3–4/2008, 1–4/2009, 1–3/2010, 1–2/2011.

«І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: «Плодіться й розмножуйтесь, і наповнюйте землю...» (Бут. 1:28а). Для того щоб люди могли виконувати це завдання, Бог повинен був і створити їх певним чином (пам'ятаєте, у Бут. 1:27 зазначено, що «...як чоловіка та жінку створив їх»), і закласти їм певний механізм для відтворення собі подібних.

Особливості будови тіла чоловіка та жінки

Приблизно до 12-річного віку статева система жінки перебуває в неактивному стані. Під час статевого дозрівання в організмі починають вироблятися гормони, під впливом яких дівчинка формується як жінка і в неї починається репродуктивний період. У більшості жінок цей найважливіший період життя триває як мінімум 30 років.

Кожний яєчник новонародженої дівчинки містить близько мільйона яйцеклітин (жіночих статевих клітин). Більшість із них розсмоктується (поглинається) організмом у дитячому віці, але до моменту настання статевої зрілості їх ще залишається кілька сотень тисяч, з яких лише близько 400 піддадуться овуляції (дозріванню й готовності до запліднення). Жіноча яйцеклітина має тільки половину генетичного матеріалу, необхідного для розвитку нормального ембріона. Другу половину генетичного матеріалу дає чоловіча статеві клітина — сперматозоїд. Яйцеклітина жінки дозріває у фолікулі — «мішечку», вкритому тонкою прозорою оболонкою. У голівці сперматозоїда є особливі ферменти, що сприяють його швидкому проникненню крізь цю оболонку. Після того, як сперматозоїд опиниться у яйцеклітині, прозора оболонка перетворюється, внаслідок чого в цю яйцеклітину інші сперматозоїди вже не можуть потрапити.

Багатоплідна вагітність відбувається у випадку одночасної овуляції кількох яйцеклітин (відомі випадки розвитку до 20 фолікулів одночасно). Зазвичай відбувається овуляція тільки однієї яйцеклітини, тому природна багатоплідна вагітність досить рідкісний випадок. Частіше може зустрітись поліембріонія — процес розвитку кількох зародків із однієї заплідненої яйцеклітини. Зокрема, народження двох однайцевих близнят трапляється (за статистикою) раз на 80 пологів, трьох — раз на 6500, чотирьох — раз на 510000 пологів. При цьому імовірність народження однайцевих близнят у жінок старшого віку збільшується (у 40-річних жінок вона втричі вища, ніж у 20-річних). Самі ж однайцеві близнята мають однаковий генотип, завжди однакової статі, мають однакову групу крові й зовні надзвичайно схожі.

Завдання чоловічої статевої системи полягає у виробленні сперми для запліднення яйцеклітини та статевих гормонів, в основному, тестостерону, без якого в ембріонів чоловічої статі не можуть сформуватися статеві органи. Сперма починає вироблятися у підлітка 13–14 років, і цей процес може тривати до глибокої старості. Під час еякуляції (викиду сперми назовні із статевої системи) виділяється близько 400 млн. сперматозоїдів, кожен із яких здатний запліднити яйцеклітину. Після еякуляції сперматозоїди живуть у середньому 3 дні (максимум 6 днів). Для дозрівання сперми необхідно 75 днів. Цей процес відбувається постійно, то прискорюючись, то вповільнюючись, що залежить від впливу гормонів. У будь-який момент в організмі статевозрілого чоловіка є сперматозоїди різного ступеня зрілості. Коли кількість сперматозоїдів перевищує певну норму, запускається механізм зворотнього зв'язку, що знижує рівень тестостерону в крові й, відповідно, їх кількість.

У чоловіків є дві статеві хромосоми X та Y, а у жінок — X та X. За всі чоловічі ознаки відповідає Y-хромосома. Незапліднена яйцеклітина містить тільки X-хромосому. Однак сперматозоїд може віддати їй як X-, так і Y-хромосому, чим визначиться стать дитини: хлопчик (XY) чи дівчинка (XX).

Приблизно через місяць після запліднення, попри крихітний розмір (як сірникова голівка), ембріон уже має всі основні ознаки майбутньої людини: голову, очі, зачатки майбутніх кінцівок, серця й нервової системи.

Причину початку пологової діяльності досі остаточно не з'ясовано. Лікарі вважають, що її ініціює сам плід, але в Біблії написано, що це робота Отця нашого Небесного.

Розмноження через клонування

У Біблії розповідається й про інший спосіб розмноження, який одного разу використав Бог: «І вчинив Господь Бог, що на Адама спав міцний сон, — і заснув він. І Він узав одне з ребер його, і тілом закрив його місце. І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на

жінку, і привів її до Адама» (Бут. 2:21–22). Сьогодні такий спосіб називають клонуванням (від грецького «клон», що означає «паросток», «пагін»). Здавна цей спосіб застосовували для розмноження рослин частинами (наприклад, картоплину певного сорту весною розрізають на частини, садять, а осінню збирають урожай картоплі саме такого сорту, який садили). Згодом під клонами стали розуміти «нащадків» однієї клітини «родоначальника». Суть процесу клонування полягає в тому, що беруть одну (навіть нестатеву) клітину одного організму без ядра і з'єднують її з ядром іншої клітини іншого організму. А потім таку «комбіновану» клітину вживляють у матку справжньої або сурогатної матері, де розвиток її відбувається як зазвичай. У 1997 р. в Шотландії вперше застосували клонування до тварин і отримали відому вівцю Доллі. Щоб отримати Доллі, було використано близько 430 клітин від 40 овець-донорів; вівці часто вмирили на пізніх термінах вагітності або відразу після пологів. 1998 р. в США (штат Техас) уже було клоновано 6 телят; 2003 р. клонували кошенят. Цікаво, що якщо за основу (без'ядерну клітину) взяти чоловічу клітину, то одержимо однозначно чоловічий організм, а якщо жіночу клітину, — то жіночий організм. А чудо Боже полягало в тому, що Він із чоловіка створив жінку. Як уже зазначалось, не має значення, звідки взято клітини — з ребра, з вуха чи іншої тканини. Однак Адам і Єва прожили довге життя, а сучасні клони катастрофічно швидко старіють (вік Доллі не визначений від самого народження, хоча взята вона від 6-річної вівці). Адам і Єва були створені повноцінними людьми, здатними до глибоких почуттів

і любові. Сучасні клони агресивні (відомий випадок укусу людини вівцею-клоном). Крім того, клонування як таке заперечує гіпотезу еволюції, яка твердить, що весь живий світ утворився з однієї клітини. Але одна клітина нічого не вирішує: має бути дві клітини — чоловіча і жіноча. До цього часу не можна відновити породу іспанських кіз, хоча й клонували останню з них, на яку впало дерево й вона загинула, бо немає особин-самців. Незаперечним фактом є те, що під час клонування з тваринної клітини утворюється тільки тварина (і конкретно «по роду її»), а з рослини — рослина, тобто так, як каже нам Слово Боже. Очевидно, що клон — це просто ідентичний близнюк якоїсь людини, але зміщений у часі (не одночасно народився з цієї людиною, а пізніше). Так само, як і природні близнюки, клон і донор ДНК будуть мати різні відбитки пальців. Крім того, клон не успадкує нічого зі спогадів оригінала. Тому клон — це не «ксерокопія» чи «двійник» людини, а просто молодший близнюк.

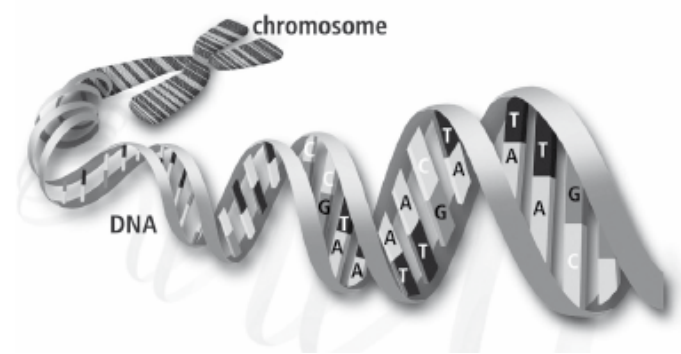
Клонування людей дасть можливість бездітним сімейним парам мати власних дітей або дітей-близнюків видатних особистостей. (Правда, цілком імовірно, що клонові Майкла Джордана баскетбол буде нецікавим). Навіть ідентичні близнюки мають 70 %-ну кореляцію в інтелекті та 50 %-ну кореляцію в рисах характеру. А це означає, що якщо клонувати видатного вченого, то його клон може бути значно розумнішим за оригінал (або навпаки).

У багатьох наукових лабораторіях світу (офіційно чи приховано) вчені намагаються поєднати клонування з генною інженерією, тобто введенням чи вмонтуванням у ДНК майбутнього клона тих чи інших генів. І мета, нібито, благородна: таким чином можна позбавити людей багатьох спадкових (генетичних) хвороб, можна «вивести» досконале (без гріха) людство, якому й Спаситель не потрібен буде. Біда в тому, що ця ідея не нова — уже була спроба змінити генетичний код людства: «І побачили Божі сини людських дочок, що вродливі вони, і взяли собі жінок із усіх, які вибрали. І промовив Господь: "Не буде Мій Дух перемагатися в людині навіки, — бо блудить вона. Вона тіло, і дні її будуть сто і двадцять літ"» (Бут. 6:2–3). Деякі теологи вважають саме це основною причиною потопу, незважаючи на те, що, як наслідок, народжувались велетні, тобто фізично витривалі та здорові істоти.

Репродуктивна функції людини

Сучасні дослідження в галузі генетики приводять до захоплення премудрістю і величчю Божою! Адже все живе несе на собі відбиток цієї мудрості, подібно як картина несе на собі почерк художника. Не так давно (2003 р.) було повністю розшифровано молекулу ДНК, у якій міститься закодована інформація про людину чи іншу живу істоту. Б. Клінтон, тодішній президент США, так оцінив цей процес: «Учені вчать мову Бога». Адже тільки Розумна Істота, наш Творець, здатна створити кодовану інформацію, помістити її в кожен живу клітину й передбачити систему (механізм) її зчитування (відтворення). Де ж міститься ця важлива молекула? Для порівняння скористаємось принципом сувеніру — «матрьошки». Якщо живу клітину організму уявити найбільшою «матрьошкою», то ядро цієї клітини буде наступною меншою «матрьошкою»; наступна, ще менша «матрьошка», — це хромосома (від грец. «хром», що означає «колір», бо потрібно використати спеціальні барвники, щоб побачити хромосоми в мікроскоп. Число хромосом у різних видів різне: людина має 46 хромосом, комар має 6 хромосом, цибуля — 16, креветка — 254, а найпростіший організм — радіолярія

має 1600 хромосом), які містяться в ядрі клітини; найменшою «матрьошкою» якраз і буде молекула ДНК, яка складає основу хромосом. Ця молекула має вигляд подвійної спіралі й розташована певним чином: ядерні білки утворюють частинки — нуклеосоми, які ніби нанизані на нитку ДНК; вісім-десять нуклеосом сполучаються в глобули, між якими містяться відрізки молекули ДНК. Така організація забезпечує компактне розміщення молекули ДНК у хромосомі, бо ДНК у розгорнутому стані значно довша від хромосоми (довжина хромосоми під час клітинного поділу становить від 0, 5 до 50 мікрон, а довжина ДНК — кілька сантиметрів, тобто в десятки тисяч разів довша). Отже, у кожній живій клітині найважливішим є ядро, у якому міститься ДНК. Ядро зберігає загалом спадкову інформацію й передає її «дочірнім» клітинам під час поділу.

Гени — це оті відрізки (або ділянки) молекули ДНК, які визначають спадкові ознаки організмів. Гени, які несуть спадкову інформацію про певні ознаки, можуть перебувати в різних станах, але займають одне й те саме місце в хромосомах однієї пари й визначають різні стани певної ознаки (наприклад, зріст — високий чи низький; очі — блакитні чи карі тощо).

Сукупність генетичної інформації, закодованої в генах клітини або організму, називається генотипом (від грец. «генос» — «рід», «походження» та «типос» — «відбиток»). У людини нараховують близько 30 тис. генів.

Саме ген є тією одиницею спадковості, за допомогою якої відбувається запис, зберігання й передання інформації хімічним способом: один ген відповідає за роботу серця чи іншого органу, інший — за колір очей чи форму зубів, є ген, який відповідає за довголіття (його називають «ген смерті») тощо. Звичайно, ідеальний генотип людини після гріхопадіння змінився — пошкодився. І чим далі в часі ми від тієї катастрофи в Едемському саду, тим більше генів мають дефекти. Ми це сприймаємо як хвороби: описано більше 120 генетичних хвороб, зустрічаються хромосомні хвороби, а всього відомо й описано понад 1500 спадкових хвороб.

І вже зовсім по-іншому сприймається біблійний текст: «Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я — Господь, Бог твій, Бог заздрисний, що карає за провини батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене, і хто тримається Моїх заповідей» (Вих. 20:5–6).

Я не знаю, який механізм застосовує Бог для покарання людини чи помилування у Своїй великій премудрості, але цілком імовірно, що Йому достатньо лише замінити один атом на інший з тисячі атомів молекули ДНК або поміняти їх місцями чи змінити характер їхнього руху — і наслідки катастрофічні (або навпаки!) і не тільки для сучасної людини, а й для її нащадків.

«І ввесь людський рід від одного створив...»

Коли зливаються чоловіча клітина з жіночою і Бог у цей час дає «дихання життя», утворюється зародок дитини, тобто перша клітина нової людини. Потім ця клітина ділиться навпіл і утворюються дві однакові клітини, згодом утворюються чотири клітини, вісім... однакових клітин. Дуже швидко настає такий момент, коли клітини починають відрізнятися: у однакових клітинах починають активізуватися різні гени. Якщо активізується той ген, що відповідає за мозок, то ця клітина стає першою клітиною мозку; всі інші гени в цій клітині «засинають». В іншій клітині може активізуватися, наприклад, ген, що відповідає за роботу серця, — це вже буде перша клітина серця. Потім йде поділ цих нових, особливих клітин (клітин мозку, серця, нирок, кісток...) доти, поки не сформується повністю мозок, серце, нирки чи інший орган. І все це чудо відбувається не за мільйони років, а всього за якихось 280 днів (за час вагітності). Це чудо й робота Божа одночасно, бо хоча будь-яка клітина має однакову ДНК, але на якому саме етапі розвитку (поділу) і який саме ген повинен активізуватися, вирішує Бог.

Повний набір генів людини (геном) складається приблизно з трьох мільярдів нуклеотидів («хімічних знаків коду»). Інтенсивні дослідження в багатьох країнах світу спрямовані на виявлення ролі кожного окремого гена в організмі людини та вивчення їх генетичної інформації. Сексуальні збоченці часто заявляють, що «наукові дослідження доводять наявність біологічної підстави для такої поведінки». Однак на сьогоднішній день немає жодних наукових доказів того, щоб вважати одностатеві стосунки зумовленими генами людини. Такі стосунки, швидше, можуть бути закладені в результаті неправильного виховання дитини, наприклад, у неповній сім'ї, коли сина виховує тільки мама чи дочку виховує тато. Але й у повних сім'ях також може бути викривлене виховання (наприклад, батьки мріяли про доньку, а народився син, якого вони ненависли, підсвідомо виховували надто жіночним). Пастор Е. Ленсдаун, член спеціальної комісії Баптистського союзу західної Австралії (BUWA) з проблем дослідження сексуальності людства стверджує, що «стать, раса та індивідуальність людини — все це відноситься до того, ким людина є, тоді як гомосексуальність пов'язана з тим, що людина робить». Слово Боже однозначно засуджує такий гріх: Бут. 19; Лев. 18:22; Рим. 1:26–27; 1 Тим. 1:10; 1 Кор. 6:9.

Слово Боже неодноразово підкреслює, що «весь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх» (Дії 17:26). Але довести це вдалось зовсім недавно. 1988 р. було встановлено, що всі люди мають однакову ДНК, що свідчить про єдиного предка по материнській лінії; ці мітохондрії називали «Єва». А в 1995 р. було виявлено єдину послідовність генів у чоловіків, що свідчить про єдиного предка по чоловічій лінії; виконавчу хромосому «У» називали «Адам».

Чи означає це, що Каїн одружився зі своєю сестрою? Так, бо інакше не було б інших людей. Сьогодні цього робити не можна, бо внаслідок гріхопадіння — цієї всесвітньої катастрофи — відбулось спотворення генетичної інформації. Тобто, ідеальні гени Адама і Єви почали дегенерувати, містити «помилки». Ці помилки проявляються по-різному: тяжкими генетичними хворобами або незначними відхиленнями (наприклад, ніс розташований не точно посеред обличчя, або різна форма зубів, або різна величина правого й лівого ока, або одна нирка піднята чи опущена тощо). Оскільки кожна людина успадковує набір генів від батька й матері, то чим ближчими родичами є батько й мати, тим більша імовірність того, що в їхніх генах будуть однакові «помилки», які в їхніх дітей накладуться і неминуче призведуть до вад. Чим далі перебувають в родинних зв'язках батьки, тим більша імовірність того, що генетичні помилки будуть різними. А тому більша імовірність народження здорових дітей, бо коли зустрічаються гени здоровий і з помилкою, то, як правило, «перемагає» здоровий ген. Але, незважаючи на це, людство в цілому дегенерує, бо такі «помилки» в генах накопичуються з покоління в покоління. Каїн, як і його брати та сестри, уже не отримали досконалих генів Адама і Єви, але й не отримали теперішніх недосконалих генів, бо пройшло ще досить мало часу й наслідки гріха були ще мінімальними. Але вже за часів Мойсея був закон, який забороняв одружуватись близьким родичам, по-перше, тому, що за 2,5 тис. років «помилки» в генах накопичились, а, по-друге, вже була достатня кількість людей, щоб не одружуватись з рідними.

Слово Боже (Дії 17:26) звертає нашу увагу також на те, що Бог кожному народові відводить свій час і свою територію (проживання).

Ми всі різні: за кольором очей та волосся, зростом, масою тіла, рисами обличчя, відтінками шкіри — це індивідуальні відмінності. Але є ознаки, за якими відрізняються цілі спільноти людей — раси. Раса — це група людей, яка склалась історично в певних географічних умовах і має деякі спільні, спадково зумовлені, морфологічні й фізіологічні ознаки. Зараз виділяють три основні расові групи: євразійську (європеїдну), екваторіальну (негроїдну) й азійсько-американську (монголоїдну).

Історично склалося так, що люди в різних регіонах називались за ім'ям свого спільного предка. Крім того, його ім'ям вони називали також свою землю, а досить часто й великі міста та ріки. Інколи люди впадали в ідолопоклонство чи поклоніння предкам. У такому випадку свого бога вони також називали ім'ям спільного предка. Або ж свого предка-довгожителю вважали богом. Усе це означає, що історичні факти збереглись, їх можна відстежити.

Зокрема, у 10-му розділі Книги Буття описано, як після потопу Земля заселялась людьми — нащадками Ноя. Пам'ятає, Ной мав трьох синів: Сима, Хама та Яфета. Вони також народили дітей, яких згадує Біблія, — всього 16 онуків було в Ноя. Дослідники Біблії, опираючись на історичні згадки, зокрема історика Йосипа Флавія (1 ст. н. е.), а також на мовні пам'ятки, простежують походження деяких народів. Для прикладу можемо розглянути, як це відбулось з першим онуком Ноя — Гомером, сином Яфета. Єзекиїл писав, що нащадки Гомера, а також його сина Тогарми проживали в північних землях (Єз. 38:6). У сучасній Туреччині є місцевість, яка в часи Нового Завіту називалась Галатія. Єврейський історик Йосип Флавій писав, що люди, які жили в його часи, називались галатами або галлами, а ще раніше вони називались гомеритами. Вони переселились на захід, в область, яка тепер називається Францією чи Іспанією. Протягом багатьох століть Франція називалась Галлією, за ім'ям нащадків Гомера. А північно-західна Іспанія і до сьогодні називається Галісією. Деякі з гомеритів переселилися далі, в область, яка тепер називається Уельсом. Історик Дейвіс повідомляє про традиційне вірування цього народу в те, що нащадки Гомера «прибули в землю Британського острова з Франції приблизно через 300 років після потопу». Він також свідчить про те, що уельська мова називається гомераг (за ім'ям їхнього предка Гомера). Інші представники гомеритів осідали в інших місцевостях, зокрема, у Вірменії. У Британській енциклопедії зазначено, що вірмени традиційно вважають себе нащадками Тогарми й Аскеназа, дітей Гомера. На івриті Німеччина й досі називається Ашкеназ. Так само можна відстежити походження інших народів від інших онуків Ноя. Історії таких великих імперій як Єгипет, Вавилон, Ассирія чи Персія найчастіше пов'язана з біблійними особами, що мають відношення до внуків Ноя.

Чи існують позаземні цивілізації

Хотілося б іще звернути увагу на те, що Біблія чітко говорить про заселення Землі (Дії 17:26; Іс. 45:18 та ін.), а не інших планет чи світів. Як це не дивно, але багато вчених серйозно вважають, що життя виникло у відкритому космосі, а потім якимось чином досягло Землі. Навіть Ф. Крік (один із тих, хто відкрив ДНК) та Л. Орджел (університет Каліфорнії в Сан-Дієго) висувують дивну гіпотезу «спрямованої панспермії» (тобто життєва сперма міститься в космосі скрізь, але спрямовується розвинутими галактич-

ними цивілізаціями на Землю). Видатний учений, але який не вірить у Бога, Ф. Крік пише: «Чесна людина, озброєна всіма доступними нам знаннями, може лише сказати, що в певному сенсі виникнення життя здається на цей час майже чудом, бо для цього повинно було бути виконано надто багато умов».

Програма пошуку позаземних цивілізацій «SETI», започаткована 1960 р. Ф. Дрейком, стоїть на платформі еволюції: якщо на Землі життя виникло саме собою, то на інших планетах воно також могло виникнути, можливо, навіть раніше. 80 % опитаних (Західна Європа) вірять, що інопланетяни десь поряд, бо це вони створили життя на Землі. При NASA створено науковий відділ, який займається пошуком позаземного розуму, і його керівник Д. Біллінгем запевняє, що «якби ми вловили хоч один сигнал з космосу, ми отримали б відповіді на найважливіші питання: що ми робимо тут, на Землі? куди ми прямуємо?»

Людина шукає відповіді на питання... Людина шукає миру, але відмовляється прийняти Царя Миру (Іс. 9:6). Хоча знати, куди прямує, але при цьому ігнорує Світло (Ів. 8:12). Шукає вирішення важливих проблем, але не бачить причини цих проблем — гріх, і тому відкидає вічне спасіння (1 Ів. 5:11–13). Людина витрачає мільйони доларів, маючи надію вловити найменший смисловий сигнал із космосу, однак забуває про Божий дар (Рим. 6:23), завдяки якому може отримати доступ до Божої мудрості і знань (Пр. 1:7; Як. 1:5; 1 Кор. 2:10–16).

У 1900 р. Французька академія наук оголосила приз у 100000 франків першій людині, яка здійснить контакт з позаземною цивілізацією, але при умові, що це буде не марсіанин (на той час вважалося, що життя на Марсі — встановлений факт). Премія досі не виплачена, що опосередковано свідчить про відсутність наукових доказів такого контакту.

Нещодавно гарвардський професор психології Д. Е. Мак описав низку випадків, у яких люди стверджували про викрадення інопланетянами. Щоб довести факт викрадення людини істотами позаземної цивілізації, з такою людиною працюють психотерапевти, застосовуючи гіпноз, як один із методів. На думку цих психотерапевтів підсвідомість може винести на поверхню події, які людина не може пам'ятати, перебуваючи при свідомості. Але тут є й проблема: психотерапевт, застосовуючи гіпноз, не може знати напевне, чи насправді його пацієнт згадує реальні події, адже на сьогодні вже добре відомо, що людський розум і уява можуть спотворювати оманливі спогади, особливо після психологічних травм. Інша проблема полягає в тому, що самі психотерапевти, застосовуючи гіпноз, свідомо чи несвідомо, через різні натяжки створюють у розумі пацієнта уявну подію. Як тільки такий натяж закріпився — уява і розум зроблять усе інше.

У більшості випадків під час гіпнозу чітко виявляється, що ті переживання, яких зазнала людина під час «викрадення», є духовними переживаннями, що нагадують одержимість демонами й ситуацію, описану в Мк. 9:17–26, де описується зцілення Ісусом юнака: «І закричавши та міцно затрясши, той вийшов. І він став, немов мертвий, — аж багато хто стали казати, що помер він...».

Німецький журнал «Focus» недавно написав про те, що 90 % повідомлень про НЛО виявляються обманом, але залишається ще 10 %, які не можна просто ігнорувати. Під «обманом» розуміють природні явища або конструкції, створені людиною. А як ставитись до отих 10 %? Невже вони вказують на НЛО? Біблія чітко говорить про те, що невіруючі люди не здатні розрізняти духовних речей: «А

людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй це глупота і вона зрозуміти їх не може, бо вони розуміються тільки духовно. Духовна ж людина судить усе, а її судити не може ніхто» (1 Кор. 2:14–15).

Наш Творець, живий Триєдиний Бог — Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий — створив також ангелів, духовних істот, які служили б Йому та людям. Проте існує й інша реальність: «І вас, що мертві були через ваші провини й гріхи, в яких ви колись проживали за звичаєм віку цього, за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних» (Еф. 2:1–2) і «Його прихід — за чином сатани — буде з усякою силою й знаками та з неправдивими чудами, і з усякою обманною неправдою між тими, хто гине, бо любови правди вони не прийняли, щоб їм спастися. І за це Бог пошле їм дію обмани, щоб у неправду повірили, щоб стали засуджені всі, хто не вірив у правду, але полюбив неправду» (2 Сол. 2:9–12). Отже, оті 10 % свідчать про духовні явища і аж ніяк не про матеріальні інопланетні. Навіть не зважаючи на те, що свого часу багато галасу було навколо фільму, в якому показали розтин тіла інопланетянина, що загинув, нібито, під час «катастрофи» в штаті Нью-Мексико (неподалік від бази ВПС США в м. Розуелл). У цій та подібних історіях про НЛО та інопланетян особисто мене завжди цікавили деякі питання, приміром:

1) доведено, що в межах Сонячної планетної системи життя не існує. Припустимо, що інопланетяни існують і вони змогли подолати відстані в сотні чи тисячі світлових років, щоб прилетіти до нас, що в такому випадку засвідчує високий рівень розвитку їхньої цивілізації. Чому ж тоді на Землі їх постійно супроводжують катастрофи?

2) усе Боже творіння однозначно прекрасне й досконале. Чому ж тоді інопланетяни такі сіро-зелені потвори? Може, тому, що це не Боже творіння?

Але Вічний Розум уже давно випроменив усю інформацію про те, звідки ми походимо, хто ми є, що з нами не так, а також відкрив шлях до безсмертя — і ця інформація абсолютно не закодована й мільйони людей по всьому світу володіють нею! Це — Біблія.

На відміну від книг поганських релігій чи творів древніх філософів, у Біблії немає жодного зневажливого слова про тіло людини. А 10 заповідей, які Бог дав людині (Вих. 20:1–17), є свідченням того, що Він хоче захистити й зберегти тіло людини.

Звичайно, не всі люди можуть досягнути всю майстерність і глибину будови, внутрішніх зв'язків, пропорцій і доцільності людського тіла та його частин, як це роблять учені. Але будь-яка людина здатна зрозуміти, що тіло людини є витонченим творінням, Творець якого заслуговує всілякого захоплення. Адже в цьому шедеврі проглядає премудрість Бога й зібрано достатньо чудес, аби захопити наш розум і не заставити пошкодувати про це. І, звичайно ж, вищим проявом досконалості тіла людини стало втілення Ісуса Христа (Ів. 1:14).

Ольга Прокопович

Ольга Прокопович — учитель фізики, астрономії та християнської етики у Рівненській ЗОШ № 18, вчитель-методист.

Народилась на Рівненщині. Закінчила Рівненський педагогічний інститут (фізико-математичний факультет) та Національний університет «Острозька академія» (факультет релігієзнавства).

Мама двох дорослих дітей.

Чого вчать у школі?

Тенденції в державній системі освіти України: огляд науково-педагогічних журналів

За результатами соціологічного дослідження, більшість батьків хвилює питання «як учать у школі?»: чи буде дитина в безпеці, чи буде сита, доглянута тощо. Однак ми хотіли б привернути увагу до питання «чого вчать у школі?».

У цьому огляді центральної наукової психолого-педагогічної преси (журнали із грифом Вищої атестаційної комісії) за 2010 р. показані найбільш виразні тенденції сучасної освіти України. Для зручності ми об'єднали їх у три групи: (1) світогляд, (2) моделі й цінності, (3) впровадження.

Світогляд

Як відомо, державна школа ґрунтується на засадах атеїзму (заперечення існування Бога) та гуманізму (віра в людину як вищу цінність і мірило всіх речей). Як це відображається на освіті?

Про гуманістичну освіту розповідається в статті «Ідеї гуманізму у французькій освіті» (журнал «Шлях освіти», № 4, 2010). Гуманізм, зазначено в матеріалі, не знає, що таке людина: гуманізм «**прагне усвідомити, що ж таке «людина» і в чому полягає її сутність**» (с. 20). При цьому гуманізація, говориться далі, означає «**боротьбу за людяність людини**» (у буквальному перекладі — «олюднення»), натякаючи на те, що людина походить від тварин. Далі автор, цитуючи класиків гуманізму, підкреслює, що процес «олюднення» ніколи не може завершитися. Що ж це за картина: людина, яку олюднюють інші люди (теж не до кінця олюднені), які знають, що її неможливо олюднити до кінця, є мірилом усіх речей? І це не перевернуто сприйняття або помилка перекладу. Це — пафос усієї гуманістичної освіти. Не надто послідовно, як для науки. Можливо, тому французькі гуманісти взагалі заперечують процедуру осмислення: «**Нашим бажанням у світі постсучасності буде: зібрати, з'єднати, але в жодному разі не піддатися бажанню робити висновки**». Як відомо з формальної логіки, саме висновок відповідає на запитання «для чого?» та «з якою метою?», інакше твердження позбавлене змісту. Але гуманістич-

на педагогіка наполягає на праві не робити висновків із своєї діяльності.

За іронією, у цьому ж журналі в статті «Гуманітарний ресурс модернізації педагогічних систем», де автор перераховує значні досягнення науки в області гуманітарних систем (названі поняття, розроблені базові характеристики та інше), показана серйозна проблема: «**Варто визнати, що залишається відкритим і малоопрацьованим центральне, сутнісне питання гуманітарної освіти — питання про її зміст**». Питання змісту відкрите. Звідси випливає: «**Нерозв'язаність його не дає можливості вийти на технологічний рівень гуманітарної освіти й ускладнює введення гуманітарних ідей у практику загальноосвітньої школи тощо**». Але ж саме заборона робити висновки і є ідеєю творців гуманізму. Як наслідок, проблема змісту спостерігається в різних сферах педагогічної науки, то в одній, то в іншій статті з'ясовують питання: чого вчити, з якою метою, як...

Важливою тенденцією духовного порядку є відсутність чіткої картини світу. Наприклад, у статті «Наукова картина світу як предмет філософського дискурсу» (журнал «Вища освіта України», № 3, 2010) наука відкрито зізнається в цьому. Питання картини світу презентоване як дуже складне, що зазнало великих метаморфоз і містить у собі «**результат всебічного пізнання дійсності, опосередкований досягнутим у суспільстві рівнем розвитку культури — науки, техніки, моралі, релігії, мистецтва**». Для визначення основного поняття навіть скористалися «**новаторською думкою**» Енгельса й Вернадського про те, що «**існує необхідність включення в картину світу не лише достовірних, але й імовірних знань**». Але, незважаючи на такий плюралізм і готовність підтримати будь-яку ідею, зміст поняття наукової картини світу все ж залишається недостатньо визначеним, що автор неодноразово повторює. Стаття закінчується висновком, що сучасна наукова картина світу далека від свого завершення.

Зазначені тенденції в науковій педагогіці демонструють у основних питаннях духовного порядку, у тому, що стосується сутності речей, невизначений, патовий стан, фактично відсутність реальної життєстверджуючої мотивації.

Моделі й цінності

Наступну групу тенденцій об'єднує модель глобалізму. Складається враження, що серед учених стало модно розпочинати статтю з теми глобалізму або хоча б євроінтеграції. Під глобалізмом розуміють виникнення/створення (хоча це далеко не синоніми) на Землі єдиного політико-економічного простору.

Стаття «Ноосфера, ноотехнології і вища освіта в XXI столітті» (журнал «Вища освіта України», № 3, 2011), пропагує по суті релігійну ідею акад. Вернадського про створення ідеального суспільства, де людина зі своїми високими технологіями буде жити в гармонії з біосферою й на одних правах з нею. Разом з тим автор, доктор наук, стверджує, що через безладдя в суспільстві ми ніяк не можемо досягти мети Вернадського, а навпаки, стоїмо перед загрозою руйни (наводяться приголомшливі факти). І все-таки, незважаючи на факти, автор раптом стверджує, що людство неухильно еволюціонує і ноосферу таки створить.

Розгорнуто (і без будь-якої наукової аргументації) про глобалізацію — у статті «Головні аспекти впливу глобалізації на розвиток освітніх процесів». У матеріалі автор серед іншого називає аспекти впливу й важелі глобалізації: **політичний (якому властиве розмивання державного суверенітету), економічний (який є ключовим двигуном глобалізації, ним користуються такі центри глобалізації як Міжнародний валютний фонд, Всесвітній банк, Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку, Міжнародна організація праці, Всесвітня торговельна організація, країни Великої сімки)** та інші. Міжпредметна, так би мовити, поінформованість автора, здавалося б, у далеких від педагогіки питаннях, і безпосередність, з якої він все це викладає, викликають інтерес. Автор пропонує результати наукових пошуків якогось Римського клубу. Наприклад, те, що **«глобалізована економіка стосується лише чверті населення планети, а інші близько 5 млрд. людей — живуть (...) за межами індустріальної цивілізації»** (5 млрд. людей — це інші!) Автор повторює, що це — одне з **«фундаментальних протиріч»** у **«контексті стратегій країн «золотого мільярда»** як авангарду цивілізації. Очевидно, у Римського клубу картина світу вже вималювалася: це золотий мільярд із іншими п'ятьма «незолотими» на шії, що створюють фундаментальне протиріччя самим своїм існуванням. Залишається поради за автора-педагога, безперечно впевненого, що він-то не створює незручностей індустріальної цивілізації.

Деякі вчені-педагоги знайомлять з ідеєю того ж клубу про перевиховання цілих країн, щоб зупинити їх у **«надмірному споживанні»**, при цьому (неймовірно, але факт) планується почати з країн із слабким економічним розвитком... Ось яка далекоглядна педагогіка сьогодні. Наприклад, автор статті «Екологічна парадигма як нормалізовані знання про ставлення людини до навколишнього середовища» представляє цінності глобалізації, які будуть прищеплювати нашим дітям за допомогою освіти. Автор пояснює, що людство не розуміло свого критичного стану, поки знову ж таки Римський клуб, **«експерти й аналітики якого представили уряду країн Європи та світу низку доповідей, загальний пафос яких кон-**

Фото Юрія Тивончука

центрувався на понятті «меж росту», на концепції глобальної солідарності, на вимозі фундаментальної перебудови всього людського поводження й переходу до парадигми стійкого розвитку». По-перше, впадає у вічі вираз «уряду країн Європи та світу». Світовий уряд уже є й прислухається до доповідей Римського клубу? По-друге, це «вимога фундаментальної перебудови всього людського поводження» — очевидно, передбачається насильство? Тривожить душу термін «межі росту» (синонімічний «стійкому розвитку») у науково-педагогічних статтях: це не тільки про економіку, про згортання виробництва, це й про людську популяцію... У цій статті чітко проглядається тенденція до впровадження предмета екології як ідеологічного інструмента. За допомогою прищеплення різних упереджень типу всесвітнього потепління, перенаселення планети, надмірного споживання, виснаження ресурсів тощо здійснюється те, що **«екологічна освіта сьогодні є визначальним чинником впровадження екологічної парадигми стійкого розвитку у свідомості людства».** Важлива тенденція: свідомістю людей (школярів, студентів) прагнуть управляти за допомогою освітніх технологій.

Багато статей присвячені темі зміни ціннісних орієнтирів, зокрема, у «Рідній школі» (журнал Міністерства освіти України). Автори статей заявляють із перших же рядків, без аргументів, що ні класична педагогіка, ні цінності не залишаться без змін. Що сталося із загальнолюдськими й вічними цінностями, чому вони повинні змінитися? Один

автор пропонує такі причини: **технологічний прогрес, моральний плюралізм і демократизація суспільства.** Інакше кажучи, вічні цінності застаріли через покращені умови життя, свободу думки і рішення більшості? Авторі-педагоги з ученими ступенями також стверджують, що моральні норми створюються сьогодні — у держустановах і ЗМІ, наприклад: **«... Вирішальну роль відіграє формування в школі базових моральних понять, на основі яких виникають моральні норми, що значно послаблюють вплив домашнього оточення...»** Тобто в школі формуються нормальні цінності, а сім'я відстає, створюючи конфлікт у житті дитини. Так по-науковому витончено обґрунтовують руйнування моралі й вбивають клин між школою та сім'єю.

Взагалі, сучасна наука витісняє сім'ю на другий-третій план, її ніби усувають, не беруть до уваги і згадують на 80 % у негативному значенні, скоріше як про перешкоду на шляху розвитку наукової педагогіки, батьків змальовують недосвідченими у вихованні дітей, байдужими до їхньої долі тощо. Сім'я, як правило, слабка, не доглядає за дітьми, діти приходять уранці до школи пригнічені, роздратовані, непередготовлені, тому проблеми доводиться вирішувати шкільним психологам. В одній статті було економічно обґрунтовано, що сучасна сім'я незворотно роз'єднана: **«(...) У членів сучасної сім'ї різне розуміння життєвих цінностей, ролі грошей у їхньому житті, різні оптимальні моделі діяльності й поведінки, (...) відбувається руйнування цілісного морального й ціннісного сімейного простору».** Далі автор пояснює, що старше покоління має застаріле уявлення й повністю нездатне адаптуватися в нових умовах, середнє покоління намагається зі змінним успіхом щось у цьому житті встигнути, і тільки підростає покоління позитивне й почуває себе як риба у воді. Звідси — рукою подати до наступного висновку: **«... Моральні цінності набувають переважно в групі однолітків, через ЗМІ тощо»** (стаття «Морально-етичні аспекти господарської діяльності», журнал «Вища освіта України», № 3, 2010). Чи далекоглядно після цього зважати на сім'ю? Тенденцію ігнорування сім'ї особливо яскраво видно в статтях, що звеличують психологічні служби. Важко не пов'язати це з фактом, що торік Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту України було приєднано до Міністерства освіти і науки, і колишнє МОН тепер називається Міністерством освіти і науки, молоді та спорту (без сім'ї).

У ще одній статті говориться про те, що **«від батьків очікується новий підхід до технології реалізації концепції сімейного виховання, очікується апробація інноваційних технологій»** (стаття «Традиційні й інтерактивні методи виховання дітей молодшого шкільного віку в сучасній сім'ї», журнал «Нова педагогічна думка», № 4, 2009). Батьки повинні стати співробітниками системи державної освіти й у своєму приватному житті підкоритися її вимогам.

Автор статті «Теоретичні аспекти організації навчального процесу у вищому навчальному закладі» (журнал «Педагогіка й психологія професійної освіти» № 4, 2010) відкрито говорить, що **«перед науково-педагогічними працівниками поставлено завдання зробити людину такою, яка б могла вирішувати державні завдання».** Вдумайтеся: ми живемо й навчаємося, щоб вирішувати завдання, поставлені державою. По правді, громадяни повинні ставити перед державою завдання, а не навпаки.

Це була низка тенденцій, викликаних глобалізмом. До неї ми віднесли: створення «нових цінностей»,

нав'язування ідеї глобалізації, поширення забобонів про перенаселеність планети й необхідність скорочення населення до одного («золотого») мільярда, про вичерпання ресурсів, глобальне потепління тощо, наукове «обґрунтування» природного відмирання інституту сім'ї, заперечення традиційної педагогіки.

Впровадження

Як проявляються в освіті зазначені тенденції? Це Болонський процес, що втілюється в життя останні десять років. Помітні метаморфози у висвітленні Болонського процесу в науковій пресі. Спочатку його тлумачили як шлях до заповітної мрії про європейський спосіб життя, потім він конкретизувався в кредитно-модульну систему й непогамовану полеміку про його користь, потім виявився в циркулярах про збільшення самостійної роботи учнів і особистісний підхід, зовсім недавно мусувалося навчання впродовж життя, мобільність і гнучкість, а сьогодні вже можна спостерігати все під тими ж «вимогами Болонської угоди» виразні ідеологічні імперативи, нібито пов'язані із кредитно-модульною системою: ноосферний підхід (це, як ми вже бачили, різновид релігійного вчення, точніше суміші вчень «Нова ера»), аксіологічний підхід (фактично, вчення про мінливість системи цінностей і морально-етичних норм), холістичний підхід (людина розглядається як цілісна система, тобто міняти її потрібно цілком, а не тільки давати знання або виховувати окремі риси характеру), далі — особистісно-орієнтований підхід, що перетворює вчителів у психологів, а передання знань — у виховання (стаття «Розвиток філологічної науки в Інституті мови і літератури», журнал «Рідна школа», № 12, 2010, с. 29–32).

Фото Ірини Віселевої

На Болонську угоду посилаються, обґрунтовуючи практично всі сьгоднішні нововведення, що даються згори. Якщо ви думаєте, що пріоритет виховання над переданням знань — непорозуміння, то ось цитата: **«Головним об'єктом піклування традиційної школи є предметні знання, уміння й навички, тоді як особистісно-орієнтоване навчання проголошує своєю метою становлення особистості, а предметні знання й уміння виступають засобом досягнення цієї мети».** Автор іншої статті стверджує, що час **«вузам переорієнтувати свою діяльність з надання спеціальності — на формування в особистості цілісного й докладного погляду на світ і вміння креативно мислити».** Сьогодні можна бачити, що перша частина — передання знань за фахом — справді швидко відходить у минуле (чи не тому безкарно працюють фірми-виконавці контрольних, дипломних робіт і навіть дисертацій?), а от формування творчої особистості серйозно відстає.

Напрямі виховання розроблено небагато. Теми про креативність, громадянськість, валеологію просуваються без особливого ентузіазму. А от гендерне виховання (виховання статевої належності, як не дивно це звучить) висувається на перший план. Автор статті «Гендерна соціалізація як складова формування особистості в період дошкільного дитинства» заперечує **«поширену думку, що гендерна належність дається індивідові чисто біологічно»**, а стверджує, що **«усвідомлення належності до певної статі є результатом гендерної соціалізації й розвитку особистості й характеризується інтенсивним освоєнням стереотипів поведінки».** Фактично, говорить про те, що статева належність — результат впливу з боку оточуючих, хоча відразу наводяться результати спостережень, що статева належність виражена вже в малят, коли їм ще нічого не навіювали (у сприйнятті простору й часу, у спрямованості інтересів, у поведінці). Нескладно здогадатися, до якого висновку підводить автор: ставь людини відносна.

Ще одна тенденція: зміна ролі вчителя. Він уже не повинен бути традиційним учителем, а тільки **«фасилітатором»**, тобто помічником учня в самостійному одержанні знань. Про це пишуть автори приблизно чверті всіх статей. Учитель повинен бути вихователем, консультантом, ким завгодно, але тільки не учителем, який передає знання. Школярі й студенти вільні самі вибирати, що й коли вчити, навіть, як перевіряти знання. Думки практикуючих педагогів, які наводять у своїх статтях реальні факти так званої СРС (самостійної роботи студентів) і говорять про те, що за 4 хвилини, виділені на індивідуальну роботу зі студентом, навчити неможливо, що студентам не вистачає самоорганізованості для СРС тощо, заглушуються ура-патріотичною риторикою на користь Болонського процесу.

До речі, виховувати (**«формувати особистість»**) починають і самих педагогів — у системі курсів підвищення кваліфікації. Усі, від директора до вчителя, підлягають саме перевихованню, особистісній переорієнтації, уточненню цінностей, перекваліфікації (журнали «Нова педагогічна думка», «Постметодика», «Вища освіта України» та ін.)

Уже кілька років впроваджується проект ЗМІ-педагогіка, найперше інтернет-педагогіка. Метод заснований на впевненості в тому, що самі собою ЗМІ ні добрі, ні погані, усе залежить від людини, яка ними користується. При цьому багато авторів називають ЗМІ безконтрольним інформаційним агресором.

Стаття «Музикотерапія як інноваційна технологія особистісного розвитку» пояснює вплив музики за допомогою кабали. Автор опирається на праці езотериків (тобто окультистів). Висновок у статті: основа музикотерапії — **«цілеспрямований вплив на підсвідомість індивідуума з метою трансформації його характеру в об'єктивно заданому напрямку».** Мета — маніпуляції свідомістю.

Окультизм у державній освіті — не випадковість, він закладений тим же Болонським процесом, у методи якого входить метод лінгвістичної інтуїції й нейролінгвістики — усе це методи підсвідомого навіювання під час словесного спілкування. З'являються школи, у яких практикується суггестопедагогіка. Цей новий метод описаний у журналі «Директор школи, ліцею, гімназії» як той, що дає неймовірні результати: діти все добре запам'ятовують і далеко випереджають шкільну програму. Не сказано лише, що в його основі лежить вплив на підсвідомість дитини за допомогою окультистичних методів.

Очевидно, що Болонський процес — це дуже широке поняття. Цей бренд включає насадження ноосферної утопії, перекладання функцій сім'ї на освітні установи (нові цінності й норми, статево виховання), навчання за допомогою так званої нейролінгвістики й інших способів маніпуляції свідомістю.

Висновки

Чудово, коли люди по-різному моделюють різні види діяльності. Це творчість, це спільний пошук найкращих шляхів, це прогрес. Але варто пам'ятати, що державна освіта — одна з найбільш ідеологізованих сфер. І, виходячи з наведених фактів, ідеологія державної освіти має не надто привабливий вигляд. До речі, це стосується не лише України. Чи ж не подумати про перехід у альтернативну школу? Так, там треба платити. Але рано чи пізно, у тій чи іншій формі платити доведеться скрізь, безплатний сир, відомо, де...

Приватні школи, звичайно, не всі бездоганні, необхідно вибирати. І оскільки головне — це світогляд, на якому будується система освіти, то найкращий вибір — християнська загальноосвітня школа. Вона, звичайно, не буде ідеальною, можливо, навіть зовсім не ідеальною, але однаково вона буде кращою від державної системи. Тому необхідно використовувати будь-яку можливість, щоб перевести дитину в християнську школу. Школа історично утворилася завдяки християнству, перші школи відкривалися в Україні при церквах і монастирях. Так що все повинно повернутися на круги своя.

Ольга Дорофєєва

Переклад з російської Надії Доли

Ольга Дорофєєва, 1962 р. н., у завіті з Господом Ісусом Христом з 1991 р. (церква «Дім Євангелія», м. Київ). За освітою редактор-журналіст (закінчила Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут») і організатор християнської освіти (закінчила Ірпінську біблійну семінарію). Співробітниця Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. Сухомлинського.

Секрети відмінника

Щоразу, опиняючись у товаристві рибалок, я чув численні оповіді про їхні неабиякі героїства, секрети рибальського мистецтва та, звісно, про спійману рибу. Кажуть, що її розміри невпинно зростають з моменту, коли її зловлено, аж допоки, коли про це розповідають... Але сьогодні, підсумовуючи нашу розмову про духовне учнівство, ми побуваємо на рибальстві, де рибалка пішов ловити рибу, а спіймався сам... Здається, це рибальство було останнім, але чи не найкращим з усіх у його житті...

«Після цього з'явився Ісус знов своїм учням над морем Тіверійським. А з'явився отак. Укупі були Симон Петро, і Хома, званий Близнюк, і Нафанііл, із Кани Галілейської, і обидва сину Зеведеєві, і двоє інших із учнів Його. Говорить їм Симон Петро: «Піду риби вловити. Вони кажуть до нього: І ми підемо з тобою». І пішли вони, і всіли до човна. Та ночі тієї нічого вони не вловили»
(Ів. 21:1–3)

Чесно кажучи, я не знаю, чому апостол Іван вирішив написати останній, двадцять перший, розділ своєї євангельської історії. Останні рядки попереднього, двадцятото розділу, нагадують мені маневри пілота літака під час посадки на аеродром: «Багато ж і інших ознак учинив був Ісус у присутності учнів Своїх, що в книзі оцій не записані. Це ж написано, щоб ви вірували, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб, віруючи, життя мали в ім'я Його!» (Ів. 20:30–31). Гарна кінцівка, за всіма правилами оповідного жанру... І тут... Новий зліт... Задля чого?

Останній розділ більше дюжини разів згадує про одного з учнів — апостола Петра. Безперечно, його особистість унікальна, адже саме йому належить авторство двох книг у каноні Нового Завіту. Крім цього, його непересічність виявляється безліч разів у найнесподіваніших ситуаціях.

♦ Коли під час бурі на морі вкрай перелякані учні побачили Христа, Який просто йде по хвилях, прямуючи до них, лише один із них висунув напрочуд оригінальну ідею: «Коли, Господи, Ти це, то звели, щоб прийшов я до Тебе по воді» (Мт. 14:28). Хто це був? Звісно, Петро!

♦ Коли всі учні міркували над екзаменаційним тестом «Хто такий Христос?», лише один (без підготовки) випалив: «Ти Христос, Син Бога Живого!» (Мт. 16:16). Хто ж це був? Знову Петро!

♦ Коли Вчитель узяв із Собою трьох учнів на гору Преображення, то, побачивши Мойсея та Ілля, старозавітних героїв, Петро висуває неочікувану пропозицію: «Господи, добре бути нам тут! Коли хочеш, поставлю отут три намети: для Тебе один, і один для Мойсея, і один для Іллі» (Мт. 17:4).

♦ Коли зрадник Юда прийшов із загоном озброєних людей від первосвящеників заарештувати Христа, то єдиний з усіх учнів, Петро «мечавши, його вхопив, і рубонув раба первосвященика, і відтяв праве вухо йому» (Ів. 18:10).

♦ Коли всі апостоли, налякані арештом, повтікали хто куди, то «Петро ж здалека йшов услід за Ним аж до двору

первосвященика, і, ввійшовши всередину, сів із службою, щоб бачити кінець» (Мт. 26:56–58).

Остання історія з Іванової Євангелії знов-таки змальовує Петра, що йде попереду всіх: «Говорить їм Симон Петро: «Піду риби вловити». Вони кажуть до нього: «І ми підемо з тобою». Колись Христос покликав рибалку Петра піти за Ним, пообіцявши зробити його «ловцем людей» (Мт. 4:18–20), але, здається, Петрові зручніше-таки, залишатись ловцем риби... Крім того, хіба є в цьому щось аморальне, варте докору? Врешті-решт, апостоли — теж люди і їм, хоч якими б духовними вони не були, теж треба їсти...

Утім, рибальські справи того разу «не клеїлися». І це, незважаючи на цілу низку сприятливих обставин! По-перше, у човні сиділи професіонали: Петро, Яків та Іван були рибалками з рибалок, які не могли згадати періоду у своєму житті, коли б вони не тримали в руках весло та невід. По-друге, вони перебували в знайомих із дитинства умовах: Галілейське озеро вони знали як свої п'ять пальців. По-третє, усі потрібні ресурси — човен, невід, достатньо часу — були в їхньому розпорядженні. Насамкінець, сама природа мала б сприяти їхньому проекту, адже в нічний час риба ловиться найкраще...

Того ранку в човні на озері сиділи виснажені та розчаровані люди. Петро, можливо, був роздратований, що так багато зусиль та часу витрачено марно. Решта, його друзі, можливо міркували в собі: «Чому я не залишився, аби нормально виспатись цієї ночі?». У такий час нема бажання говорити, нема сил для наступного ривка... Таке буває в житті учнів. Моменти духовного злету межують з сумнівами й депресією...

«А як ранок настав, то Ісус став над берегом, але учні не знали, що то був Ісус. Ісус тоді каже до них: «Чи не маєте, діти, якоїсь поживи?» — «Ні», — вони відказали. А Він їм сказав: «Закиньте невода праворуч від човна, то й знайдете!» Вони кинули, і вже не могли його витягнути із-за безлічі риби»
(Ів. 21:4–6)

Зверніть увагу: Христос з'являється учням не до невдачі, а після неї. Здається, невчасно... Утім, Його все одно не впізнають... Часом невдача засліплює нас, позбавляючи спроможності побачити Спасіння, Яке зовсім поруч! Але Христос не відступає. Без докору, лагідно Він запитує: «Чи не маєте, діти, якоїсь поживи?» Він знає не тільки про сподівання душі, а й про тілесні потреби! Залишаючись таємним і невпізнаним для учнів, Христос дає їм незвичайний наказ: «Закиньте невода...»

І тут трапляється одразу два чуда. Перше, його легше сприйняти, — це наповнення невода. В несприятливий час (ніч уже минула), за лічені хвилини невід наповнюється надзвичайно повно (коли перелічили, вийшло 153 рибини), причому добірною рибою (Іван підкреслює, що невід був повний «риби великої»). Друге чудо «впливає» на хвилі першого й вражає ще більше.

«Тоді учень, якого любив був Ісус, говорить Петрові: «Це ж Господь!..» А Симон Петро, як зачув, що Господь то, накинув на себе одержину, бо він був нагий, та й кинувся в море... Інші ж учні, що були недалеко від берега якихсь ліктів із двісті, припливли човником, тягнучи невода з рибою»
(Ів. 21:7–8)

Особисто мене дивує реакція Петра. Його поведінка дивна, несолидна... По-перше, ти ж сам запросив друзів іти з тобою на риболовлю, і тут, у вирішальний момент, коли треба тягти повний невід і кожні руки — на вагу золота, ти кидаєш і невід, і друзів, вистрибуючи з човна... Крім того, якщо ти такий палкий учень, то спочатку виконай перше завдання Учителя — витягни невід, а потім вирішуй усі інші питання... Нарешті, набагато зручніше (і не набагато довше) пливати до берега човном, ніж борсатись самому в воді...

«А коли вони вийшли на землю, то бачать розложений жар, а на ній рибу й хліб. Ісус каже до них: «Принесіть тієї риби, що оце ви вловили!» Пішов Симон Петро та й на землю витягнув невода, повного риби великої, сто п'ятдесят три. І хоч стільки було її, не продерся проте невід. Ісус каже до учнів: «Ідіть, снідайте!» А з учнів ніхто не наважився спитати його: «Хто Ти такий?» Бо знали вони, що Господь то... Тож підходить Ісус, бере хліб і дає їм, так само ж і рибу. Це вже втретє з'явився Ісус своїм учням, як із мертвих воскрес»
(Ів. 21:9–14)

Хоча в цих віршах не сказано прямо, але, скоріш за все, друзі Петра образились на нього. Зауважте, коли Христос, зустрівши учнів, наказав їм принести риби, яку вони спіймали, то за рибою пішов... Петро. Напевно, учні сказали: «Ми вже геть виснажені від витягання невода. Петро втік, залишивши нас без допомоги. Нехай тепер сам іде і тягне ту рибу!»

Навіть найближчим друзям Петра важко було роздивитись і зрозуміти ті почуття, що розгорілися в серці Петра, коли він збагнув, Хто промовляє до них з берега. В одну мить він відчув, як робота, прибуток, друзі, комфорт, імідж відступають на задній план у житті, витіснені іншим, могутнім почуттям любові до Христа. У той момент він побачив, що всі благословення його життя, включаючи роботу, друзів, комфорт і, безперечно, невід, наповнений рибою, не можуть зрівнятися з Тим, хто є Джерелом цих благословень!

Це і є секрет. Секрет учня-відмінника. Любити Христа всім серцем, усією душею, усім розумінням, усіма сила-

Олександр В'ялов, директор приватної школи «Початок мудрості» (м. Харків), заступник директора Культурно-просвітницького центру сприяння розвитку християнської культури й освіти.

ми... Любити більше, ніж любив учора. Любити більше, ніж люблять інші. Любити більше, ніж своє власне життя...

Ось чому Христос після сніданку тричі ставить Петру одне й те ж питання:

«Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Симона Петра: «Симоне, сину Йонин, чи ти любиш мене більше цих?» Той каже йому: «Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе!» Промовляє йому: «Паси ягнята Мої!» І говорить йому Він удруге: «Симоне, сину Йонин, чи ти любиш Мене?» Той каже йому: «Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе!» Промовляє йому: «Паси вівці Мої!» Утретє Він каже йому: «Симоне, сину Йонин, чи кохаєш Мене?» Засмутився Петро, що спитав його втретє: «Чи кохаєш Мене?» І він каже йому: «Ти все відаєш, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе!» Промовляє до нього Ісус: «Паси вівці Мої!»
(Ів. 21:15–17)

До речі, відповідь Петра демонструє «занижену самооцінку»: на запитання «агапе» («Чи любиш...») у значенні «абсолютною, досконалою, небесною любов'ю» він відповідає «філео» («люблю» в значенні «як близького друга, товариша») ... Можливо, у свідомості Петра ще свіжі спогади про зречення від Учителя, а може, самокритична свідомість не дозволяє сказати про себе, що досяг досконалості... Але головне питання прозвучало й відповідь на нього — теж...

Випереджуючи запитання, зазначимо, що любов до Бога не означає нехтування Божими благословеннями (прибутками, здоров'ям, комфортом, стосунками) і власними обов'язками (у сім'ї, на роботі, у суспільстві), але означає, що тепер:

- Христос — дорожчий від роботи;
- Христос — дорожчий від прибутків;
- Христос — дорожчий від друзів;
- Христос — дорожчий від власного іміджу, інтересів і бажань;

Відверто скажу, що і мені, і вам далеко до такої любові до Бога... Саме тому маємо її вчитися. Учитися все життя. Ми зможемо бути учнями Христа лише за умови палкої, нестримної, щирої любові до Христа! Церква названа в Біблії Христовою нареченою і вона природно має саме так Його любити!

Крім того, пам'ятаймо, що якщо заповідь любити Бога — найбільша, то нелюбов до Бога — найбільший із гріхів і корінь усякого морального злочину. Як сказав колись один чоловік: «Гріх — це будь-що зроблене без любові до Бога» (в тому числі — урок християнської етики, молитва, пожертвування тощо). Саме в переданні такої любові — сутність не лише учнівства, а й учительства, виховання (сімейного, шкільного, церковного). У книзі «Чому радіє Бог?» Джон Пайпер, звертаючись до своїх дітей, каже: «Я б хотів залишити вам у спадок не гроші, не дім і не землю, а бачення Бога, такого величного і славного Бога, якого лише здатний сприйняти наш розум. Але головне — я хочу заповісти вам палку любов до цього Бога, палкість набагато сильнішу, ніж притаманну людям, любов до Бога, що витікає з серця Самого Бога... І я молюся про той час, який настане за планом Бога, коли ваша радість про Бога не матиме меж і з'єднається з радістю Самого Бога...»

Олександр В'ялов

НЕ КРАДИ! ПОШАНА ЧУЖОЇ І СВОЄЇ ВЛАСНОСТІ

Урок для 3 класу

Автор Інна Кіндрат, вихователь-методист і вчитель християнської етики Рівненського НВК №1

Мета

Освітня: з'ясувати з дітьми, що означає «пошана власності», які вчинки є гріхами проти заповіді «Не кради!».

Виховна: виховувати в дітей повагу до чужої та своєї власності.

Розвиваюча: розвивати розуміння біблійних істин, сприяти формуванню прагнення керуватися у своєму житті заповідями Господніми.

Ключовий вірш: «Не кради!» (Вих. 20:15).

Література до уроку:

Лавриченко Н. М., Крищенко В. Д. Десять заповідей добра. — Острого, 2007. — С. 48–49.

Бруно Ферреро. Десять Божих заповідей. Оповідання для дітей. — Львів: Свічадо, 2011.

Біблійна основа: Іс. Нав. 7; 1 Хр. 29:11.

Обладнання: презентація, картки з записаними словами та висловами за змістом уроку, ілюстрація до біблійної історії (див. кольорову вкладку).

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання

Налагодження контакту з класом

Пісня «Дорогою добра»*

Спитай у долі строкої,
Якою йти дорогою,
Чи серце наше шлях в житті
Правдиво обирає?
Іди за Богом слідом,
Хоча цей шлях незвіданий,
Іди, мій друже, йди завжди
Дорогою добра.

Забудь свої турботи,
Падіння і польоти,
Не забувай, що це життя
Не тільки для розваг.
Спокуси відганяй ти,
Завжди запам'ятай ти:
Іди, мій друже, йди завжди
Дорогою добра.

* Див. додаток до уроку на с. 46.

ІІ. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань учнів

— Які дороговкази допомагають нам іти дорогою добра? (Заповіді.) Скільки є заповідей?

Сьогодні ми будемо розмірковувати над однією із Божих заповідей — восьмою. Хто зможе пригадати, як звучить ця заповідь?

Розмістити в центрі дошки картку з ключовим віршем, від неї провести лінії-доріжки, у кінці яких будуть розміщуватись картки з написами.

2. Виклад нового матеріалу

Заповідь «Не кради!» визначає наше ставлення до власності. Як ви розумієте, що таке «власність»? (Відповіді дітей.) Можна сказати, що власність — це те, що комусь належить. Чи має кожен із нас якусь власність? (Відповіді дітей.) Отже, можемо сказати, що власність буває нашою і власність буває чужою.

Сьогодні ми будемо говорити про пошану до чужої та до своєї власності.

Заповідь «Не кради!» — це заклик поважати право власності іншого. Це вимога до людини, це закон, який Бог дав людині: жити працею своєю і розумом своїм, не бажати собі того, що мені не належить. Як найчастіше порушують заповідь «Не кради»? (Крадіжка якоїсь речі або грошей.)

Розміщуємо картку з написом «річ», «гроші» біля однієї зі стрілок.

Послухаймо біблійну історію, що підтверджує важливість дотримання заповіді «Не кради!». Записана вона в сьомому розділі Книги Ісуса Навина.

Відколи ізраїльський народ вийшов з Єгипту, пройшло ще багато років, аж поки Бог виповнив Свою обітницю: дати Ізраїлю землю обітовану, тобто обіцяну землю. І ось після тяжких випробувань у сухій і спекотній пустелі могутньою Божою рукою ізраїльський народ був перенесений у дивовижний край обіцяної землі — Ханаан. Провідником ізраїльтян на той час був Ісус Навин. Але їм по-

трібно було ввійти в місто Єрихон. І в цьому їм чудесним чином допоміг Бог. Їм не довелося воювати за це місто, а слід було лише уважно виконувати все, що повелів Господь. І ось — ізраїльський народ увійшов у місто Єрихон. Але Господь їм сказав: «Це місто станеться закляттям». Тобто, саме місто та все, що в ньому, — закляте, небезпечне, заборонене. Бог заборонив ізраїльтянам брати будь-що в цьому місті для себе. Та сталося так, що один чоловік — Ахан — порушив цей наказ. Він узяв для себе золото, срібло та дороге вбрання та заховав усе це у своєму наметі. Ніхто цього не бачив, крім його сім'ї, і тому Ахан був упевнений, що ніхто про це не дізнається. Та Бог усе бачить, від Нього не можна нічого приховати.

Після цього сталося так, що воїни не змогли ввійти в інше місто в цій землі. Ісус Навин відчув, що Бог їм більше не допомагає, і звернувся до Нього з молитвою: «Чому це трапилося? Чому вороги отримали перемогу?»

І сказав Господь до Ісуса Навина: «Ізраїль винний, бо переступили Мого заповіта і взяли із заклятого. Вчинили цей гріх та й заховали крадене у своєму шатрі. Поки не згубите заклятого з-поміж себе, не буду Я з вами».

Бог указав на того, хто вчинив цей гріх. Ахан змушений був зізнатись у скоєному, і він та вся його сім'я були дуже суворо покарані.

Обговорення

— Який наказ, застереження отримали ізраїльтяни, коли ввійшли в землю обітовану, в місто Єрихон? Чи стоується цей наказ заповіді «Не кради!»?

— Чи всі виконали цей наказ?

— Чи знав Ахан, що буде покараний за гріх?

Ахан знав, що не можна порушувати Божу настанову, знав, що не можна брати заборонене, знав, що за порушення буде покарання. Але він свідомо вчинив гріх. І був покараний.

А чи знаємо ми заповіді та настанови Господні? Чи знаємо, що за порушення їх будемо нести покарання? А як ми чинимо у своєму житті?

Пропоную вам послухати мудру казку, яку написав письменник Бруно Ферреро.

Каспер — щасливий мандрівник

Колись давно жив на світі юнак на ім'я Каспер. Щоб зробити собі на хліб, він мусив багато працювати: молотив зерно, підковував коней, стриг овець, грав на скрипці або ж співав пісень на вулицях та майданах.

Одного разу Каспер потрапив у незнайому місцину. Був він такий утомлений і голодний, що аж заплакав. Та раптом удалині хлопець побачив величезні мури та вежі замку.

— Там я точно знайду якийсь заробіток, — подумав Каспер. — У таких замках живуть хіба що королі, тож там завжди багато роботи.

Ця думка дуже підбадьорила Каспера, і він рішуче попрямував до замку. Підійшовши до дверей, постукав, але ніхто не відповів. Хлопець обережно відчинив двері й увійшов без запрошення. Озирнувся навколо і побачив, що стоїть у великій розкішній залі. Підлога була застелена дорогими килимами. У кутку стояв камін, в якому потріскували дрова. Посередині кімнати стояв стіл, а на ньому лежала подушечка з червоного оксамиту. На тій подушечці виблискувала золота корона, оздоблена великим дорогоцінним камінням. Від захоплення Каспер аж рота відкрив.

— Мабуть, я дуже втомився, і всі ці дивні речі мені примарилися, — сказав він сам до себе. — Мушу щось з'їсти і добре виспатися.

Юнак обійшов усі кімнати цього великого замку. Він побачив багато цікавих речей, але не знайшов жодної живої людини. Даремно гукав, даремно кликав, ніхто не озивався. Урешті Каспер потрапив на невеличке горище. Там було дуже мало світла, але хлопець зауважив на підлозі старий матрац, біля нього — столик, а на ньому — шматочок черствого хліба і глечик з водою.

— Нічого я сьогодні не зробив, тому й не заслужив кращого. Переночую в цьому скромному куточку і підкріплюся простенькою вечерею.

З'ївши хліб і запивши його водою, Каспер міцно заснув. А уві сні побачив прекрасного білого лебедя, який, наблизившись, промовив:

— Будь королем! Ось твоя корона.

Каспер прокинувся бадьорим і веселим. Пригадавши свій дивний сон, він мило усміхнувся і попрямував до виходу. Але, проходячи повз велику залу, юнак тепер уже насправді побачив білого лебедя, що граційно змахнув крилами і здійнявся в повітря. Трохи пролетівши, птах сів на стіл біля корони. Касперові знову пригадався сон. Він узяв корону і поклав її собі на голову. Саме в ту мить білий лебідь зник. Натомість у кімнаті з'явилася прекрасна принцеса. На ній була чудова біла сукня, прикрашена перлинами і шовковими стрічками. Дівчина підійшла до Каспера, взяла його за руку і сказала:

— Упродовж багатьох сумних літ, які я провела в цьому замку, ти — перший мандрівник, який узяв лише те, що заслужив. Інші об'їдалися й обпивалися до нестями, вдягалися у дороге вбрання, а свої брудні лахи та черевики кидали на чисті простирадла. Твоя чесність, юначе, розірвала прокляття відьми і звільнила мене від чарів. Тепер ти можеш стати господарем цього замку — королем, а я, якщо хочеш, буду твоєю королевою.

Каспер, звісно, одружився з принцесою, і жили вони довго та щасливо.

Обговорення

— Кожна казка вчить нас чогось доброго. Чого ж учить казка, яку ви щойно прослухали? (Відповіді дітей.)

— За що був нагороджений мандрівник?

— Якої заповіді він дотримався?

— З якою чеснотою пов'язана заповідь «Не кради!»? (Чесністю.)

Сподіваюся, ви зрозуміли, що таке пошана до чужої власності. А до своєї? Що є нашою власністю? Чи потрібно шанувати свою власність? Як? (Нам належить те, що є результатом праці інших людей. Пошана своєї власності — це пошана чужої праці).

Вислови

Кожна людина має право розраховувати, що інші шануватимуть її речі.

Нищити речі, які належать усім, — це одна з найбільших крадіжок.

Нищити речі, які належать мені, — це неповага до чужої праці.

Записані на картках вислови прикріплюють на дошці; демонструють слайди презентації.

Поміркуємо разом

♦ Чи лише певні речі, майно є нашою і чужою власністю? Що ще можна вкрати? Чи лише якусь річ? (Можна вкрати працю, час, надію, наприклад, обманюючи людину).

Поміркувати з дітьми, у яких випадках це буває.

Прикріпити біля стрілок картки з написами «час», «праця», «надія».

♦ Марнувати час і нічого не робити, замість того, щоб учитися чи працювати, — це те саме, що обкрадати свою сім'ю, користуватися речами і благами, які тобі не належать.

♦ Слід також шанувати думки та права інших, дбати про їхнє добре ім'я. Якщо ми погано говоримо про інших людей, то немовби забираємо, крадемо їхнє добре ім'я.

Прикріпити напис «добре ім'я».

♦ Чи можуть якісь речі красти наш час? (Телевізор, наприклад). Але чи справді час краде телевізор? (Ми самі робимо свій вибір, ми вибираємо такі заняття, які не приносять користі, навіть є шкідливими, і тому насправді самі себе обкрадаємо!)

♦ Чи буває, що хтось краде наш час? Як саме? (Непотрібними розмовами, наприклад).

Висновок: ми завжди можемо знайти, чим корисним заповнити свій час, і тим самим не порушити заповідь «Не кради!»

Але чи достатньо наших зусиль для того, щоб не порушити цю заповідь? Часто навіть при великому бажанні нам не вдається контролювати своїх учинків, як і своє життя в цілому. Але є Той, Хто може спрямувати нас на правильну дорогу і провести нею впродовж усього нашого земного життя. Це Ісус Христос! Лише тоді, коли ми довірили своє життя Ісусу, Він допоможе нам непохитно йти шляхом Божих заповідей.

Коли розмірковуємо про чужу і свою власність, треба розуміти, що це поняття відносні, тобто такі, що мають зміст лише в одній площині, коли йдеться про стосунки між людьми. Абсолютною істиною є те, що всі земні благословення в нашому житті відпочатку належали Богові й завжди будуть насамперед Божими, а лише потім вашими чи моїми. Обдаровуючи нас здібностями, можливостями, матеріальними благами, Бог не відміняє Свого права власності на них. «Твоя, Господи, могутність і сила, і велич, і вічність, і слава, і все на небесах та на землі!» (1 Хр. 29:11). Віддавати Богові належну Йому славу, вдячність, щоденне поклоніння, цінувати Його Слово, шанувати сьомий день — це також є виконанням восьмої Божої заповіді.

Закріплення знань, виховання характеру

1. Робота в групах: вибрати з переліку слів ті, які означають гріх проти заповіді «Не кради!»

Діти отримують картки з написаними словами, роблять вибір та потім представники груп прикріплюють на дошці ці слова, обґрунтовуючи вибір. Написи на картках: грабунок, читання книг, комп'ютерні ігри, заздрощі, лінь, перегляд телепередач, пусті розмови, плітки, допомога ближньому, прогулянка.

2. Розмістити на дошці записані на картках приклади гріхів проти заповіді «Не кради!», визначивши, що саме краде людина в цьому випадку:

♦ взяв чужі фломастери (диск, книжку...) — (річ)

♦ годину розмовляв по телефону з товаришем, який мав виконати термінове прохання мами — (час)

♦ розповідав про однокласника неправдиві факти — (добре ім'я)

♦ списав домашнє завдання в однокласника — (працю)

♦ узяв собі в роздягальні бейсболку, яка лежала на підлозі, — (річ)

♦ отримав подяку за виготовлену стінгазету, яку насправді не оформляв — (працю)

♦ зайшов до сусіда на хвилинку, а провів у нього дві години за комп'ютером — (час)

♦ пообіцяв прийти до бабусі та допомогти — і не дотримав слова — (надію)

Картки учні можуть витягати з коробки по черзі, зачитувати, а висновок роблять усі разом. Або текст читається зі слайдів.

III. ПІДСУМОК УРОКУ

Сьогодні ми багато часу на уроці говорили про гріх проти восьмої заповіді Господньої. А висновок потрібно зробити кожному — самому для себе: яким буде мій вибір, коли я опинюсь перед спокусою порушити заповідь «Не кради!»?

Пропоную вам пам'ятку, яка стане настановою для вас у вашому житті.

Роздати дітям картки з пам'яткою.

♦ Я ніколи не візьму жодної речі, яка мені не належить, і буду шанувати речі інших людей.

♦ Марнувати час і нічого не робити, замість того, щоб учитися чи працювати, — це те саме, що обкрадати свою сім'ю, користуватися речами й благами, які тобі не належать.

♦ Я буду шанувати думки та права інших, дбати про їхнє добре ім'я.

♦ Я буду берегти свій час та час інших людей.

Читання вірша

Не укради — не клич біди,
Не вкрий ім'я своє ганьбою.
Там, де узяв, там поклади,
Тією ж поклади рукою.
До зла страшного не ходи.
Спокусу віджени ворожу.
Не укради! — носи завжди
В душі пересторогу Божу.

Вадим Крищенко

ДИСК ІЗ ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ ТА АУДІОЗАПИСОМ ПІСНІ «ДОРОГОЮ ДОБРА», ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В УРОЦІ, МОЖНА ПРИДБАТИ, ЗВЕРНУВШИСЬ ДО РЕДАКЦІЇ.

НЕ СВІДЧИ НЕПРАВДИВО НА БЛИЖНЬОГО ТВОГО

Урок для 8 класу

Автор Антоніна Мельничук, учитель християнської етики
ЗОШ №14 м. Рівне

Мета

Освітня: сформувати в учнів поняття про розмаїття гріха неправдомовства.

Виховна: виховувати в учнів справедливість, потребу просити у ближніх прощення за скоєну прикрість.

Розвиваюча: розвивати в учнів вміння шанувати дану Богом гідність у собі та інших людях.

Біблійна основа: Вих. 20:16; Пр. 12:22; 13:3; Пс. 14:1–5; Мт. 5:10–11; 17–20; 12:36–37; 15:1–20; Гал. 2:16–20; Рим. 1:18; Як. 3:5–6; Еф. 4:25.

Ключовий вірш: «Нехай будуть із волі Твоїї слова моїх уст, а думки мого серця — перед лицем Твоїм, Господи, Скеле моя й мій Спасителю!» (Пс. 18:15).

Попередня підготовка: прочитати вдома біблійні вірші, взяті за основу до теми уроку, виписати гріхи словом.

Обладнання: таблиці: «Десять заповідей Божих», «Ісусові заповіді любові», «Заповіді блаженств», плакат «Гріх», аудіозапис духовних піснеспівів хору братчиків Почаївської Лаври, церковного хору «Видубичі».

Словник понять і термінів: осуд, наклеп, обман, лукавство, підозріння, обмова, лицемірство, кривда, підлецування, лжесвідчення, пустослів'я, злослів'я, святотатство.

Міжпредметні зв'язки: музика, література.

Література до уроку:

1. Біблія/ Пер. проф. І. Огієнко. — К.: УБТ, 2002.
2. О грехах языка. Сборник Почаевской Лавры. — 2004. — 96 с.
3. Дяченко Г. Питання на сповіді згідно 10 заповідей Закону Божого, євангельських заповідей про блаженства. — Глибока: Благодатний вогонь, 2008. — 159 с.
4. Кемпійський Тома. Наслідкування Христа. — Львів: Свічадо, 1998. — 312 с.
5. Лавриненко Н. М., Крищенко В. Д. Десять заповідей добра. — Острого: В-тво НУ «ОА», 2007. — 80 с.

ХІД УРОКУ

І. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Вітання

Молитва: «Милосердний Господи, пошли нам благодать Духа Твого Святого, що подає нам розум і зміцнює духовні сили наші, щоб ми, уважно переймаючи науку, ви-

росли Тобі, Творцеві нашому, на славу, батькам нашим на радість, Церкві та Україні на користь».

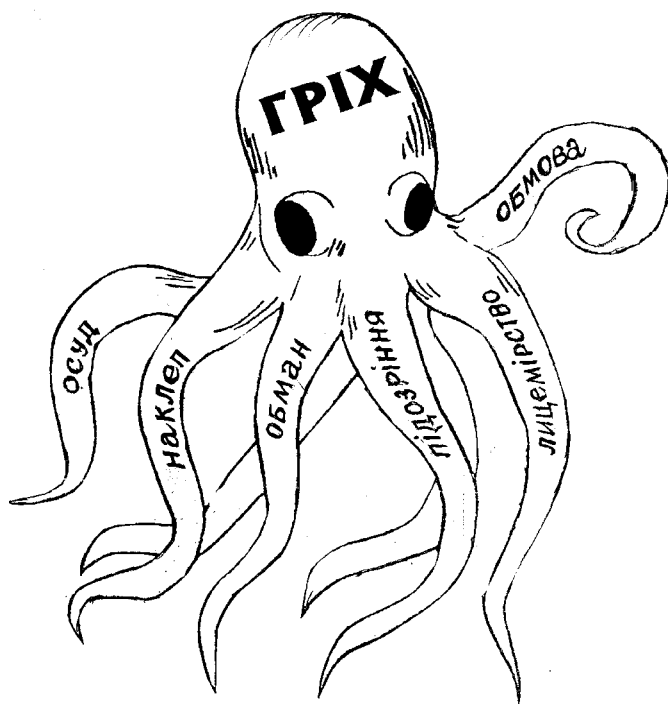
Налагодження контакту з учнями

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Робота в групах: об'єднати клас у групи по 4–5 учнів, запропонувати записати на чистому аркуші гріхи словом за змістом біблійних віршів, прочитаних під час виконання домашнього завдання.

Через 3–4 хвилини групи оголошують свої записи.

На дошці, на плакаті «Гріх» (у вигляді восьминого) на кожній нозі написати найбільш вживані слова в біблійних віршах і записані на групових аркушах (осуд, наклеп, обман, підозріння, лукавство, лицемірство, обмова тощо.)

III. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Пояснення нового матеріалу

Учитель: Дякую за якісне виконання домашнього завдання. Сьогодні на уроці вам буде легше і цікавіше за-своювати матеріал, присвячений дев'ятій заповіді Божій. Назвіть її, будь ласка.

Правильно, це заповідь «Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!» (Вих. 20:16).

Що нам з Біблії відомо про спілкування? (Учні перераховують):

- ♦ спілкування Отця, Сина і Святого Духа при створенні світу і людини зокрема;
- ♦ спілкування Бога з Адамом і Євою;
- ♦ спілкування Ісуса Христа з дияволом, з учнями тощо.

Яке з Божих творінь отримало від Бога дар спілкування і для чого? (Відповіді учнів.) Уявіть на мить, що людина не отримала б цього дару. Яким би був цей світ? (Роздуми учнів.)

Роздумуючи про спілкування, ми ще більше переко-нуємось, як премудро Бог створив світ і людину в ньому. Завдяки дару спілкування ми підтримуємо зв'язок з Бо-гом і ближніми, висловлюємо свої почуття любові, вдяч-ності, обмінюємось досвідом, отримуємо знання. Але пригадаймо, як даром спілкування скористався богобо-рець і богоненависник диявол. До речі, слово «диявол» означає «наклепник».

Учні розповідають історію гріхопадіння перших людей.

Диявол — неправдомовець, а всі, хто говорить не-правду, — виконують волю диявола, тобто грішать.

Ми знаємо, що людина грішить думкою, яка є нашим внутрішнім мовленням. Такий гріх хоч і невидимий, але дуже небезпечний. І якщо людина не бореться з гріховни-ми помислами, вони забруднюють душу людини настіль-ки, що переростають у гріхи ділом і словом. Усі виділені вами зі Святого Письма гріхи — осуду, наклепу, обману, обмови, лжесвідчення, лицемірства, підозріння — є гріха-ми проти ближнього. Мабуть, дехто з вас відчував велику неприємність, коли проти нього грішили в такий спосіб. Подумайте, а чи не доводилося комусь із друзів, близь-ких, рідних терпіти такі ж неприємності через вас?

Божя заповідь «Не свідчи неправдиво на ближнього твого» охороняє правду, честь, гідність і добре ім'я наше і наших ближніх. Це буде і проявом любові до ближнього. З любові людина ніколи не завдасть прикрощів ближнім.

Учень читає вірш Вадима Крищенка «Лжесвідок».

Всіх просимо встати. Суд іде —
Чи суд земний, чи суд небесний,
Не обмине ніхто й ніде
Ухвал правдивості і честі.
Повір — розставив всіх життя,
Не зваживши на імідж дужий...
Без свідка — мовчазний суддя.
І свідком цим ти можеш бути.
Правди не поруш,
Клятви не поруш —
Не глумись над нею.
Не зганьби, прошу,
Честі інших душ
Власною брехнею.
Зрозуміть буття
Потаємну суть
Нам дано нерідко.
Сумнів не ховай,
Та не будь, не будь
Ти в житті лжесвідком.
Перед Творцем усі ми свідки
Своїх гріхів, чужих гріхів:
Хто крав, хто брав, по скільки й звідки,
Хто труту лив в медівку слів.
Хай прозвучить знов Слово Боже,

Дасть зрозуміти нам усім —
Брехня нікому не допоможе
З'явиться в образі святим.

Учитель: Подумайте і скажіть, чи можна згрішити словом проти Бога? Чи відомі вам такі гріхи? (Можливі від-повіді учнів: заперечення існування Бога, невизнання Ісуса Христа однією з іпостасей Трьогого Бога тощо.)

— Крім старозавітних заповідей Закону Божого, да-них Мойсееві, є дві заповіді любові Ісуса Христа і заповіді блаженства. Як ви розумієте слово «блаженні»? (Щасливі.)

— Зверніть увагу на восьму й дев'яту заповіді бла-женств:

«Блаженні вигнані за праведність, бо їхнє Царство Не-бесне.

Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселіться, — нагорода бо ваша велика на небесах!» (Мт. 5:10–12). Як ви розумієте зміст цих двох заповідей? (Пояснення учнів.)

— Подивіться на четверту заповідь блаженства («Бла-женні голодні та спрагнені праведності»), пригадайте сло-ва Ісуса Христа: «Я — Дорога, Правда і Життя». Надіюсь, ви зрозуміли, як важливо шукати Правди й жити по правді. Бо всі прагнуть перебувати в Царстві Небесному. Не праг-нуть цього **божевільні, богохульники, боговідступники**. А всяка богозневага називається церквою святотатством і вважається найвищим ступенем лжесвідчення, неправди.

— А чи можливо людині, яка згрішила перед Богом, ближніми, виправитися, позбутися своїх гріхів? (Поясни-ти учням Євангеліє — спасіння через віру в Ісуса Христа.)

IV. Заключна частина

1. Осмислення знань

Учитель: Покаяння перед Богом, відречення від сво-їх гріхів, обіцянка ніколи їх не повторювати, вибачення перед тими, кому завдали біль і прикрість неправдивим словом, — це й буде «визволення від лукавого», якого ми просимо щоденно в Бога-Отця. Пропоную послухати ду-ховні пісні про покаяння у виконанні церковних хорів По-чаївської Лаври та церковного хору «Видубичі»

Звучать ірмоси покаянного канону Андрія Критського №1, 6, 7 «Розбійник благорозумний». Читання глави 28 «Проти обмовних язиків» з «Наслідкування Христа» Томи Кемпійського.

2. Домашнє завдання

1. Зробити письмове повідомлення на одну із тем:
 - ♦ «Право та обов'язок людини дбати про добре ім'я і честь (своє і ближнього);
 - ♦ «Слово честі, клятва та їх порушення»;
 - ♦ «Обмова і осуд»;
 - ♦ «Несправедлива критика і подання неправдивої ін-формації»;
 - ♦ «Брехня, наклеп, облуда, лицемірство, підлабузни-цтво»;
 - ♦ «Обов'язок відшкодувати заподіяну кривду ближ-ньому».
2. Вивчити напам'ять ключовий вірш.

НЕ КРАДИ (восьма заповідь)

Урок для 8 класу

Автор Ольга Новікова, учитель християнської етики

Мета

Освітня: розкрити зміст заповіді «Не кради», пояснити причини й наслідки її порушення, а також вихід, який пропонує Біблія.

Виховна: виховувати пошану до Бога та Його Слова, бажання жити чесним, порядним життям у послуху Богові.

Розвиваюча: розвивати в учнів здатність аналізувати свої думки та вчинки, робити практичні висновки.

Біблійна основа: Мк. 7:22; Пр. 20:17, 23; 21:6; 22:22–23; Єр. 17:10–11; Мих. 2:1–3; Ів. 12:1–6; 13:2; 1 Кор. 6:9–11; Еф. 4:28.

Обладнання: надпис «Не кради»; Біблії для кожного учня; матеріали для роботи в групах.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання, налагодження контакту з учнями

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань

Учитель:

— Пригадайте вивчені заповіді. Розкрийте зміст кожної з них?

— Для чого Бог дав заповіді? Яка мета Закону?

2. Оголошення теми та мети уроку

Для того щоб зрозуміти зміст заповіді «Не кради» і те, як її дотримуватися, нам необхідно знайти відповіді на наступні запитання:

— Які є порушення цієї заповіді?

— Що примушує людей красти, тобто які причини порушення?

— Яка Божа реакція на непослух?

— Які наслідки недотримання заповідей?

— Як уникнути та як звільнитися від цього гріха?

3. Робота в групах. Учням пропонується об'єднатися в групи та зробити список порушень заповіді «Не кради»

4. Представлення результатів роботи в групах

Учитель пропонує ознайомити учнів із власним списком порушень:

- ♦ Грабіж (насилене відбирання в людини її власності).
- ♦ Крадіжка (таємне привласнення чужих речей).
- ♦ Привласнення хитрістю (наприклад, коли віддають фальшиві гроші замість справжніх, поганий товар замість доброго, нечесність у торгівлі, небажання віддавати борги тощо).
- ♦ Замовчування (наприклад, знайшов чужу річ, знаючи, чия вона, приховує це).
- ♦ Плагіат (привласнення чужої думки, ідеї).

5. Що примушує людей красти?

Мк. 7:22: гріх виходить із серця. Це одна з рис гріховної природи людини.

6. Божа реакція на порушення:

Вих. 22:1–3: злодій повинен відшкодувати вдвоє.

Пр. 22:22–23: Бог судитиметься за справу неможливо, душу грабіжника пограбує.

Пр. 20:23: обман у торгівлі — огида для Бога.

7. Наслідки порушення заповіді «Не кради»:

Пр. 20:17: набуте крадіжкою перетвориться у биду.

Пр. 21:6: смерть.

Єр. 17:10–11: безумство та смерть.

Мих. 2:1–3: Бог готує покарання для грабіжника.

8. Як уникнути цього гріха або як звільнитися від нього:

1 Кор. 6:9–11: чим омилися й очистилися колишні злодії? Як це зрозуміти?

1 Ів. 1:9: через усвідомлення гріха та покаяння Бог очищає серця.

Еф. 4:28: хто крав, тепер не кради — повеління тим, хто повірив у Христа. Почни піклуватися про інших, перемісти погляд зі своїх потреб та бажань на інших людей та починай служити їм.

III. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ

Оповідання «Кишенькові гроші». Прочитати, проаналізувати.

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

Учні отримують завдання зробити власні висновки за допомогою запитань:

— Що я дізнався на цьому уроці?

— Як це змінило моє ставлення до такого вчинку як крадіжка?

— На які роздуми мене підштовхнуло те, що я дізнався з Божого Слова? До яких рішень мене спонукає Бог сьогодні?

КИШЕНЬКОВІ ГРОШІ

— Оксанко, зачекай нас! Ми зараз прийдемо! — сказала Юля, зупиняючись біля шкільної їдальні. — Ми швидко!

Хитро посміхнувшись, Юля зі своєю молодшою сестрою Анею зникла за дверима.

Оксана поставила рюкзак біля стіни і сумно роздивлялася спортивний майданчик. Це вже не вперше вона чекала тут своїх подружок. У такі хвилини їй чомусь хотілося плакати. Особливо, коли дівчата виходили з їдальні і від них смачно пахло біляшами та котлетами.

«Де вони беруть гроші? — дивувалася Оксана. — Адже в них така ж велика сім'я, як і в нас!»

Більше за все Оксану бентежило те, що дівчата приховують від неї свої покупки і не дозволяють їй заходити з ними у їдальню.

Одного разу Оксана набралася сміливості й запитала:

— Дівчата, де ви берете гроші?

— Де? — засміялася Юля і хитро примружила очі.

— Уміти треба! — хікінула Аня.

Це ще більше збило Оксану з пантелику. Що треба вміти, щоб з'явилися гроші?

— Тебе колись просять сходити до магазину? — раптом запитала Аня.

— Так.

— Нас теж, — у її очах блиснула хитринка. Вона багатозначно подивилася на Юлю і додала: — Ось тоді ми й економимо гроші!

— Як? — не зрозуміла Оксана.

Дівчата знову засміялися. Оксані стало ніяково. Вона насправді не розуміла, про що говорить Аня.

— Ну ти й нездогадлива! — дорікнула їй Юля. — Добре, слухай! Наприклад, тобі сказали купити кілограм ковбаси чи масла, а ти купи трохи менше, ну дев'яносто грамів.

— Ми завжди так робимо, — вставила Аня — і по троху збираємо гроші, поки не назбираємо на щось смачненьке.

— Це ж обман! — злякано сказала Оксана.

— Ніякий не обман! — в один голос заперечили дівчата. — Ми завжди купуємо те, що потрібно, тільки трохи менше. Про це ніхто навіть не здогадується!

Оксана розчаровано дивилася собі під ноги.

— Зате ми можемо купити собі все, що хочемо! — з гідністю промовила Юля. — А інакше, де ти візьмеш гроші?

На перехресті дівчата розпрощалися. Оксана повільно пішла своєю вулицею, знову й знову згадуючи те, що говорили подруги. Як вони можуть робити таку неправду? Вони ж кажуть, що християнки, до церкви ходять...

«Може, й мені спробувати так економити?» — несподівано проскочила в голові Оксани спокуслива думка, і вона відчула, як її лице запалало. Вона добре розуміла, що це гріх.

До вечора Оксана не могла забути розмову з дівчатами. «Може, це й не страшно! — говорила вона сама до себе. — Адже Юля з Анею вже не перший раз так чинять, вони купують, що хочуть, і їх ніхто за це не карає!»

Спати Оксана лягала, думаючи про гроші. Заплющила очі й уявила, яке тістечко купить, коли в неї будуть гроші. Її обличчя вже не палало від думки зекономити так, як подруги.

Декілька днів Оксану не просили сходити в магазин, тому втілити своє рішення вона не могла. Але бажання мати власні гроші не залишало її.

Якось Оксана прибирала в кухні й раптом згадала, що у верхній шухлядці кухонного стола, у коробці, завжди лежать гроші. Мама зазвичай кладе туди решту.

Оксану ніби магнітом потягнуло до столу. Висунувши шухляду, вона побачила дрібні монети й вирішила взяти декілька. «Я зовсім небагато, лише на одне тістечко», — заспокоїла вона себе, відчуваючи, як тремтять від хвилювання руки.

Так у неї з'явилися гроші. Крадені. Через декілька днів вона зайшла разом із подружками після уроків у їдальню. Від страху їй здавалося, що навіть продавець знає, звідки в неї гроші. Але доброзичлива жінка, байдуже порахувавши монети й кинувши їх у касу, подала Оксані білосніжне тістечко.

Але смачне, свіже тістечко Оксана чомусь їла без задоволення — все псували думки: «Злодійка, ти злодійка. А злодії Царства Божого не наслідують».

Дивлячись на подружок, які спокійно жували, Оксана намагалася заспокоїти себе: «Вони ж чинять ще гірше, вони завжди обманюють, а я лише один раз узяла кілька дрібних монет...» Від цих думок Оксана не стала радіснішою. Вона з'їла тістечко, витерла губи й без настрою попленталася додому.

У дворі Оксана почула стукіт лопати — на городі хтось копав яму.

«Невже тато приїхав? — защеміло в неї серце, і хвиля сорому знову почала покривати її обличчя. Оксана тиенько зайшла за будинок і побачила, що з ями, яку перед від'їздом почав копати тато для зливу води, вилітає глина.

«Хто ж там працює? — поцікавилася Оксана. Вона зняла рюкзак, поклати його й підбігла до ями. Тільки вона нахилилася, щоб заглянути в яму, аж раптом відчувала страшний удар у лоб і гострий біль... Оксана скрикнула й затулила обличчя руками.

З ями одразу вискочила Люба — її старша сестра.

— Оксано! Як ти тут опинилася?.. Я ж тебе не бачила! — злякано схопивши сестру за руку, вона швидко повела її в дім.

Оксана плакала. З розбитої брови текла кров. Весь дім був піднятий на ноги. Діти оточили Оксану й жалібно зітхали, а мама швидко обробила рану, перев'язала голову й поклати Оксану в ліжко. У домі стало відразу якось незвично тихо.

— Спробуй заснути, — порадила мама Оксані й повела малюків у іншу кімнату.

Але Оксана не могла заснути. Вона чула, як мама говорила дітям, що через цей випадок Господь хоче їм щось сказати, але вони повинні зрозуміти, що саме. Оксана все ще відчувала в роті солодкий смак тістечка. Він нагадував їй про крадені гроші.

Оксана точно знала, що Господь не когось іншого, а особисто її зупиняє, щоб вона покалася у своєму гріху. Вона почала молитися, просити в Бога прощення, але на серці не ставало легше. Оксана розуміла, що потрібно зізнатися мамі в крадіжці й попросити в неї прощення. Від цієї думки їй ставало так соромно, що голова починала боліти ще сильніше.

Розмови в сусідній кімнаті припинилися. Мама молилася з дітьми за Оксану, а та не могла спокійно лежати, її мучило відчуття провини: «Для чого я брала ті гроші? Я ж знала, що це гріх!»

Гарячі сльози розкаєння потекли по щоках Оксани, коли до неї підійшла мама.

— Що, доню, так сильно болить? — лагідно запитала вона.

— Пробач мені, мамо, — Оксана задихалася від плачу, — я вкрала гроші.

Мама вислухала зізнання доньки й довго сиділа мовчки, обдумуючи її вчинок.

Я прощаю тобі, — нарешті вона сказала. — І хочу, щоб ти назавжди запам'ятала цей урок. Не можна давати місце в серці для грішних думок. Ти була в дуже небезпечному стані, і добре, що Господь зупинив тебе. А якби цієї біди не сталося? Ти б продовжувала грішити. Гріховні думки потрібно одразу засуджувати й відганяти від себе. Згадай, як на початку тобі було страшно навіть думати, щоб нечесним шляхом зекономити гроші. Але ти не засудила цю думку, не відігнала від себе, і вона привела тебе до крадіжки. А потрібно було на самому початку помолитися про це, розповісти про спокусу мені чи татові, і Бог дав би тобі сили перемогти. А тепер давай помолимося, щоб Ісус очистив твоє серце і зцілив твою рану.

**Зі збірки «Я теж хочу на небо!»
Автор невідомий**

Переклад з російської **Ольги Новікової**

Християнські принципи в комп'ютерній етиці

Не перестаю дивуватися Божому Слову! Читаєш рядки, записані багато століть тому, а бачиш свою життєву ситуацію, отримуєш духовну пораду на сьогодні, знаходиш рішення насущної проблеми. Постійна свіжість, актуальність, непохитність Божих істин просто вражає! Ось і зараз, роздумуючи про давні Божі заповіді стосовно людського співжиття, бачу важливість їхнього дотримання у кожній сфері нашого сучасного життя, навіть при користуванні електронно-обчислювальною технікою, комп'ютерними мережами й інформаційними ресурсами.

Дотримання загальноприйнятих норм роботи на комп'ютері й у мережі Інтернет теоретично є обов'язковим для всіх користувачів, а практично можливе лише тоді, коли для людини не порожнім звуком є слова: «не кради», «не свідкуй неправдиво», «люблю ближнього свого, як самого себе», «чого тільки бажаєш, щоб чинили вам люди, те саме чини їм і ви», тобто основоположні принципи християнства.

Кодекс комп'ютерної етики (моральні принципи комп'ютерних професіоналів і всіх користувачів комп'ютерних систем)

1. Не використовуйте комп'ютер з метою зашкодити іншим людям.
2. Не створюйте перешкод і не втручайтеся в роботу інших користувачів комп'ютерних мереж.
3. Не користуйтеся файлами, не призначеними для вільного використання.

4. Не використовуйте комп'ютер для злодійства.
5. Не використовуйте комп'ютер для поширення неправдивої інформації.
6. Не використовуйте крадене (неліцензійне) програмне забезпечення.
7. Не використовуйте комп'ютерне обладнання або мережеві ресурси без дозволу або відповідної компенсації.
8. Не привласнюйте чужу інтелектуальну власність.
9. Думайте про можливі наслідки громадських програм, які ви пишете, або систем, які ви розробляєте.
10. Використовуйте комп'ютер із самообмеженнями, які показують Вашу запобігливість і повагу до інших людей.

Зобов'язання у сфері інформатики і телекомунікацій

1. Не виготовляти, не копіювати й не використовувати програмні й технічні засоби, придбані не на законних підставах.
2. Не порушувати визнані норми авторського права.
3. Не порушувати таємниці передачі повідомлень, не практикувати розкриття інформаційних систем і мереж передачі даних.
4. Не отримувати прибутку від використання товарного знаку, що належить іншій фірмі або продукції.

Надія Доля

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Почуття вдячності

Тані слід бути вдячною за те, що залишилася живою, але почуття вдячності їй майже не знайоме. Відтоді, як у автомобільній аварії їй пошкоджено стегно, вона цілими днями скаржиться.

Спочатку лікарі, медсестри, друзі, не кажучи вже про рідних, були з Танею дуже терпеливими. Вони знали, як їй боляче. Але тепер, коли їй помітно краще, всі хотіли б, щоб і настрої у дівчини покращилися. Однак хто б не зупинився біля Тетянчиного ліжка, бажаючи поговорити з нею, розважити її, вона відповідає різко або непривітно, і скарги ллються одна за одною — на біль, на ці безкінечні сеанси фізіотерапії, і на те, що вона в лікарні, як у тюрмі. Все менше людей відвідують Тетянку, і на це вона теж, безперечно, скаржиться.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. За що Тетянці слід бути вдячною?
2. Як ви думаєте, чому дівчинка неввічлива з усіма?
3. Чим і як могли б відвідувачі змінити Тетянчин настрій? Поясніть вашу відповідь.

Відповідь із позиції християнської етики: виховуйте в собі почуття вдячності

У кожної людини бувають тяжкі часи, коли хвороба чи горе роблять її нечутливою до добра й уваги з боку оточуючих. Проте є люди, які ніколи й ні за що не відчувають вдячності. Можливо, вони настільки охоплені бажанням одержати те, чого в них нема, що неспроможні оцінити те добре, яким уже володіють. А, може, одна з причин людської невдячності в тому, що декому здається, ніби все, що вони мають, досягнуто їхніми силами. Однак християни вчать: люди повинні бути вдячними за все, тому що все, що у них є, — дар Божий. Отож, не лише новий автомобіль, а й тарілку супу слід приймати з вдячністю.

Часто людина не усвідомлює, наскільки вона безпорадна, поки не занедужає або якимось не постраждає. Захворівши, деякі люди засмучуються або сердяться, в першу чергу, через почуття безпорадності, яке їх охоплює. Але є й інші люди, котрі в стражданнях починають думати про Бога й звертаються до Нього. Усвідомлюючи, що це Бог діє в їхньому житті, вони зазвичай відчувають вдячність Йому, навіть у стражданнях.

В Євангелії від Марка, 1:40–45, ми читаємо про чоловіка, який тяжко страждав. Він був прокажений. І біда його була не тільки в жахливій хворобі, але й у тому, що за законом ізраїльського суспільства хворих на проказу ізолювали від усіх людей. Він не міг жити зі своєю сім'єю, а жив за межами міста з такими ж, як він, хворими. І ось одного разу цей прокажений прийшов до Ісуса Христа. Ісуса не відштовхнула його потворність. Він не відійшов

від прокаженого, а доторкнувся до нього й зцілив його. Зцілений від прокази чоловік у безмежній радості своїй став усім навколо розповідати про Ісуса. Ми не знаємо, чи багатий то був чоловік, чи бідний? Яке це має значення, коли ти хворий на проказу! Та ми знаємо, що він був безмежно вдячний Христові за зцілення. І якщо ми серйозно замислимося над цим, то й у своєму житті знайдемо багато такого, за що слід бути вдячним.

1. За що ви відчуваєте вдячність?
2. З яким почуттям приймаєте ви вдячність за зроблену вами добру справу?

*Вдячність — ознака
благородства душі.*

Езон

Готовність довіряти

У Григорія певний час був друг Михайло; їх поєднували схожі смаки, спільні інтереси, почуття взаємної довіри. Григорію легше давалася математика, і він із задоволенням допомагав Мишкові, коли в того виникали труднощі, — адже це був його справжній друг.

Але якось Гриць виявив, що Михайло розповідає іншим хлопцям те, про що він поділився лише з ним. Потім Григорій випадково почув, як Мишко говорив хлопцеві з їхнього класу, що дружить із Грицем тільки тому, що той допомагає йому з математики. Це поклато кінець їхній дружбі. Відтоді Григорій поклявся собі: ніколи нікому не довіряти.

Час іде, а він навіть не намагається подружитися з кимось із хлопців. Дома він сидить у своєму кутку й читає або слухає радіо. Він почувається зовсім самотнім.

Підлітки з Грицевої школи вирішили організувати математичний гурток. Якось, зупинивши Гриця в коридорі, вони запропонували йому записатися в цей гурток. «Хочете мій мозок використати?» — похмуро кинув їм Григорій і пішов своєю дорогою.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Чи були в Григорія підстави зробитися таким недовірливим?
2. Чи з вами коли-небудь хтось так обійшовся, як Михайло з Григорієм? Як ви на це реагували?
3. Чи думаєте ви, що Григорій із часом може стати не таким недовірливим? Що для цього має відбутися в його житті?

Відповідь із позиції християнської етики: довіряйте людям

Майже кожному доводиться переживати у своєму житті розчарування. Це завжди боляче. Було б нерозумно довіряти всім підряд. Але правда й те, що якщо ми станемо підозрювати всіх і кожного, то нашому життю не позаздриш. Так, довіра людям — це певний ризик, однак іти на цей ризик необхідно заради того, щоб самим не втратити людської подобу.

Християнство вчить, що люди повинні довіряти одне одному, та ще воно вчить, що не слід бути легковірним — це неприємно Богові. Наївно було б думати, що довіри заслуговує кожна людина. Що ж стосується абсолютної довіри, то її заслуговує лише одна Особа у світі — Господь Бог. Усвідомивши, що Бог ніколи не залишить її в біді, людина може ризикнути, довіритися людям, розуміючи, що від розчарування вона при цьому не застрахована.

*Не довіряти друзям ганебніше,
ніж бути ними обдуреним.
Франсуа де Ларошфуко*

Нам є чого навчитися стосовно довіри на прикладі земного життя Ісуса Христа. Згадаймо, як часто люди не розуміли, з яких мотивів діяв Ісус. Він робив дивовижні діла, проте ті, хто їх бачив, як і раніше, не наважувалися довіритися Йому, визнати Його за Спасителя, обіцяного Богом. Фарисеям (учителям закону) все привиджувалося в Ісусі щось підозріле, щось «не те». Урешті-решт сказав же Він паралізованому, якого зцілив, що йому прощаються гріхи (ми читаємо про це в Мк. 2:1–12). А простити людині гріхи може тільки Бог, розмірковували фарисеї. Не бажаючи визнати в Ісусі Бога, вони продовжували Його підозрювати. Хоча були й такі люди, які славили Бога за Ісусові діла (Мк. 2:12).

Найбільшою довірою користувалися в Христа дванадцять учнів, котрих Він покликав для виконання особливої справи. Він наблизив їх до Себе, навчав їх, і вони були Його представниками (Мк. 3:13–19). Але один із цих дванадцяти зрадив Ісуса. Одинадцять же розбіглися, як тільки Учителя схопили. Юда, що видав Його, повісився. Ісус же не позбавив Своєї довіри тих одинадцятьох, які покинули Його в смертну годину. Коли Ісус воскрес із мертвих, Він знову зібрав їх усіх разом і послав проповідати Євангелію всьому світові.

Бог закликає людей довіритися Йому. Ця довіра Невесному Батькові дозволяє людям з довірою ставитися й до оточуючих.

1. Чому нам не слід довіряти всім і кожному, а виявляти в цьому питанні певну обачність?

2. Ви недовірлива людина? Коли так, що потрібно для того, аби ви стали більш довірливим?

Надійність

Мало хто любить Івана. Сам він думає, що розумнішого за нього нема у світі. Він завжди знає, як одержати бажане. На жаль, для цього він не зупиниться ні перед чим: збрехати, обдурити, украсти. Іван — лицемір. Якщо він хоче чогось добитися від вас, то прикинеться вашим найкращим другом. Але ви ніколи не знаєте, що він говоритиме у вас за спиною. Наприклад, одного разу він за щось розізлився на Михайлика. І наговорив Денису, найкращому Михайликовому другу, ніби той розпускає про нього плітки. А коли Михайло став виправдовуватися перед Денисом у тому, чого не робив, то Іван, який був при цьому, відверто сміявся. А то раз на контрольній з історії Іванко списав відповіді в Марійки. Коли ж учитель зауважив у класі, що деякі відповіді в роботах Марії та Івана однакові, хлопець, недовго думаючи, звинуватив Марійку в тому, що це вона в нього списала. Не дивно, що вже ніхто не вірить жодному Іванковому слову.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Чому Іванка не люблять?
2. Яким чином, обдурюючи інших, хлопець шкодить самому собі?
3. Чому важливо бути надійною, порядною людиною?

Відповідь із позиції християнської етики: поводьтеся гідно

Є лише один спосіб бути гідною людиною в очах оточуючих — це бути вірним своєму слову й відповідати за свої слова. Завоювавши ж добру репутацію, треба постійно бути напоготові, щоб зберегти її.

Ісус учив Своїх послідовників завжди говорити правду й виконувати Божі заповіді (Мк. 10:19). У Нагірній проповіді Він говорив, що з іншими нам слід поводитися так, як би ми хотіли, щоб поводитися з нами.

Високою ціною Закхей придбав репутацію гідної людини в очах тогочасного світу. Він був збирачем податків, ненависним у людських очах. Його історію читаємо на сторінках Євангелія. Не тільки податки збирав Закхей зі своїх співгромадян для римлян, але, очевидно, й обраховував платників податків. Та одного разу Закхей зустрів Ісуса Христа і став іншою людиною. Проте хто б повірив йому, що він насправді став іншим? І тоді Закхей дав слово, що половину свого маєтку роздасть бідним, а тим, кого обрахував, віддасть украдене в них учетверо. І слова свого він дотримав, довівши на ділі, що перестав бути колишнім Закхеєм.

Ісус Христос був людиною слова. Він не побоювався сказати правду перед лицем смерті. Коли на судилищі первосвященик спитав Його: «Чи Ти Христос, Син Божий?» — Ісус легко міг би ухилитися від відповіді на це запитання; адже Він знав, що коли відповідь «так», то Його розпнуть за те, що називав Себе Богом. І все-таки Він сказав: «Я» (див. Мк. 14:61–62).

Не завжди легко сказати правду або втриматися від спокуси обдурити чи вкрати. Але єдиний спосіб стати й залишатися гідною людиною — це бути чесним увесь час, усе життя. Нікому з нас це не під силу. Та Бог готовий допомогти нам змінитися, стати іншими людьми, як допоміг Він Закхею.

1. Чи є така людина, якій ви повністю довіряли б? Чому для вас важливо довіряти цій людині?

2. Як ви поводитесь з людьми, яким не довіряєте? А що відчуваєте ви, розуміючи, що не довіряють вам?

Почуття відповідальності

Мама попросила Миколку сходити до хлібного магазину негайно, поки там мало людей. Але хлопчик по дорозі зупинився пограти у м'яча з друзями. А коли дістався до магазину, там уже вишикувалася довга черга. Підійшов Миколка до каси, і тут виявилось, що у нього не вистачає грошей: мабуть, кілька монет випало з кишені, поки він грав у м'яча.

Іншого разу Микола готувався до контрольної з математики. Та при цьому він думав про те, як би швидше побігти на вулицю, тому й не перевіряв ретельно домашнє завдання. «Ніби правильно розв'язав задачі й приклади», — подумав він. Наступного дня виявилось, що до контрольної роботи хлопець, по суті, не підготувався.

Батьки та вчителі весь час нагадують Миколі, що треба серйозніше ставитися до домашніх завдань і доручень, а він, як і раніше, безтурботний. Одержати б п'ятірку, і з нього досить!

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Як би ви назвали ставлення Миколи до своїх обов'язків?
2. Що може статися з Миколою в майбутньому, якщо він залишиться таким безвідповідальним?

Відповідь із позиції християнської етики: почуття відповідальності необхідне

Результат будь-якої роботи залежить від ставлення до неї її виконавця. Людина середніх здібностей, яка, однак, наполегливо працює і відповідально ставиться до справи, досягає більшого, ніж людина талановита, але ледача й безвідповідальна.

Із того, як ретельно виконує людина доручену їй справу, впливає, що вона про цю справу думає, як її оцінює, а також те, як ставиться виконавець до людей, котрі доручили йому цю справу.

Проте відповідальність покладається на людей не лише роботодавцями, а й у кожному окремому випадку — Самим Богом. І відповідальність людини перед Богом полягає в тому, щоб робити свою справу якнайкраще. Якщо людина виявилася вірною в малому, Бог удостоїть її більшого.

Коли Ісусові було 12 років, батьки взяли Його з собою до Єрусалима. По дорозі додому вони помітили, що хлопчика нема серед людей, які йшли разом із ними. Повернувшись до міста, вони знайшли Ісуса у храмі, де Він бесідував з учителями про Священне Писання. На слова матері, що вони хвилювалися за Нього, Ісус відповів: «Хіба ви не знали, що я повинен бути в домі Отця Мого?» Він усвідомлював, що посланий Богом, що на Нього покладена особлива відповідальність.

*Не забувай, ти завжди
відповідаєш за всіх, кого
приручив.
Антуан де Сент-Екзюпері*

Це почуття відповідальності було настільки сильним в Ісусі, що дало Йому сили пройти через приниження арешту і прийняти мученицьку смерть. А потім Він воскрес із мертвих і перш, ніж вознестись на небо, поклав велику відповідальність на Своїх послідовників — нести звістку про Нього людям по всьому світі.

Якщо ви розвинете в собі почуття відповідальності, ваше життя стане багатшим. Якщо ви віддані своїй справі, то не відступайте від неї, що б не говорили про вас оточуючі.

1. Що ви відчуваєте, коли виконуєте якусь роботу абияк?
2. Чи ви думаєте, що почуття відповідальності потрібне тільки дорослим? Обґрунтуйте свою відповідь.

*Свобода означає
відповідальність,
ось чому більшість
людей боїться її.
Бернард Шоу*

© 1993 by David C. Cook Foundation
Cook Communications Ministries,
4050 Lee Vance View, Colorado Springs,
Colorado 80918 U.S.A.

Веделі — історія надірваного нерва...

Питання несправедливих звинувачень, непорозумінь і заангажованості завжди наповнювали історію людства. І, дивлячись на життя людей, які залишили свій розчерк на сторінках цієї великої книги, часто можна побачити, що правда й кривда, велич дарованого Богом таланту й бездушність суспільства завжди йдуть поряд.

Яскравим прикладом цього може слугувати життя видатного українського композитора, виконавця і диригента Артемія Веделя, творчість якого тривалий час була занедбана, незрозуміла й навіть заборонена в Російській імперії.

Народився Артемій Веделі навесні 1767 р. у Києві, у сім'ї київських міщан Лук'яна Власовича й Олени Григорівни Ведельських. У 11 років він почав навчатися в Києво-Могилянській академії, де здобув філософську й музичну освіту, провчившись одинадцять років. Саме там відкрився його музичний талант. За красивий голос його прийняли в академічний хор, де він став солістом, скрипалем. А в старших класах сам диригував студентським хором і оркестром. Власне, за хорошу гру на скрипці товариші прозвали його Веделем (так називали один із видів старовинного струнного інструмента — попередника сучасної скрипки).

В. Аскочевський писав: «Ведель був поставний вродливий юнак з очима, що випромінювали світло. Вдачею тихий, лагідний, привітний, але над усе віддавав перевагу усамітненню... Молитва не сходила з його вуст. Хоч би що він робив, хоч би куди йшов, завжди стиха промовляв Псалтир, який знав напам'ять, і часто заливався сльозами, декламуючи на розспів пісні царя-псалмоспівця... У розмовах був стриманий, більше мовчав і завжди був задумливий».

1788 р. за клопотанням митрополита Галицького Артемія Веделя та ще

двох талановитих юнаків відправили до Москви. І до 1790 р. Веделі керує капелами генерал-губернатора П. Єропкина. Талант молодого диригента й композитора високо цінують у столиці. Твори Веделя стають широкими, виконувати їх вважають за честь, за них платять великі гроші, виступи проходять з незмінним успіхом, найвища знать навперебій запрошує славного майстра-красеня на гостину. Перед митцем відкривається блискуча кар'єра, але він... залишає Москву й повертається «у провінцію» — на Батьківщину. І ніколи не шкодує про це.

Приїхавши додому, Веделі веде активне музичне життя. 1792 р. навіть звільняється з державної служби в чині канцеляриста сенату. Уже через рік він очолює хор Києво-Могилянської академії. І саме цей період стає найбільш плідним у житті композитора. Він створює шість концертів, багато виступає зі своїми творами.

Унікальність Веделя полягає в тому, що він чи не єдиний геніальний композитор, який не написав жодного світського твору. Він жив молитвою, пломеніючи любов'ю до Бога, бажаючи якнайбільше відобразити у творах образ Того, до Кого був звернений усією душею, Кому служив усім життям.

Генерал Леванідов, якого призначили генерал-губернатором Харківського намісництва, високо цінував талант Веделя, тому запросив його переїхати з ним до Харкова. Там губернатор забезпечує блискучу військову кар'єру для митця. За короткий час Артемій стає старшим ад'ютантом генерала.

У Харкові Веделі знайомиться із 15-річним співаком Петром Турчаниновим, якого композитор, як сина, бере до себе й навчає мистецтву композиції та співу. Видатний церковний композитор протоієрей Петро Турчанинов усе життя згадував свого наставника зі сльозами вдячності, навіть більшу частину автобіографії

присвятив спогадам про найдорожчого вчителя. Особистий приклад учителя вражав юного учня та спонукав до наслідування. Щодня Веделі ходив до церкви на ранню літургію, часто причащався, постив.

«Тільки я один, — згадує майбутній протоієрей, — був тому свідком та через молодість свою багато чого не розумів, хоч завжди дивувався його життю й терпеливості, не наслідуючись нікому нічого розповідати про нього, бо він мені суворо це заборонив».

Великий композитор ніколи не пишався своїм винятковим талантом. Власне, й не вважав його своїм, називаючи всі людські здобутки та здібності Божим багатством, довіренним задля примноження, задля служіння Богу і ближнім. «І, якщо даром отримали, — пише Веделі у листі до Турчанинова, — маємо даром іншим давати, аби не стати невдячним рабом, що заховав свій талант у землю. Інакше на нас чекає небезпека вічного покарання, а з цього випливає, що ми ще більше зобов'язані вдячністю тому, хто приймає, ніж тому, хто дає».

Проте саме тоді, 1797 р., імператор Павло I розформовує корпус Леванідова, а генерала відправляє у відставку. Починається період репресій щодо української культури: забороняють виконувати церковні твори українською мовою, розформовують багато хорів, чимало українських митців стають негідними престолу і, навіть, небезпечними.

Того ж року композитор переходить працювати у відомство Олександра Теплова, губернатора новоствореної Слобідсько-Української губернії. Артемій Веделі продовжує музичну діяльність: керував губернською капелюю, був капельмейстером вокального класу в казенному училищі при Харківському колегіумі, його учні займали перші місця в придворній капелі Петербурга, митрополічних хорах Москви й Петербурга.

Артемій Веделі. Скульптурна робота Михайла Грицюка
Портретів Артемія Веделя не збереглося. Ця скульптура, що зберігається в Музеї історії Києва, передає трагічну долю композитора, а не його зовнішність.

Славний Дмитро Бортнянський називав веделівські вокальні класи «музичною академією». Та культурно-мистецьке життя Харкова щодалі занепадає, ліквідовано губернську капелю, театр, симфонічні оркестри.

Таке ставлення до культури рідного народу надзвичайно впливає на композитора. Відмовившись від усіх атестатів і посад, роздавши своє майно й бібліотеку, композитор переїздить наприкінці 1798 р. в Київ, у будинок батьків. Там він веде усамітнений, скромний спосіб життя. Неможливість творити і бути задіяним дуже гнітить Артемія. Іноді йому здається, що Бог відвернувся від нього. Проте саме тоді він пише надзвичайної краси піснеспіви. Це були 11 і 12 концерти на слова 85 і 119 Псалмів. Головний лейтмотив цих творів: «Господи, визволи душу мою... Зглянься на мене і помилуй мене; дай силу слугі Твоєму, спаси сина раби Твоєї».

Несправедливість, яку він бачить на той момент в Україні, змушує його звернутися до 136 Псалма «На ріках вавилонських» (13 і 21 концерти). Слід сказати, що цей псалом-плач був написаний єврейським народом у вавилонській неволі як молитва до Бога щодо несправедливого ставлення халдеїв до полонених. Власне в цих творах сам митець оплакує своє життя й висловлює бажання скоріше прийти до Небесного Отця. Проте

звучить й інший підтекст: оплакування долі рідного народу, який, довівши до злиднів, змушують співати «чужих пісень».

Саме ці обставини спонукають композитора ще більше шукати втіхи в Господа. Веделі нікого не звинувачував, він лише виливав перед Господом біль свого серця. Молитва й читання Слова Божого були невід'ємною частиною життя Веделя. Це відображається як у його творчості, так і в особистому житті. 17 січня 1799 р. він стає послушником Києво-Печерської лаври. Незважаючи на свої колишні заслуги й титули, він веде просте й скромне життя, стаючи для багатьох людей прикладом лагідності й покорі. Беручи участь у житті монастиря, він і далі не перестає творити церковні піснеспіви.

Проте внутрішній стан не дозволяє йому просто бути на одному місці й провадити розмірене життя. Веделі вірив у те, що його місце не лише тут, у монастирі, бо вважав, що «Бог не в церкві, а в серці». Під іншим іменем він починає мандрувати містами і селами України.

Через кілька місяців Веделя заарештовують, начебто «за бродяжництво», а потім звинувачують у злочині проти царської особи. А події розвивалися так: у травні 1799 р. в одній з учительських кімнат Києво-Могилянської академії знайшли книгу про святих угодників «Служба пре-

подобному отцеві нашому Ниліві», на чистих аркушах якої було написано «багато нісенітниць» політичного характеру, про те, що, мовляв, Павло I убив свою матір Катерину II, а самого Павла теж буде вбито. Крамольну книжку віднесли митрополитові. Той доповів київському губернаторові.

Дуже швидко «знайшовся» винуватець і «автор» цих рядків: на підставі лише схожості почерків підозра впала на Веделя. З власної ініціативи митрополит Ієрофей Малицький послав своїх служителів, щоб заарештували мандрівного композитора. Кілька ченців зустріли митця на Подолі й привели в Печерську лавру. Малицький оголосив Веделя божевільним і 25 травня його передали комендантові міста Ф. Вігелю під арешт. Так виникла політична справа № 12. Оскільки в Києві ніхто не був уповноважений вирішувати політичні питання, справу відправили до Петербурга.

Звіти негайно прийшла відповідь. Без жодного доказу злочинцем було названо «сумасшедшого капітана Веделя». Далі — несправедливий суд і жорстокий вирок (здавалося б, неймовірний для православної держави, де юродивих і сумирних божевільних не позбавляли волі): цар «повеліть соизволіт, буде он, Веделі, выздоровел, взятъ от отца, отослатъ в дом сумасшедших в Києве і держать без выпуску» із заборотою давати йому папір, перо й чорнило. Після арешту твори Веделя царським наказом було заборонено виконувати та друкувати.

Дев'ять років провів композитор у домі для душевнохворих. Тут, у будинку божевільних, за часів Артемія Веделя, тримали разом усіх, кого належало втихомирювати, — п'яниць, хуліганів і психічно хворих. Тісні палати нагадували тюремні камери. Гамі-них сорочок ще не винайшли — буйних просто зв'язували. На їжу щодня витрачали 5 копійок — третину зарплатки маляра. Артемій Веделі гроші, які йому передавали, роздавав тим, хто жив із ним у божевільні, або солдатам із охорони. Навіть перебуваючи в нелюдських умовах божевільні, Веделі не втратив лагідності, світлого смирення й любові до ближніх.

В одному з листів до Петра Турчанинова Веделі пише: «Що ти хочеш у них (селянах) знайти?... Смирненя, терпеливість, збогість? Усе знайдеш у найвищій мірі, так що вони зрозуміти своїєї слави не можуть. О Всепремудрий Боже! Як Ти в такому саду зрощуєш невидимо троянди з

дикої шипшини!.. Знай, друже мій, що Христос, Істинний наш Бог, не в руко-творних храмах живе, і я більше бачу Його в бідних селянах... Молю тебе, знайди бідного мужика і йому, замість мене, сотвори милостиню... Ти цим більше за все зобов'язеш Христа і піднесеш до небес душу свою, чого більше за все бажає тобі твій брат Артемій». Коли Турчанинов приїхав з Петербурга провідати свого вчителя, Ведель сказав йому: «Я отримав цей дім від Господа».

Незважаючи на клопотання багатьох людей, новий імператор Олександр I не скасував покарання й не повернув Україні її геніального композитора. Веделя було звільнено лише за кілька днів до смерті. У батьківському домі він опинився посеред друзів і, за свідченням архимандрита Мефодія, здивував усіх присутніх ти-хою передсмертною бесідою про те, що ми повинні бути «лагідними, сми-ренними, не самовпевненими, благо-честивими й особливо щедрими в любові до ближніх».

Серед людей, які любили компо-зитора й вірили в його талант і неви-нність, 1806 р. відійшов до Господа той, хто увесь свій талант присвятив оспівуванню величчя, чистоти, святості й любові Творця.

Похорон був велелюдним і уро-чистим. Весь Київ прийшов проща-тися. Труну з покійником для відспі-вування несли до Києво-Братського монастиря студенти і професори Києво-Могилянської академії. Похо-вали Веделя на Щекавицькому кла-довищі. Нині воно повністю знищене, і невідомо, де була могила Артемія Веделя.

Чиновники Російської імперії хотіли, щоб ім'я Веделя було стерте із пам'яті людської. Саме тому пер-ша стисла біографія Веделя вийшла лише через півстоліття після його смерті, а заборона видавати й ви-конувати твори трималася аж до початку XX ст. Проте безсмертні піс-неспіви ніколи не припиняли лунати в церквах. Попри заборони й нищів-ну критику упереджених російських композиторів і музикознавців та зви-нування в «італійщині», твори Ве-деля (зокрема Мню-голіття, «Христос воскрес!», «Від схо-ду сонця», «Покая-ня отверзи ми двє-рі») стали частиною церковного обіхо-ду: від часу ство-рення й донині їх співає як уся Украї-на, так і вся Росія. Ці

улюблені піснеспіви поширювали під чужими іменами або анонімно, вони розходилися по всіх усядах. Хоро-ві твори композитора спрямовують слухачів до думки про те, що пізнання вічної істини, сенсу людського буття заховане у наверненні до Бога — єдиного Джерела життя і світла. Ця музика вказує на безодню людської немочі та гріховності і те, що порятун-ок із цієї безодні лежить у покаянні перед Всемогутнім Переможцем грі-ха і смерті.

Матеріал підготував **Олег Блощук**

Джерела:

1. Старостенко Т. Артемій Ведель — тра-гедія таланту. — Режим доступу: <http://www.kreschatic.kiev.ua/ua/3430/art/1227820836.html>.
2. Гриневич В. Артемій Ведель помер, молячись у батьківському саду. — Режим до-ступу: <http://gazeta.ua/post/239106>.
3. <http://rulex.ru/01030505.htm>

Олег Блощук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям». Одружений.

ДОРОГОЮ ДОБРА

(до уроку I. Кіндрат «Не кради! Пошана чужої і своєї власності», с. 33)

Її Величність Плітка

Розповідають про жінку, яка при-йшла до священика із зізнанням, що очорнила свою сусідку, сказавши про неї неправду односельцям. «Як ви-правити цю помилку?» — непокоїло жінку. У відповідь священик вивів жін-ку на подвір'я, взявши з собою велику подушку. Потім він розрізав подушку, і пір'я дуже швидко почало розноси-тися по подвір'ю, а далі вітер поніс його по дорозі. Жінка із здивуванням стежила за цим. Священик повернув-ся до неї і промовив: «А тепер спро-буйте зібрати все це пір'я».

Ми знаємо, що одним словом можна спричинити багато біди, яку виправити буде неможливо. У Книзі Вихід, 20:16, Бог дає людині повелін-ня, яке полягає у збереженні чесної репутації ближнього. Байдуже став-лення до збереження репутації іншо-го є порушенням заповіді «Не свідкуй неправду на свого ближнього» (Вих. 20:16), і виявляється це пору-шення в різноманітних учинках, на які ми навіть не звертаємо уваги. На-приклад, переказувати інформацію про когось, не знаючи напевно, що це точно так. Або звинувачувати лю-дину, не маючи на це правдивих під-став. Пліткарем стати легко. Досить просто не стежити за тим, що, кому і про кого ти розповідаєш.

Як ви гадаєте — де народжується плітка? Думаю, вона виникає з бажан-ня здаватися кращим на тлі чийось недоліків чи невдач. Коли ми пога-но говоримо про когось, мимоволі отримуємо задоволення від того, що «ми ж не такі». Водночас стаємо «про-ти» цієї людини, ніби спостерігачі, але аж ніяк не носії Божої любові, які зі співчуттям готові допомогти бли-жнему вийти з проблеми.

Плітка з'являється у моєму серці й виринає з моїх уст, коли я:

— забуваю, що без Божої милості я — грішниця, злодійка, порушниця всіх Його заповідей, Його ворог, ра-биня гріха й слуга сатани. І НІЧИМ, НІЧИМ не краща за будь-якого гріш-ника на землі. Так, навіть не краща за зрадника Юду...

— погано усвідомлюю, що тільки Божа рука тримає мене далеко від прірви гріха й усякого безчестя, і без Його втручання я б невпинно кроку-вала до цієї прірви, як сліпа...

— не проявляю вдячності Хри-сту за Його спасіння і праведність, які отримала тільки завдяки Його жерт-ві, не осмислюю того, що виправдан-ня і чистота — це не результат моїх зусиль, а Його жалості до мене, як до потенційної загиблї, яку Він ціною Своєї крові придбав Собі й спас;

— не розумію того факту, що всі-ляке духовне надбання, яким я сьо-годні володію, наприклад, здатність розуміти Слово Боже, привілей моли-тися, досвід віри, — це все дари лю-бові Христа, наслідок Його терплячої роботи над моїм упертим і зіпсутим серцем, і аж ніяк не мої заслуги;

— не осягаю тієї істини, що лю-дина, яку я «поливаю брудом», є сво-єрідним дзеркалом, яке відображає весь той бруд, яким наповнене моє серце;

— не захоплююся святістю і ве-личчю Божого характеру, сяйвом Його досконалості, коли не це вра-жає мене, а мої власні нікчемні «по-двиги».

Її Величність Плітка приходить, коли Велич Божа принижується у мо-єму серці.

Ольга Новікова

Плітка

Змією хижо в серце заповзає І жде моменту вжалити когось. Лише недобре в близьному шукає Величність Плітка — так вже повелось.

До білизни кістки комусь проміє Чи очорнить із ніг до голови, Таємне все по вітрові розвіє І всім розкаже з втіхою злоби.

Вже не зібрати слів, що, як каміння, Летіли в брата — і лилася кров, Не стисне серце спалене сумління, Немає співчуття і в забутті любов.

Зловтішно й радо руки потирає: Когось уб'є, комусь воздасть хвалу. Від неї ти нічого не сховаєш — Все знайде й швидко пустить по селу.

Немов павук, розкине павутину Й сидить на цатах: зловиться пліткар, І буде він покірніше дитини Робити геть усе, що скаже пан.

І буде він на вухо всім шептати Лихі слова, як хоче сатана. Збере пліткар брудне усе на брата — Й на суд його, хоч незначна вина.

Ось там згрішив, ось там не так одягся, Не так сказав, чи глянув не в той бік. Радіє Плітка: скільки ж то поживи Для язика — не впорається ввік.

Сидить в кутку, шулікою чигає, Завжди в роботі, в пошуку ідей: Величність Плітка жертву вибирає, В тенета зла заманоє людей.

Юрій Вавринюк

Озброєний і вкрай небезпечний...

«Смерть та життя —
у владі язика»
Пр. 18:21

У моєму житті є період, куди я не люблю повертатися навіть подумки. Це такі оспівані всіма шкільні роки...

Можливо, для когось школа й була другим домом, але для мене вона була місцем морального насильства. Щодня, повертаючись додому, я приносила щоденник з хорошими оцінками й душу з поганими. Оцінки в щоденнику ставили вчителі, а зарубинки на серці залишали однокласники. Я не скаржилася батькам на те, що наді мною в школі знущались, сміються, обзивають, вважала дуже принизливим просити захисту, тому захищалася сама, іноді вдало,

іноді, звичайно, ні. Однокласники не били мене, не загрожували — просто обзивали... Я не була дитиною з обмеженими розумовими здібностями, наша сім'я не перебувала на межі бідності (точніше, тоді всі були однаково бідними), не відставала в навчанні, я просто мала зайву вагу.

Зізнаюся відверто, я на собі відчула те, як глибоко можна ранили словами. А душевні рани гояться набагато довше, ніж фізичні, і впливають на все майбутнє життя. Адже справді: «Немає нічого на світі сильнішого... і безсилішого, ніж слова».

Найстрашніша зброя масової дії, якою володіє людство, — це не ядерна й не бактеріологічна. Найстрашніша зброя — це звичайний людський язик. Маленький орган, що загубився в людському тілі, щільно захований

за подвійною завісою, може вдарили сильніше від кулака... Не раз із його легкої подачі люди здійснювали самогубство, руйнувалися сім'ї, розпалювалися державні конфлікти. І саме з його допомогою формується суспільство. Зрозуміло, що я говорю зараз про язик не просто як про мускулистий орган у ротовій порожнині, що служить для визначення смаку, переживання їжі й артикуляції мови... Маю на увазі те, що вимовляє слова, натхненні нашим серцем. Недаремно апостол Яків, брат Ісуса Христа, сказав одного разу: «...та не може ніхто із людей язика вгамувати, він зло безупинне, він повний отрути смертельної! Ним ми благословляємо Бога й Отця, і ним проклинаємо людей, що створені на Божу подобу. Із тих самих уст виходить благосло-

вення й прокляття. Не повинно, брати мої, щоб так це було!» (Як. 3:8–10). Як ви бачите, язик не такий уже й безгрішний, як може здатися на перший погляд. Я хочу, щоб ми звернули увагу на те, як можуть ненароком кинути слова, сказані в серцях або не від великого розуму, руйнувати життя людей, і в той же час одягнені добротою й любов'ю окриляти й вести до перемоги. Адже саме слово «Розіпни!» звело Божого Сина на хрест, і саме передсмертні слова Спасителя: «Прости їм, Отче» подарували мільйонам тих, хто увірував, порятунк і життя вічне.

Я знаю, що багатьох із вас глибоко хвилює майбутнє нашої країни. І ці переживання небезпідставні, тому що разом з технічним прогресом у наше суспільство прийшли розпуста й занепад моралі. І як не гірко це визнавати, але за всією видимою релігійністю й модною назвою «Україна» — найбільш християнська країна в Європі — наші показники, як і раніше, сумні й неоптимістичні. Очевидно, релігійність не проникає вглиб наших сердець, тому ми продовжуємо займати верхівку хіт-параду в тій же Європі за кількістю розлучень, ВІЛ-інфікованих і суїцидів...

Я хочу сьогодні, з одного боку, надихнути, а з іншого, — попередити вас. Ви сьогодні не просто безпомічні педагоги, безправні громадяни деградуєної держави. Ви — образи Божі, що володієте силою і владою слова. Мудрий Соломон сказав: «Смерть та життя у владі язика, хто ж кохає його, його плід поїдає» (Пр. 18:21). Сьогодні ви, дорогий читачу, саме та людина, яка може, правильно користуючись даною вам владою, давати життя! Щодня ви можете формувати свідомість десятків майбутніх політиків, бізнесменів, педагогів, менеджерів, водіїв тощо, надихаючи їх бути людьми віри й мужності, гідності й честі, патріотами й захисниками!

Але якщо ви ображаєте, принижуйте, обзиваєте, то ви несете смерть моральну й іноді навіть фізичну. Знаменитий філософ античності Піфагор користувався величезною повагою у своїх учнів. Одного разу один з його учнів викликав роздратування вчителя, і Піфагор сказав йому кілька різких слів. Учень від горя покінчив життя самогубством. Піфагора настільки вразив цей трагічний випадок, що з тих пір він жодного разу не сказав нікому жодного поганого

слова¹. Якби ми тільки усвідомлювали, скільки разів усього лише одним своїм різким словом ми розбивали майбутнє людей, штовхаючи їх у яму безвиході й безнадії... Можливо, не без нашої допомоги хтось утратив упевненість у тому, що має хороші здібності, і пішов по шляху наркотиків, алкоголю й грабунку. Коли наступний раз ви захочете на когось grimнути, або сказати щось принизливе чи образливе, згадайте ці слова, сказані Христом: «Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений» (Мт. 12:36–37). Коли чую, як чиновники з екранів телевізорів безсовісно брешуть, обливають один одного брудом, ображають, принижують, — то я розумію, що частково те, ким вони стали, це результат того, ким їх зробили. У мене мурашки біжать по шкірі, коли я чую, як якась мамочка спересердя називає свою дитину психом і виродком. Мені страшно, коли вчителі з легкістю цілком нормальним дітям повторюють, що вони недоумки й ідіоти. Не дивно, що потім нас оточують і нами керують не надто інтелектуальні люди, адже ми їх створили за допомогою свого маленького, на перший погляд, досить м'якого й навіть беззахисного язика, і зовсім не дивно, що чим далі, тим більше наше суспільство набуває потворних рис. Навіть не усвідомлюючи того, ми перебуваємо при владі, і геноцид українського народу — це не явище минулого, це наше сьогодення, що здійснюється не без нашої особистої участі.

Як стати людиною, яка несе життя, а не смерть? Звідки брати сили, щоб не озлоблюватися? Як пояснити дітям, що багато болю вони завдають один одному словами?.. Як у будь-якої ріки є джерело, так і язик наш має натхненника. Він живе всередині нас. І наші слова — це прояв нашої

суті. Христос сказав: «Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихого виносить лихе. Бо чим серце наповнене, те говорять уста його!» (Лк. 6:45). Язик — це рупор серця. І тому якщо ваш язик злий, то причина не в тих, хто вас оточує, а в тому, що вас наповнює. Тільки наповнене вірою, надією, любов'ю, добротою серце може допомогти іншим знайти віру, надію й любов! Не може порожній колодязь угамувати спрагу, не може погасла свічка розсіювати темряву. Так і людина, що не має в серці Бога, не здатна творити добро навіть язиком. Як би ми не намагалися жити без Бога, ми без Нього не можемо... Добре сказав Ієромонах Роман:

Без Бога нація — юрба,
Об'єднана тяжким пороком,
Або сліпа, або дурна,
Або, що ще страшніш, — жорстока.

І хай на трон зійде будь-хто,
І наче заяснить дорога,
Юрбою лишиться народ,
Поки не звернеться до Бога!

Зазирніть у своє серце. Чим воно наповнене? Те, що ви говорите, допоможе вам довідатися про сутність вашого серця. Можливо, сьогодні вам потрібно терміново йти до Джерела Любові — Бога, щоб перестати нести смерть у свою сім'ю, на свою роботу, в суспільство. У вас є право вибирати, яким знаряддям стане ваш язик — знаряддям добра чи знаряддям зла! Саме ви маєте право сьогодні давати життя або смерть, окриляти або позбавляти надії, кривдити або захищати, будувати або руйнувати... Що виберете ви?

Коли визначитеся з вибором, згадайте ще раз слова Божого Сина: «...зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений»...

Наталія Дубовик
Переклад з російської
Вікторії Ризуліч

¹ <http://prochтение.ru/index.php/docs/3968>

Наталія Дубовик народилась і живе в Харкові. Закінчила Київську богословську семінарію за спеціальністю викладач біблійних дисциплін. Адміністратор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області».

Фото Юрія Тивончука

Хатинка чесності

Більшість батьків намагаються виховати своїх дітей чесними людьми. Але практично всі батьки стикаються з дитячою неправдою. Глибинною причиною є гріхове серце, з яким кожна людина приходить у світ і яке дозволяє і навіть спонукає за певних обставин, навіть дуже маленьких дітей, обманювати. Дехто з учених вважає, що на це здатна навіть шестимісячна дитина. За словами доктора Васудеві Редді з Портсмутського університету, «удаваний плач — одна з найперших форм дитячого обману, за допомогою якого діти намагаються звернути увагу своїх батьків, навіть якщо нічого особливого не трапилось. Пригадайте, дитина, перш ніж продовжити плакати, деякий час прислухається, чи хтось реагує на її поклик. У віці восьми місяців дитина вже здатна обманювати своїх батьків для того, щоб мати можливість робити те, що заборонено. У два роки дитина може вже повністю маніпулювати батьками, якщо вони потакають їй у цьому»¹.

Фото Алли Смаль

Якщо ви не пускаєте процес виховання своєї дитини на самотпін і налаштовані активно плекати у своїх дітях таку християнську чесноту як правдивість, пропонуємо збудувати для неї «хатинку чесності».

Розпочинаючи будь-яке будівництво, потрібно розробити проект. Можемо вас потішити, він уже готовий. У Слові Божому ви знайдете всі необхідні норми щодо виховання дітей. Ось кілька з них:

♦ «Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш — Господь один! І люби Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю! І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчиш цього синів

своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш. І прив'яжеш їх на ознаку на руку свою, і будуть вони пов'язкою між очима твоїми. І напишеш їх на бічних одвірках дому свого та на брамах своїх» (Повт. Зак. 6:4–9).

♦ «Що ми чули й пізнали, і що розповідали батьки наші нам, — того не сховаємо від їхніх синів, будемо розповідати про славу Господню аж до покоління останнього, і про силу Його та про чуда Його, які Він учинив! Він поставив засвідчення в Якові, а Закона поклав ув Ізраїлі, про які наказав був Він нашим батькам завітати про них синів їхніх, щоб знало про це покоління майбутнє, сини, що народжені будуть, — устануть і будуть розповідати своїм дітям. І положать на Бога надію свою, і не забудуть діл Божих, Його ж заповіді берегтимуть» (Пс. 77:3–7).

♦ «Початок премудрости — страх перед Господом, — добрий розум у тих, хто виконує це, Його слава навіки стоїть!» (Пс. 110:10).

♦ «А батьки, — не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!» (Еф. 6:4).

Більше того, є Архітектор, Він же і Будівничий, Який готовий допомогти вам. Зауважте, що Він також здійснюватиме нагляд і контроль за будівництвом, а згодом стане Головою комісії з прийому будівлі.

Тому не втрачайте з Ним тісного контакту, щодня виділяйте час для того, щоб уточнити деякі питання проекту в Божому Слові й порадитися у молитві з Самим Богом.

Якщо ви робитимете це разом із вашими дітьми, то тим самим створите атмосферу відкритості, довіри та любові, тобто найкращі умови для ведення будівництва.

Розпочинати потрібно, звичайно, з фундаменту.

Якщо ви хочете навчити дитину бути чесною і правдивою, вам самим потрібно такими бути. Найдієвіший спосіб виховання чесності — особистий приклад. Для того щоб діти прийняли сказане вами слово, треба показати їм це слово втіленим у життя. Найпростіший приклад — дотримуйтеся свого слова. Якщо з якихось причин ви не можете виконати обіцяного, поясніть це дитині й обов'язково попросіть пробачення.

А тепер будуватимемо стіни.

Причини, через які діти кажуть неправду, можна узагальнити до чотирьох наступних:

— щоб привернути до себе увагу;

— щоб порушити батьківську заборону, але уникнути покарання;

— щоб не засмутити батьків чи інших дорослих;

— вони просто придумують і фантазують.

Дуже важливо розібралися і встановили причину дитячого обману.

Попри всю свою зайнятість приділяйте дітям достатньо часу, будьте уважними до їхніх прохань, розмовляйте з ними, терпеливо відповідайте на їхні запитання.

Коли є потреба покарати, не робіть цього в пориві гніву, на піку емоцій, не принижуйте й не ображайте дитину. Ваша система покарань і заохочень повинна бути розумною, справедливою і послідовною. Найчастіше до обману спонукує страх перед несправедливим і неадекватним покаранням. Якщо ж дитина попереджена про можливість покарання і визнає його доречність, їй легше зізнатися у скоєному й попросити вибачення, ніж продовжувати нагромаджувати гори брехні й тим самим ще більше руйнувати свої стосунки з батьками.

Батьки повинні зрозуміло пояснити дитині значення своїх заборон. На кожен заборону бажано запропонувати позитивну дію. Наприклад: «Не можна гратися сірниками, бо це небезпечно, може виникнути пожежа й ти та вся наша сім'я постраждає, краще бери олівці й альбом, будемо малювати».

Ставте перед дітьми реальні вимоги. Завищені очікування з боку батьків пригнічують дітей і змушують прикидатися. Приймайте і любіть своїх дітей такими, як вони є. Це Бог створив їх саме з такими інтелектуальними здібностями й фізичними можливостями. Дайте їм відчути вашу любов і прийняття. У разі необхідності поясніть, що ідеальних людей не існує, усі ми в чомусь помиляємося. Не намагайтеся реалізувати в дітях ваші мрії і сподівання, бо вони мають свої. Не виявляйте надто нав'язливий інтерес до особистого життя дитини, дозволяйте їм мати особисті таємниці, тоді їм не доведеться обманювати, щоб щось приховати. Іноді варто спілкуватися не лише з високого батьківства, але й на дружньому рівні.

Іноді діти створюють свій вигаданий світ і вірять у нього, як у реальний. Звідси вигадані історії про неіснуючих друзів, казкові можливості, подорожі, яких ніколи не було. У будь-якому разі це значить, що світ, у якому діти живуть, їм чимось не подобається. Тут допоможуть довірливі розмови, коли ви зможете розділити з дитиною її сум, страх, образи чи гнів і принести це в молитві до Господа. Якщо ж це не відбувається, то почуття виливаються в обман або ж хуліганство.

Символічними вікнами в нашої «хатинці чесності» можна назвати ті моменти, коли батьки розповідають дітям про свій особистий досвід, пов'язаний з неправдою, коли разом аналізують, як це вплинуло чи впливає на їхнє життя, стосунки з Богом і оточуючими людьми.

І нарешті — двері. Дуже важливо допомогти дитині знайти вихід із ситуації, що склалася, і виправити наслідки обману. Наприклад: повернути чужі іграшки, взяті без дозволу, попросити вибачення тощо.

Ось і збудована «хатинка чесності». А де ж дах, запитаєте ви?

Мусимо вас розчарувати. При всьому вашому бажанні і старанні ви не зможете завершити будівлю. Ваше завдання — правильно наставити дитину і спрямувати її погляд на Господа, Який Один зможе оживити «букву закону» в її новому відродженому серці, якщо вона сама

звернеться до Нього по допомогу. У якийсь момент ваша дитина обов'язково усвідомить, що вона сама не може жити так, як учать батьки, як велить Боже Слово, як, урешті, правильно, і в цьому вона сама переконана. «Бо не роблю я доброго, що хочу, але зле, чого не хочу, це чиню» (Рим. 7:19). Адже серце її залишається все таким же гріховним. І тоді вона побачить єдиний вихід — звернутися до Того, Хто може змінити серце. Відтак Божий захист, сила, мудрість і благодать надійно покрий її «хатинку чесності».

До речі, ця символічна картинка відображає виховання будь-якої з християнських чеснот.

Фото Алли Смаль

На завершення пропонуємо цитату Джона МакАртура з книги «Що Біблія говорить про батьківство»:

Якщо ви не навчите своїх дітей любити Бога, то диявол навчить їх ненавидіти Бога.

Якщо ви не навчите їх берегти свій розум і серце, диявол навчить, як зіпсувати їх.

Якщо ви не навчите їх слухатися батьків, світ навчить їх бунтувати проти батьків.

Якщо ви не навчите їх вибирати собі друзів, диявол дасть їм своїх друзів.

Якщо ви не навчите їх контролювати свої бажання, диявол навчить догоджати їм.

Якщо ви не навчите їх отримувати задоволення лише у своєму шлюбі, диявол навчить їх руйнувати свої сім'ї.

Якщо ви не навчите їх слідувати за своїми словами, диявол наповнить їхні уста брудом.

Якщо ви не навчите їх працювати своїми руками, диявол зробить їхню ліню зброєю пекла.

Якщо ви не навчите їх правильно ставитися до грошей, вони, як блудний син, безцільно витратять усе для марних задовольств.

Якщо ви не навчите їх любити своїх ближніх, то вони любитимуть лише себе.²

Надія Доля

¹ <http://focus.ua/society/5905>

² John MacArthur. What The Bible Says About Parenting.

ДИСЦИПЛІНА В КЛАСІ. 99 КОРИСНИХ ПОРАД

Шарон Р. Беррі

Дисципліна в класі — одна з найактуальніших проблем для кожного вчителя. Якщо немає дисципліни — утрачається контроль над процесом навчання. Вирішити цю проблему не завжди легко. Автор книги, доктор педагогічних наук, пропонує 99 корисних порад щодо дисципліни в класі. Вони є результатом його багаторічного досвіду вчителя. Поради ґрунтуються на педагогічних і біблійних принципах, перевірених на практиці.

Шарон Р. Беррі. Дисципліна в класі. 99 корисних порад. — МАХШ. — 30 с.

ВІЙНА СЛІВ

Пол Тріпп

Це дуже важлива книга про наші слова й нашого Бога. Далеко не всі люди по-справжньому розуміють, яку силу і вплив можуть мати слова, яким даром і благословенням вони можуть бути, а також яку небезпеку можуть приховувати. Ця книга вчить спочатку думати, а потім говорити. Вона спонукає читача під час будь-якої бесіди чи розмови пам'ятати про Бога.

Тріпп П. Война слов / Пер. з англ. — Одеса: Тюльпан, 2010. — 240 с.
ISBN 978-985-454-488-5

БЕСІДИ ІВАНА ЗЕМЛЕРОБА

Чарльз Гаддон Сперджен

Це збірник коротких духовно-повчальних бесід на різні життєві теми слугителя церкви й відомого християнського проповідника Ч. Г. Сперджена. У ній ви знайдете безліч мудрих порад, повчальних прикладів, викладених доступною виразною мовою з елементами тонкого англійського гумору.

Сперджен Ч. Бесіди Івана Землероба. — Одеса: Християнська просвіта, 2005. — 144 с.
ISBN 5-8404-0157-9

Пропонуємо вашій увазі кілька уривків із книги «Бесіди Івана землероба», що перегукуються з темою цього випуску часопису

Коли я був ще дуже маленьким хлопчиком, я носив фартушину і ходив у початкову школу, якось трапилося таке, що мені знадобився грифель, а в мене не було грошей, щоб його купити. Я боявся, що мене будуть сварити за те, що я так часто гублю грифель, оскільки я був доволі-таки незібраним хлопчиком і боявся домашніх допитів. У нас по сусідству була невеличка крамничка, у якій поважна бабуся продавала горіхи, бублики, пряники й іграшки, і я знав, що вона часто давала в борг моїм одноліткам. Я подумав, що наближається Різдво, а це значить, що

можна було очікувати, що мені подарують кілька п'ятачків, а може навіть і цілий двогривенний. Тому я захотів узяти грифель у борг, а потім уже легко розплатитися за нього на Різдво. Мені було нелегко наважитися, але все ж таки я зібрався з силами і зайшов до крамнички. Грифель коштував копійку, і оскільки я ще ніколи не брав у борг і мій кредит стояв високо, добра старенька залюбки дала мені грифель, і в мене з'явився борг.

Борги

Мені було не дуже приємно, і я відчував, що погано вчинив, але я не уявляв собі, як скоро мені доведеться пошкодувати про те, що я зробив. Я досі не знаю, яким чином мій батько про це дізнався, але він серйозно взявся за мене. Нехай благословить його Бог за це. Він був розсудливою людиною і знав, як виховувати своїх дітей. Він не хотів привчати своїх дітей спекулювати або займатися тим, що великі шахраї називають фінансовими операціями, і тому негайно поклав кінець моєму боргу. Він негайно зробив мені суворе зауваження, сказавши про те, наскільки мій учинок близький

до крадіжки, як легко таким чином занапастити себе і як хлопчик, що заборгував копійку, може згодом заборгувати тисячу карбованців, потрапити до в'язниці й збездистити всю родину.

Це було, дійсно, сильно сказано; мені здається, я чую ці батькові слова й зараз, вони звучать у мене у вухах при згадуванні про нього. Після цього я, гірко плачучи на всю вулицю і з відчуттям великого сорому, був відведений до крамниці, подібно до того як відводять дезертира до казарми: мені здавалося, що мій борг відомий усьому світу. Копійку сплатили з багатьма серйозними попередженнями, і нещасного боржника нарешті відпустили на волю, як пташку, яку випустили з клітки.

Як приємно почувати себе вільним від боргу! Як тріпотіло моє маленьке серденько і запевняло, що ніщо у світі ніколи більше не змусить мене заборгувати! Це був хороший урок, і я ніколи не забував про нього. Якби всім хлопчикам у дитинстві закладали в голову такі поняття, то це був би для них подарунок, що дорівнює цілому багатству, і який зберіг би їх від великої кількості прикростей у житті. Нехай Бог благословить мого батька, кажу я, і було б добре, щоб у нашій країні було побільше таких батьків, щоб врятувати її від розпаду і пороку, тому що в наш час, при всіх цих акціях і облігаціях, товариствах і кредитках, наш народ буде незабаром так само з'їдено, як червиве дерево...

Мій девіз — платити негайно й стерегтися навіть маленьких боргів. Маленькі рахунки легко сплачувати. Плати те, що винен, і ти будеш знати, що в тебе є. Краще лягти спати без вечери, ніж прокинутися з боргами. Гріхи й борги завжди більші, ніж ми їх собі уявляємо. Потроху людина грузне в них з головою.

...Для юнаків, які починають життя, корисно вислухати мою коротку проповідь, яка складається з трьох пунктів:

1. Живи завжди скромніше, ніж можеш;
2. Ніколи не бери в борг і
3. Пам'ятай, що багато боргів — це багато клопоту і турбот.

Брехня

Хвальки не варті й ламаного ґудзика. Довгий язик означає короткі руки. Хто багато говорить, той мало робить. Собака, який багато гавкає, втікає, коли треба кусатися. Найхудіша свиня рохкає голосніше за всіх. Не та курка кладе більш за все яєць, яка кудаккає голосніше. Слова і справи — не одне й те саме. Ялова корова мукає голосніше за всіх. Молотьба без хліба буде найголоснішою. Багато галасу — користі мало. Багато піни — мало пива. Барабан звучить голосно саме тому, що він порожній. Хороші люди знають собі ціну й не потребують того, щоб самим себе вихвалити. Порожні баржі піднімаються високо у воді, але чим вони повніші, тим глибше осідають. Хороші товари продаються без крику на базарі. Хороше вино не потребує строкатих ярликів. Якщо люди дійсно чудові, то про це не потрібно спеціально говорити, щоб інші помітили. Хвастощі видають дурня, як віслюка впізнають по його крику. Якщо недосвідчена людина мовчить, то ніхто й не подумає нехтувати нею; якщо ж вона піднімає теревені, ніби в неї сорок мовчальників, то вона сама пише собі наступними літерами: дурень.

Плітки

Спиратися на те, що «так говорять усі», — значить брехати. Правда з уст інших є наполовину брехнею. Подія ніколи не втрачає в новому переказі, а навпаки, доповнюється новими подробицями, як сніжна грудка, яка росте в русі. Той, хто говорить багато, багато і бреше. Якби люди передавали лише те, що вони бачили насправді, то весь світ негайно став би миролюбним. Мовчання рідко є причиною зла, а от теревені — це болячка для всієї околиці. Мовчання розважливе; і якщо оцінювати людей за цією ознакою, то розважливих людей дуже мало. Тихі болота — найбільш глибокі; однак найменші потоки піднімають найбільший галас; це доводить, яка рясна дурість. Роззявлений рот показує порожню голову. Якщо в шафі є золото і срібло, то ви не залишите її стояти постійно відкритою. Балакучість викликається природою, і потрібні деякі зусилля, щоб її по-

бороти; прагнення до правдивості краще за все приборкує балакучість кожного чесного чоловіка і кожної порядної жінки.

Якщо ми вже маємо говорити, то треба, принаймні, утримуватися від лихослів'я й стримувати язика від наклепу. Наклеп — це забавка балакунів, але вона вбивча для тих, кого стосується. Убивство можна так само легко скоїти язиком, як і рукою. Найгірше зло, яке ви можете спричинити людині, це позбавити її доброго імені. Благочестива людина говорила своєму собаці: «Я не буду тебе сварити, не буду тебе бити, а зате дам тобі погане прізвисько». Не всі ті злодії, на яких гавкають собаки, але зазвичай із ними поведуться, як зі злодіями. Бо люди вважають, що немає диму без вогню, і те, що говорять усі, — істина. Тому слід стежити, щоб не завдати нашим сусідам шкоди в такій важливій справі, як їхня добра слава, тому що важко стерти бруд, якщо його вже на когось кинули. Якщо ж хтось потрапив до людей на «чорний список», то йому буде дуже важко позбутися

поганої думки про себе. Якщо ми не зовсім упевнені в тому, що не скажемо поганого, то слід говорити якомога менше; бо, якби всі гріхи людини зв'язати в два рівні вузли, то один із них складався б з гріхів, пов'язаних із балакучістю.

Пліткарі й пліткарки, залиште ваше соромне заняття, не будьте більше ковальським міхом, яким диявол роздмухає полум'я ворожнечі, припиніть сварити людей. Якщо ви не можете відрізати шматок свого язика, то посипте його хоча б сіллю любові. Хваліть більше Бога й менше сваріть сусідів. Кожен гусак може гел'готити, будь-яка муха зможе знайти хворе місце, будь-яка порожня бочка звучить голосно, кожен шип може поранити людське тіло. Якщо ваш рот буде прикритий, то мухи не залізуть у ваше горло й дурні слова не вилетять із нього. Думайте багато, а говоріть мало; будьте швидкі на роботу й повільні на балачки; і перш за все просіть Бога, щоб Він охороняв ваші уста.

Казочки бабусі Ясочки

Весняна мушка

Коли пригріло весняне сонечко, молоденька мушка Зузана вперше побачила світ. Почуття захоплення переповнювало її серце, вона весело кружляла, радісно жибоніла, доки не розбудила від зимового сну стару муху Жоржету.

— Ах! Як чудово ж-ж-жити! — виспівувала мушка.

— Ет, молоде-з-з-зелене! — думала Жоржета. Вона поблажливо посміхалася, пригадуючи свою юність. Затим, шкодуючи свою юну подругу, промовила:

— Будь обереж-ж-ж-жна, Зузі, наше ж-ж-життя повне передбачуваностей. Особливо не мож-ж-жна довіряти людям. Вони

навмисно відчиняють квартирки на кухні, щоб солодкі аромати з-з-з-запаморочували нам голови.

Але Зузана відмахнулася від надокучливих почань старенької:

— Що вони, оці літні, розуміють про ж-ж-життя! — подумала вона. Сама ж вона, мабуть, знає смак солодощів!

І нерозсудлива мушка влетіла у квартиру.

— Не мож-ж-ж-жна, не мож-ж-ж-жна! — долетіло бурчання старої Жоржети.

Гостинні хазяї, напевне, знали, що мушка була ласункою. Вони люб'язно залишили для неї на столі крихти цукру, краплинки меду, блюдце з малиновим варенням. Очі у Зузани розбігалися! У нерішучості вона кружляла над усією цією смакотою. Раптом у дверях з'явився чоловік.

— Напевне, хоче привітатися зі мною! — розчулилася мушка.

Що сталося потім, вона не пам'ятала, тому що знепритомніла — хазяїн, озброєний мухобійкою, збив її. Прийшла до тям Зузана вночі й з гіркотою пригадала попередження Жоржети. Зібравши залишок сил, вона вилетіла з кухні. Після цієї сумної пригоди з нею стався легкий переляк та одна ніжка була зламана. Кульгаючи, Зузі підповзла до застигнутої місчинки, де сиділа досвідчена подруга.

— Я ж тебе поперед-ж-ж-жала, — тихо прошепотіла вона...

— Не мож-ж-жна, не мож-ж-жна! — жибоніла Зузі своїм молодим сестрам, що залітали у квартиру.

Дорога малеча! Чи сприймаєш ти слова своїх батьків, які попереджають тебе про небезпеку? Чи, може, ти, як і нерозумна мушка, ставишся до них нерозважливо?

Два джерела

Зустрілись якось на битому шляху два Глечики та й розговорилися. І нумо один одному душу виливати! Давно не бачилися, а подій набралось нівроку, образ та заздрощів — по самі вінця. Розплескали все, що несли, й розпрощалися... І начебто гіркої води позбулися, але ж і всередині — порожньо-порожньо, аж луна гуде.

— То хіба ж тобі добре?

— Узагалі-то — ні, — почухав потилицю Глечик, — щось тут не те... не так щось.

— Постривай, а ходімо зараз разом до гірського джерела, там така краса!

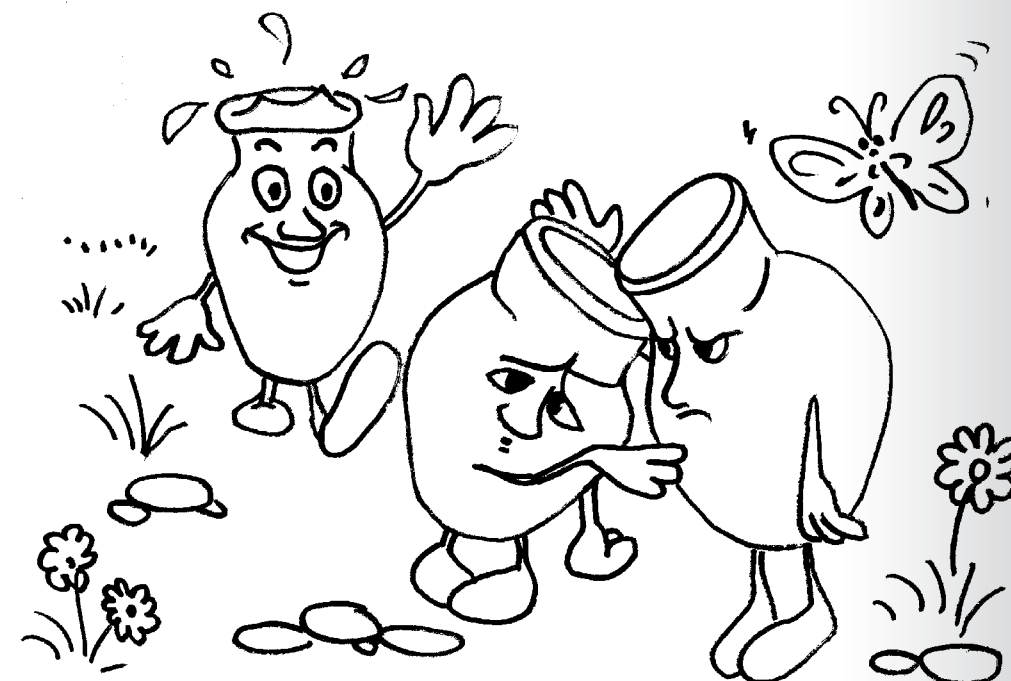
— Ну як так, то ходімо, — з неохотою вимовив приятель.

Вирушили Глечики разом. Та дайвай воду брати з того джерела, а та

вода — ох і вода ж: і солодка, і холодна, і кришталевисто чиста! Коли спустошений Глечик спробував її на смак, він зрозумів, чому його приятель світився радістю. І раптом він пригадав про свого засмученого брата. Треба ж і йому показати шлях до гірського джерела!

Щасливі Глечики, наспівуючи, спустилися з гори.

...А річка Поганка з тої поригеть замулилася, та спересердя й висохла...

— Чим це ти такий потішений? — запитав приятеля спустошений Глечик. — Адже ти такий самий як і я! Невже ж тобі весело живеться? Хіба тебе не б'ють, не полощуть?

— А що з тобою трапилося? — запитав той.

— Та ось, ішов я додому, повний невдоволенням, зустрів такого ж засмученого брата. Начебто від душі погомоніли, а на серці зовсім порожньо зробилося.

— Так он воно що! Ти був повний гіркою водою. Де ти її дістаєш?

— У річці Поганці...

— Слухай-но, друже, а чом би тобі не піднятися до гірського джерела? У ньому тече прозора та чиста вода.

— Ой, та чув я про нього, але лінки вгору дертися. Тяжко. А річка Поганка зовсім поряд, лишень за

Кораблик

У бабусі Ясочки
Є чудові казочки
Для дівчаток і хлоп'ят,
Школярів і дошкільнят.

Звідкіля вона їх знає?
І куди, скажіть, складає?
Перша казка — у фартушку,
Решта казочок — у мішку,

А мішок здоровий,
Різнокольоровий.
— Ой, бабусю Ясочко,
А про що ті казочки?

— Про новесеньке відерце
І про радісне суденце...
Та не гаймося, сідаймо,
У нову казку вирушаймо!

В одному порту зі стапелів зійшов на воду маленький Кораблик. Плавати він умів, як і його старші та величніші родичі, і все його спорядження було справжнє-справжнісіньке. Яскраво світило Сонечко, Вітерець надимав Вітрила, а Хвилі дбайливо передавали малюка в обійми одна одній. Новенький Кораблик, виблискуючи склом ілюмінаторів, відважно вийшов у відкрите море.

Чайки, тріпочучи крилами, кликали за собою Вітрила. Ті хором співали у відповідь:

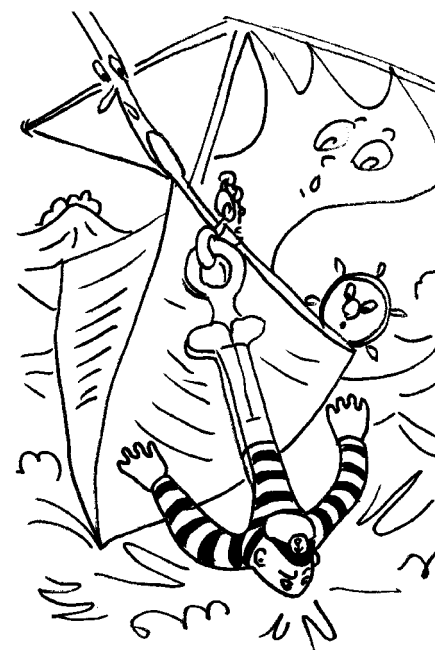
— Ні, Кораблик міцно тримається за нас, тому він і пливе. Ми тут найголовніші!

Гордовиті Щогли поблажливо усміхалися — о, вони знали собі ціну! Пра-

цьовите Стерно було закохане у свою справу й не звертало ніякої уваги на го-мінких чайок. Натужно ревів Мотор. Усі завзято працювали, тільки Якір розлігся в кутку без діла.

— Мабуть, він їде як пасажир! — глузливо думало Корабельне спорядження. — Скажіть, будь ласка, яка поважна персона — цей Якір! Дивіться, ми всі працюємо для нього, а йому байдуже!

Кораблик ішов, весело вистрибуючи на хвилях. День був безхмарним, ніщо не віщувало бурі. Вона знялася ввечері. Зів'яли Вітрила, безпорадними стали Мотор і Стерно. Пролунала команда капітана: «Якір — за борт!» І відразу ж почувся дзенькіт якірного ланцюга: «До справи! До справи!»

— За що це його так? — спантеличено покрутило головою здивоване Стерно, — Бідолаха ж нічого не накоїв! — Стерно вперше вско-чило в таку халепу й мало що розуміло. Воно було недосвідченим мореплавцем.

Ніхто не бачив, як зниклий у морській безодні Якір старанно заривався у пісок на дні моря. Тільки він тепер і міг врятувати Кораблика. Чим дужче напирив Північний Вітер, тим пружнішим ставав якірний ланцюг, тим міцніше чіплявся за ґрунт Якір. Він радісно співав: «Гов-гов! Дми сильніше, несамовитий Вітре! Щоб зрушити мене з місця, тобі доведеться перекинути морське дно!»

Незабаром буря вщухла. Кораблика було врятовано.

— От тобі й маєш! — не тямалося Корабельному спорядженню. — Дивакуватий хлопчина — цей Якір. Лежить собі на палубі, начебто без діла, а як знадобиться — його кидають за борт...

Кораблик поспішав до рідного берега. Він розчухував нову командну пісню «Надійний якір так потрібен кораблю...»

Любий малюче! Напевне, ти іноді буваєш незадоволений своїми друзями. Пам'ятаєш, які слова тоді опановують тобою? Якщо вони грубі й образливі, як ти думаєш, сподобаються вони Господу? Адже Він дарує тобі друзів...

Соняшникове насіння

Соняхи того року вродили на славу! Насінинки були чорненькі, пругкі, аж лускали од веселощів. Стільки шурхоту вони наробили, коли їх засипали в один куток, а яка курява здійнялась! Ото була забавка!

Хазяїн був задоволений.

Дав Бог діждати щедрого врожаю! З цього насіння має бути вдосталь доброї олії в жертву Живому Богові!

І тому зразу ж заходився віяти. Багато пажитниці треба було відділити від насіння, щоби олія була чистою, без домішок. Хазяїн найняв совісних робітників, які тільки тим і були зайняті, що цілими днями очищували дорогоцінний урожай.

Нарешті справу було зроблено. Затим треба було злущити з насінинок лушпиння. За літо вони так звикли до своїх чорненьких колушків, що аж ніяк не хотіли з ними прощатися з власної волі. А раз так, то вскочили вони в таку халепу! Вальцювальний пристрій спритно роздягав насінинки. Вони навіть і не здогадувалися, хто це їх роздягає!

— Ой, ускочили, так ускочили! — плакали й стогнали насінинки, нарікаючи на свою долю. Але хазяїн знав, для чого все це було потрібно. Він дбайливо тримав у своїх долонях біленькі насінинки. Під шкаралупою вони всі однаковісінькі. І тільки зараз було видно, хто був здоровий, набирав вагу, а хто хворів і не їв, яке насіннячко виросло хворобливим і сухеньким. Хазяїн пестив їх, називав кожну насінинку на ім'я, говорив кожній:

— Ти моя люба дитинко.

Насінинки розуміли, що хазяїн любить їх, заспокоювались і більше не плакали. Вони починали довіряти йому.

Їхнє життя входило в свою звичну колію. Але якраз саме тепер і починалися справжні випробування. Хазяїн сповістив насінинкам їхнє майбутнє. Виявляється, їх треба було пропустити через жаровню і прес, щоб отримати справжню олію!

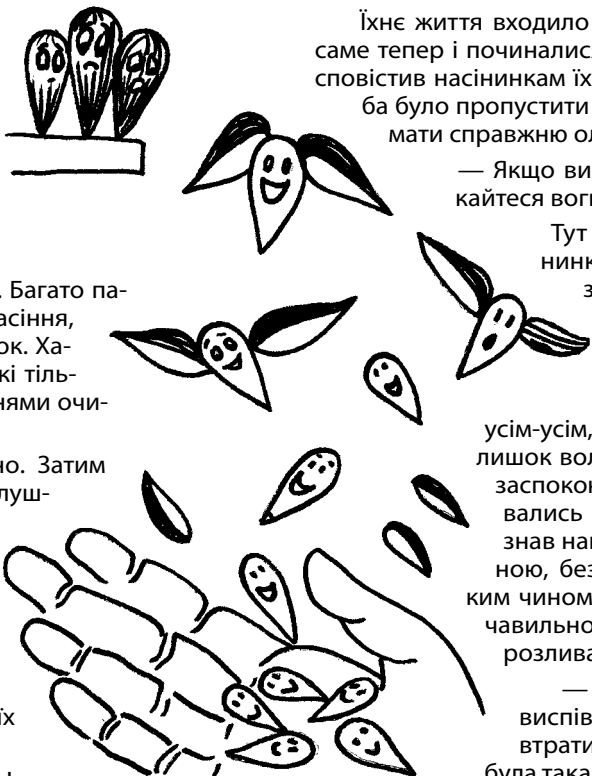
— Якщо ви мої, тоді будьте слухняні! Не лякайтеся вогняного випробування!

Тут зчинився такий гвалт, що насінинки самі себе не могли впізнати. Звичай тихі та спокійні, на жаровні вони поціляли на хазяїна, звичувачучи його в несправедливості. Вони спересердя мало не лускали від бажання показати усім-усім, щоб знали... Але на той час надлишок вологи вже випарувався. Насінинки заспокоювались і рівномірно прожарювались під пильним оком хазяїна. Він знав напевне, що олія повинна бути якісною, без зайвої вологи. Підготовлені таким чином насінинки покійно зносили тиск чавильного преса. Пахощі чистозбитої олії розливались у приміщенні.

— Ой, сестронько, це ти? — тихо виспівувала краплинка олії. — А я вже втратила надію тебе знову побачити. Ти була така худенька, що здавалося, з тебе не можна було витиснути й краплинки олійки!

— Я сама дивуюся, що я тут разом із вами, — розгублено відповідала та.

Краплини олії обіймалися, цілувалися, розливаючи найкращі у світі аромати — аромати любові. Якщо олію наливали на хліб, вона заповнювала всі шпаринки. Якщо її змішували з борошном — вона приймала і його у свої обійми. Вона придбала зовсім іншу сутність, відмінну від насіння, лушпиння, зовсім-зовсім не схожу на них!

Сонечко за полем сіло,
За віконцем геть стемніло.
Я до ліжечка вкладаюсь,
До матусі пригортаюсь:

— А бабуся Ясочка
Нам розкаже казочку?
— Певно, донечко, розкаже.
Тільки-но Оленка ляже,

То почує, як зимою
Розмовляли між собою
Гудзики. Та як шкода,
Сталася між них біда:

Гудзики, бач, розгубились.
Зайве, думаю, вертілись...
Годі, донечко, лягай,
Нову казку зустрічай!

Жила-була собі бабуся Настася. Одного разу вона придбала собі нове зимове пальто. Ввечері погледіти на обнову прийшли дві сусідки. Поки вони роздивлялися покупку, на них широко витріщалися чорненькими оченятами-дірочками брати Гудзики. Бабусі одностайно схвалили вибір подруги: і тканина, і підкладка добротні, і хутро гарне, і гудзики оригінальні. Задоволена хазяйка запросила гостей до столу. А пальто лишилося висіти в передпокої.

Дочекавшись слушної миті, Гудзики вирішили поділитися враженнями.

Останній Гудзик

— Ви чули, — підморгнув братам один із них, — вони визнали нас оригінальними!

— О, в нашої хазяйки гарний смак! — долучився до розмови другий.

— У неї добрі приятельки, — докинув слівця третій.

— Ох, та й попрацюємо ж! — у захваті підсумував останній Гудзик.

Уранці Настася Петрівна з радістю вдягла нове тепле пальто й вийшла на подвір'я. Рипучий сніг розповідав їй свою нескінченну білу історію. А Гудзики широко розплющеними очима дивилися на зимову дивину.

— Я бачу пухнасті посріблені дерева, сонце, небо! Я — найвищий за всіх вас! — пихато випнувся перший Гудзик.

— А ось не задавайся, — притримав брата другий Гудзик. — Я лишень на десять сантиметрів нижче пришитий!

Хто до казочок охочий?
Хто мудрішим стати хоче?
До бабусі завітай,
Про Краплинки розпитай.

І про матінку Хмарину,
І про Вітер, що невпинно
Ті Краплинки роздував —
Жити дружно не давав...

— Ой, бабуся Ясочко,
Розкажи-но казочку!
— Наставляй скоріше вуха,
Нову казочку послухай.

— Любі мої! Пам'ятайте, що ви необхідні для землі. Без вас на ній нічого не виросте. Не бійтеся узяти на себе бруд із запиленого Повітря, не бійтеся, коли вас буде шмагати холодний Північний Вітер. Він намагатиметься розігнати, розсіяти, роз'єднати вас. Тримайтеся разом. Тільки так ви зможете стати благодатним Дощем. Для цього я й посилаю вас на спраглу землю.

Хмара поцілувала малечу і сказала:

— Донечки мої! Я не прощаюся, адже ми з вами ще зустрінемося. Запам'ятайте: останнє ваше випробування — пекуче Сонце. Його проміння поверне вас до мене.

Розчулившись, матуся схлипнула, і Крапельки, немов розправивши невидимі парашутики, стрімголов помчали вниз.

Сонечко гралося з ними у веселку, лоскотало їхні кругленькі бочки, від чого сестрички-товстунки весело сміялися. Пам'ятаючи настанови матусі-Хмари, вони стійко витримали перенавантаження від атмосферного пилу, що налипав на них. Навздогін їм лунало вдячне зітхання очищеного Повітря. Краплинки у чудовому настрої літали в небі. Вони тішилися тим, що виправдали мамині сподівання.

Раптом з'явився Північний Вітер. Він безперестанку кидав малюків у різні боки. Одних йому вдалося роз'єднати, інших розбити в найдрібніші бризки. Знесилені маленькі Краплинки повернулися до своєї матусі для другої спроби. А ті, що змогли втримати за руки одну одну, злилися до купи й стали ще сильнішими. Вони стали обіцяним Дощем!

Слухняні Краплинки

Нарешті вони пролилися на землю. Дощові Краплини захоплено вистукували чечітку на листі дерев та траві, на ніжних пелюстках квітів. Вони то розбивалися на сяючі діаманти бризок, то зливалися у гомінкі струмки. Сестрички раділи, що витримали труднощі! Це додавало їм щастя та наснаги. Краплинки жили душа в душу. Іноді вони з острахом згадували про останні випробування. Не хотілося розлучатися з рослинами, чиє життя стало частиною їх самих.

— Дінь-дон! Гарно нам тут бути! — проспівала одна Краплинка.

— Дінь! Ми тут головні, — підспівувала їй інша. — Вода потрібна не тільки рослинам, а й людям!

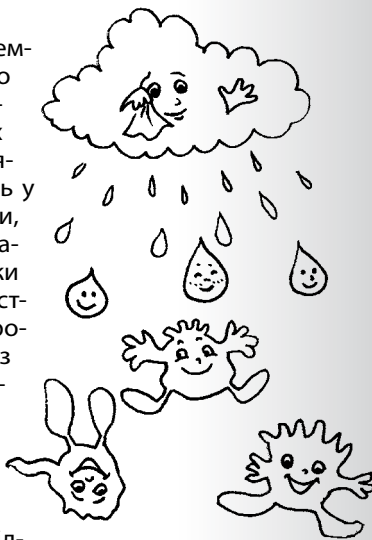
— Усі нас так люблять, — зітхала третя. — Навіщо нам іти звідси?

— А як же інакше ми зустрінемося з матусею? — нагадала четверта.

Аж ось нестримні промені пекучого Сонця обпалили їх. Краплини затремтіли в останньому пориві. Одна за одною вони перетворювалися на пару. Бруд, що встиг пристати до них, лишився в землі, а чистенькі Краплинки поволі підіймалися у повітря.

— Ми вміємо літати! Ми летимо-о-о-о! Оце так диво! — радісно дзвенів беззвучний хор, а пара все вище й вище підносилася над землею. Усі страхи лишилися позаду, а попереду чекала тріумфальна зустріч на небесах.

Люба дитино! Нині ти всього лиш мамина та татусева Краплинка. Відтак, тобі конче потрібно слухатися своїх батьків! Тоді найкращі Божі обітниця виконяться й у твоєму житті.

йшли вулицею і зосереджено дивилися собі під ноги. З часом, майже зневірившись в успіхові, сусідки розговорилися. Верхній Гудзик тепер сидів найнижче від усіх своїх братів. Він до болю в очах видивлявся на засніжений шлях. Тепер тільки він міг відшукати свого брата. І раптом їхні погляди зустрілися! Але хазяйка за розмовою нічого не помітила і продовжувала йти далі.

Що робити? Гудзик почав завзято вовтузитися в петельці і таки викрутився з неї! Настася Петрівна нахилилася застебнути пальто і раптом помітила пропажу.

— Я знайшла! — вигукнула вона.

Дві бабусі розплакалися, не вірячи своїм очам. Повернувшись додому, бабуся Настася міцно пришила вимитого гудзика під самим комірцем пальта. «Перші стануть останніми, а останні — першими», — пригадався їй вислів з Біблії.

Раділи й Гудзики. Сумував лише останній, найнижчий братик.

— Треба ж було так помилятися! Дарма я вважав, що найважливіше — бути найпершим. Адже, якби наш братчик не знайшовся, нас викинули б усіх до одного. Тільки всі разом ми можемо служити! Але, чому так важко буває зрозуміти ці прості речі?

— Угамуйся, не ятри себе, ми всі помиляємося, — втішали його брати, зворушено кліпаючи очима. — Яке то щастя — бути знову разом!

Любий малюче! Ти, напевне, відчував, як болісно вислуховувати слова задавак! Поглянь, на твоїх рученятах — п'ять пальчиків, вони ніколи не сваряться. І навіть найменший із них, мізинчик, теж дуже потрібний...

Автор казок **Валентина Грек**
Переклад з російської **Вікторії Кишкової**
Автор приказок **Алла Кириченко**

Король Добре Серце

Жив-був король, що прославився на весь світ своїм добрим серцем. Він з великою любов'ю і турботою ставився до всіх мешканців свого королівства, піклуючись про кожного, немов батько, за що його так і прозвали: король Добре Серце.

Одного разу він звернувся до своїх підданих: «Завтра я хочу влаштувати бенкет на честь моїх друзів. Це будуть дуже почесні гості, а тому подбайте, щоб все було якнайкраще».

Отримавши таке повеління, кожен узявся за свою справу, та оскільки король мав лагідну вдачу, його піддані не відзначилися особливою ретельністю.

Комірник, що видавав усе необхідне на королівську кухню, раптом з'ясував, що в коморі обмаль борошна та цукру. Що робити? По борошно треба їхати до млина, а по цукор — на цукроварню, а це ж стільки клопотів! Зітхнувши, комірник вирішив: «Що ж, доведеться обійтися тим, що є».

Молочниця, що дбала про те, аби на королівській кухні завжди вдосталь було свіжого молока, масла, сиру та вершків, цього разу, скуштувавши масло, відчула, що воно гірчить, а вершки віддають кислим. Але, щоб зібрати свіжі вершки й збити масло, потрібно стільки зусиль, а тому, ставлячи горнятка в кошик, сказала сама собі: «Як буде — так буде». І щоб ще більше заспокоїти своє сумління, додала: «Чи ж мені не спати всю ніч? Можливо, не всі розсмакують, що масло й вершки не такі свіжі, як завжди».

Садівник, який стежив, щоб усі зали палацу були прикрашені пишними букетами троянд, подумав: «Добре було б устати завтра вдосвіта та нарізати свіжих квітів, коли вони надзвичайно ніжні, всі вкриті крапельками роси й розливають неповторний аромат. Проте саме над ранок сон особливо міцний і такий солодкий. До того ж, скоріше за все, ніхто на ці букети не зверне ніякої уваги. То для чого ж таке марнотратство?» З такими думками садівник склав увесь свій реманент і поспішив додому.

Праля, що піклувалася про те, аби вся білизна в палаці була бездоганно чистою, оглянувши столи в бенкетній залі, з прикрістю помітила, що серветки не вражають своєю білизою, а на скатертині невідомо звідки взялася пляма. Усе це потрібно було негайно випрати й добре випрасувати. Праля вже хотіла зібрати серветки й скатертину зі столу, та раптом передумала, поглянувши на свої почервонілі й потріскані від холодної води руки. Не вагаючись, вона посунула срібного підсвічника так, щоб він якраз закрити собою пляму. «Ніхто і не помітить», — подумала праля, зачинаючи за собою двері.

А наступного ранку, коли урочисто заграли сурми й усі піддані вишикувалися в очікуванні почесних гостей, раптом прочинились двері бенкетної зали й увійшов король Добре Серце. Але... він був сам, без гостей.

«Що могло статися?» — збентежено подумали всі, і ще більше розгубилися, побачивши, що обличчя короля сяє невимовною радістю і любов'ю.

«Любі мої, — звернувся король до своїх підданих, — ви і є мої найкращі друзі, мої найпочесніші гості, і це задля вас влаштовано цей пишний бенкет».

Та король не почув у відповідь жодного радісного вигуку. Жодного слова вдячності. Усі стояли мовчки, похнюплено опутивши голови.

Кожного з нас люблячий Бог наділив особливими талантами й дарами, кожному дав свої можливості й обставини життя, щоб, використовуючи все це, ми трудилися для Його слави. Проте, чи завжди ми сумлінні в цьому і чи не позбавляємо себе власного блага?

Ангела Чудовець

Напівправда

Купив Дурень на базарі Правду. Вдало купив, нічого не скажеш. Дав за неї три дурних питання, та ще два стусани решти отримав — і пішов.

Але легко сказати — пішов! Із Правдою ходити — не так-то просто. Хто пробував, той знає. Велика вона, Правда, важка. Поїхати на ній — не поїдеш, а на собі нести — чи далеко занесеш?

Тягне Дурень свою Правду, мучиться. А кинути шкода. Зрештою, за неї ж заплачено. Добрався додому ледве живий.

— Ти де, Дурню, пропадав? — накинулася на нього дружина.

Пояснив їй Дурень усе, як є, тільки одного пояснити не зміг: для чого вона, ця Правда, як нею користуватися.

Лежить Правда серед вулиці, ні в які ворота не лізе, а Дурень із дружиною радяться — як з нею бути, як її пристосувати в господарстві.

Крутили й так і с'як, нічого не придумали. Навіть поставити Правду і то ніде. Що робитимеш — нікуди Правду діти!

— Іди, — говорить дружина Дурневі, — продай свою Правду. Багато не проси — скільки дадуть, стільки й добре. Однаково користі від неї ніякої.

Потягся Дурень на базар. Став на видному місці, гукає:

— Правда! Правда! Кому Правду — налітай!

Але ніхто на нього не налітає.

— Агов, народ! — волає Дурень. — Бери Правду — дешево віддам!

— Так ні, — відповідає народ. — Нам твоя Правда ні до чого. У нас своя Правда, не куплена.

Але от до Дурня один Торгаш підійшов. Покрутився біля Правди, запитує:

— Що, хлопче, Правду продаєш? А чи багато просиш?

— Небагато, зовсім небагато, — зрадів Дурень. — Віддам за спасибі.

— За спасибі? — став прикидати Торгаш. — Ні, це для мене дорожувато.

Але тут приспів ще один Торгаш і теж став прицінюватися.

Примірялися вони, примірялися й вирішили купити одну Правду на двох. На тім і зійшлися.

Розрізали Правду на дві частини. Вийшли дві напівправди, кожна й легша, і зручніша, ніж ціла була. Такі напівправди — просто чудо.

Ідуть торгаші базаром, усі їм заздять. А потім й інші торгаші, за їхнім прикладом, почали собі напівправди майструвати.

Ріжуть торгаші правду, напівправдою запасаються.

Тепер їм набагато легше розмовляти між собою.

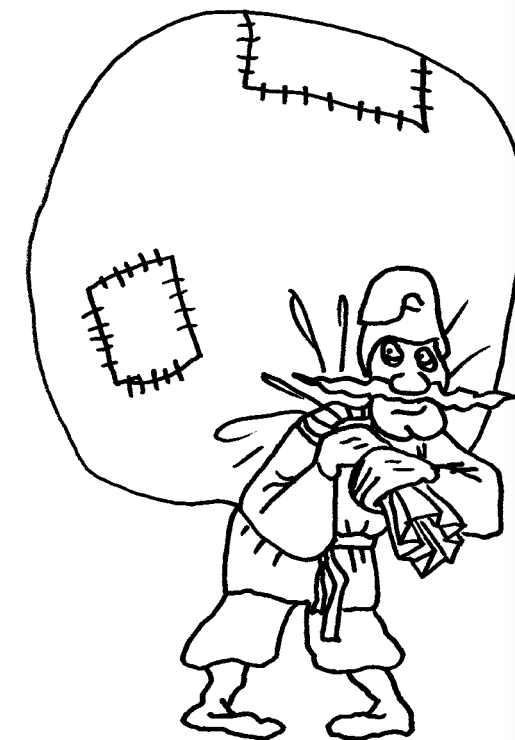
Там, де треба було б сказати: «Ви негідник!», можна сказати: «У вас важкий характер». Нахабу можна назвати пустуном, ошуканця — фантазером.

І навіть нашого Дурня тепер ніхто дурнем не назве.

Про дурня скажуть: «Людина, що по-своєму мислить».

От як ріжуть Правду!

Фелікс Кривин

Малюнки Тетяни Артерчук

Фотоконкурс «Життя моє – як воно є» Сонце, небо, квіти, діти – це чудове Боже літо!

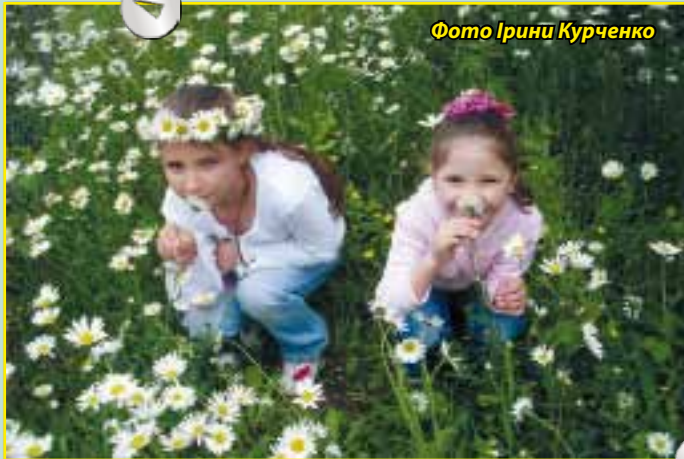

Фото Ірини Курченко

Фото Алли Кириченко

Фото Алли Сміль

Фото Світлани
Филипчук

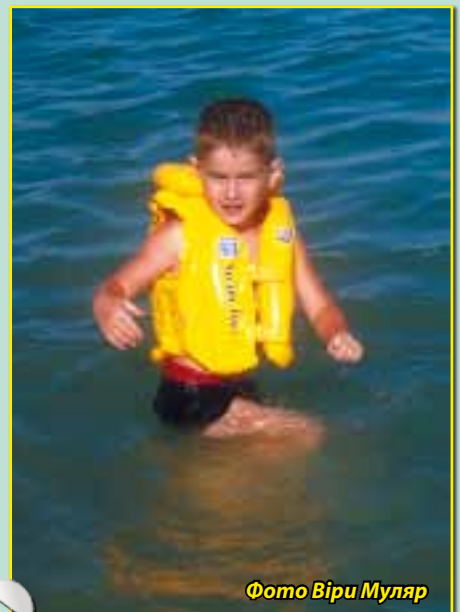

Фото Віри Муляр

Фото Цвітани Чудовець

Фото Ірини Вінник

Передплатити часопис «Слово вчителю» можна в будь-який час. Передплатний індекс — 99864.
Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76; slovo@hopetopeople.org

Вітаємо переможців конкурсів 2010-2011 навчального року!

Ними стали представниці Одеської обл., м. Южне:
літературний конкурс — **Валентина Грек** (оповідання для дітей «Казочки бабусі Ясочки»);
фотоконкурс — **Алла Кириченко** (підбірка фото на тему «Життя моє — як воно є»).

Щиро дякуємо всім учасникам! Зичимо вам творчих успіхів і чекаємо на ваші нові роботи!